

דיני

בדיקת חמץ

נכללו פסקים חדשים מפוסקי זמנינו שליט"א

שמחה בונם בן הנרי"ד לונדינסקי

בעמח"ס סוכת חיים

ימי הפסח תשע"ט לפ"ק

- א. הטעם שבדוקין לאור הנר ולא לאור האבוקה 19
- ב. לכבות החשמל בשעת הבדיקה 20
- ג. לבדוק בנר פנס חשמלי 21
- ד. אם עדיף להדליק בנר שעוה 22
- ה. אם צריך הנר דוקא בחורין וסדקין 22

דיני ברכה בבדיקת חמץ 23

נוסח הברכה וטעותה 23

- א. נוסח הברכה 23
- ב. לא בירך קודם בדיקה 23
- ג. טעה ובירך על בדיקת חמץ 23
- ד. טעמים שאינו מברך שהחינו 24
- ה. האם צריכים לעמוד בברכת על ביעור חמץ 25

דינים בין הברכה להבדיקה 26

- א. לברך במקום שהוא בודק תחילה 26
- ב. להפסיק בדיבור בין הברכה לתחילת הבדיקה 27
- ג. כמה תיבות נחשב להפסק 27
- ד. המברך הפסיק בדיבור בין הברכה לבדיקה והשומעים לא הפסיקו 27

הפסקה באמצע הבדיקה 28

- א. לדבר דברים אחרים באמצע הבדיקה 28
- ב. לדבר דברים שהם צורך בבדיקה באמצע הבדיקה 28
- ג. מהו גדר גמר הבדיקה לענין איסור דיבור 28
- ד. לברך אשר יצר ולענות אמן 29
- ה. לענות לטלפון 29
- ו. ברכה אחת על כמה בתים 29
- ז. הסיח דעתו באמצע בדיקה 30

אמירת כל חמירא 30

- א. נוסח כל חמירא 30
- ב. באיזה לשון יאמר כל חמירא 31
- ג. תיבת כל "חמירא" 31
- ד. אמירת כל חמירא ג' פעמים 31
- ה. לידע אמירתו קודם שיוציא מפיו 32

מה צריך לבדוק 32

שיעור החמץ שצריך לבדוק אחריו 32

- א. אם חייב לבדוק לפירורים קטנים 32
- ב. אם חייב לבדוק פחות מכזית 33
- ג. פחות מכזית שיש בו איזה חשיבות לאכילה 34
- ד. צירוף כזית בכלי [כגון בפח אשפה] 34
- ה. ישראל קדושים ונהגו להחמיר על עצמם אפילו במשהו 35

המקומות שבדקים 35

- א. כל חדרי הבית והעליות 35
- ב. מקומות שאין דרך לאכול חמץ שם 36
- ג. חור שקשה להגיע אל החמץ שבהם 36

בדיקת חמץ

דיני בדיקת חמץ וזמנה 4

הקדמה 4

- א. האיסור להחזיק חמץ ברשותו בפסח 4
- ב. דינו מן התורה 4
- ג. מדרבנן אסרו לסמוך על הביטול בלבד 4

זמן בדיקת חמץ 5

- א. אור ל"ד ניסן 5
- ב. בין השמשות או תחילת הלילה 5
- ג. הנהגים כש"ר"ת אם יש להם להמתין עד זמן ר"ת 6
- ד. לבדוק מיד בכניסת הלילה 6
- ה. הגיע ליל י"ד ועדיין לא סיימו בני הבית לנקות את הבית כולו 7

ערבית ובדיקה 7

- א. אם ציבור יתפללו קודם הבדיקה 7
- ב. יחיד הרגיל להתפלל כל השנה בציבור ועכשיו מתפלל ביחידות 7
- ג. יחיד המתפלל כל השנה ביחידות 7

הכנות לבדיקה 8

- א. כשמגיע זמן בדיקה אין לבער החמץ 8
- ב. לכבד חדריו קודם בדיקה 8
- ג. להניח החמץ במקום אחד 9
- ד. ללבוש בגד חשוב 9
- ה. ליטול ידיו 9

דברים האסורים קודם בדיקה 10

- א. איסור מלאכה 10
- ב. איסור אכילה 11
- ג. איסור לימוד 12
- ד. התחיל לימוד בהיתר 13
- ה. ללמוד הל' בדיקת חמץ 14

הנחת י' פתיתים 14

- א. פלוגתת הראשונים אם יש לנהוג להניח פתיתים 14
- ב. דעות האחרונים אם יש לנהוג להניח פתיתים 15
- ג. כל הבית נוקה היטב קודם י"ד ולא הניחו פתיתים האם אפשר לברך 16
- ד. הנחת הפתיתים ע"י הבודק עצמו 16
- ה. להניח חמץ שאינו מתפרר 17
- ו. שיעור גודל הפתיתים 17
- ז. נאבד אחד מהפתיתין 18
- ח. לא לבדוק רק להפתיתין 19
- ט. להניח פתיתי חמץ במקומות שאין מכניסים בהם חמץ 19

נר לבדיקת חמץ 19

48. קודם ליל י"ד.....
 48. הנהגת הגדולים.....

49 בדיקה ע"י שליח

49 בדיקה ע"י שליח

- א. היוצא מביתו תוך ל' יום לפסח ולא יהי' בביתו בליל י"ד האם עדיף ע"י שליח..... 49
 ב. אם צריך לעשותו כל הבית בעצמו..... 49
 ג. אם עדיף לשלם לשליח..... 50
 ד. מי מברך כשהשליח בודק..... 51
 ה. התחיל הבעה"ב לבדוק וגמר השליח האם צריך לברך..... 51
 ו. מינה שליח לבדוק אם המשלח יכול לאכול..... 52
 ז. נתמנה שליח לבדוק בשביל חברו האם השליח מותר לו לאכול..... 52
 ח. אם אפשר לשלוח נשים וקטנים..... 52
 ט. אם אפשר לשלוח שפחה נכרית וכדומה..... 53

53 מי שנוסע מביתו קודם ליל י"ד

53 בדיקה שלא בזמנו

- א. היוצא מביתו תוך ל' יום לפסח ולא יהי' בביתו בליל י"ד האם עדיף ע"י שליח..... 53
 ב. אם יש לברך כשבדוק קודם ליל י"ד..... 54
 ג. אם יש להניח י' פתיתים..... 55
 ד. שכח לבדוק לפני יציאתו לדרך ויש טורח בחזרתו..... 56
 ה. בדק קודם ליל י"ד האם אסור להתחיל שום מלאכה או לאכול קודם הבדיקה..... 56
57 המתארח עם בני ביתו אצל הוריו
 א. אם מהני לשכור חדר אחד במקום שמתארח שם.....
 57

37 בדיקת ספרים

- א. אין דרכו להביא ספרים אל שלחן האכילה... 37
 ב. דרכו להביא ספרים אל שלחן האכילה..... 37
 ג. להביא ספר על השלחן בפסח שלא בדקו מחמץ 38
 ד. כשבדק הספרים האם צריך להיות לאור הנר 39

39 בדיקת כיסי בגדים

- א. חיוב בדיקה בכיסי בגדים..... 39
 ב. אם צריך בדיקה ע"י אור הנר..... 39
 ג. כיבסו הבגדים במכונת כביסה..... 40
 ד. אם צריך לחזור ולבודקם בליל י"ד..... 40
 ה. לבודקם עוד פעם ביום י"ד בשעת הביעור..... 40
 ו. יש לו נקב בכיס..... 41

41 פחי אשפה

- א. פח אשפה שבביתו..... 41
 ב. פח אשפה שלו בצידו ה"ר..... 42
 ג. פח אשפה שהוא רכוש העירייה..... 42

43 מקומות אחרים בבדיקה

- א. ארונות המטבח וכדומה..... 43
 ב. טלפון..... 43
 ג. מזודה..... 43
 ד. מכונית..... 43
 ה. בדיקת במקומות שכבר הניח בתוכם צרכי פסח 44
 ו. בדיקה אחורי חפצים כבדים כגון מקרר ותנור 44
 ז. מקום שעתידי להשתמש בו חמץ אחר הבדיקה 45

45 צורת הבדיקה בליל י"ד

- א. בדיקה כל הבית מעיקר הדין..... 45
 ב. אפשר להקל שלא לבדוק כל הבית..... 46
 ג. אם אפשר להתחיל לבדוק כמה ימים קודם ליל י"ד..... 46
 ד. אם טרחא הוא לו לבדוק כל הבית בליל י"ד... 47
 ה. אם אפשר להקל שלא לבדוק מקומות שכבר ניקוי

בדיקת חמץ

דיני בדיקת חמץ וזמנה

הקדמה

א. האיסור להחזיק חמץ ברשותו בפסח

ימלא", וגם עובר על מלות עשה ד"תשציתו שאור מצתיכם".

יש צ' איסורים בחמץ בפסח, א- איסור אכילת חמץ, שיש צו איסור כרת. ב- איסור החזקת חמץ בצעלותו, ואין צזה עונש כרת, אלא יש צזה צ' לאוין, "לא יראה" לא

ב. דינו מן התורה

כאוכל כלל אלא החמץ צעיניו כעפרא דארעא, דהיינו כדצר שאין לו שום רנון צעלות עליו, וצזה הוציאה מרשותו. ותוס' (שם ד"ה מדאורייתא) כתבו דציטול הוא הפקר, שמפקירו לכל, וצזה הוציאו מרשותו.

אם ציטל חמלו קודם פסח, שוב אינו עובר מן התורה על צל יראה וצל ימלא, כדאיתא בגמ' פסחים (דף ד' ע"ב) דמדאורייתא צציטול צעלמא סגי.

ונחלקו צזה רש"י ותוס' איך זה מהני, דרש"י (פסחים דף ד' ע"ב ד"ה צציטול) כתב דאינו נחשב צעיניו

ג. מדרבנן אסרו לסמוך על הביטול בלבד

שאין החמץ חשוב צעיניו כלל ואינו רואה צזה, וחששו חכמים שכיון שהבשצתה הוא דצר המסור ללב, שמא יהיו צני אדם שלא יצטלו צלב שלם, וא"כ עוצרים על צל יראה וצל ימלא, לכן חייבו לעשות מעשה ציעור, לצערו מן העולם.

חז"ל אסרו לסמוך על הצוטול צלבד, והתחייבו לצער החמץ מרשותינו לגמרי, ויש צ' טעמים צזה, הר"ן (יש מס' פסחים) כתב דהא דמהני ציטול להפקיע הלאוין הוא רק כשמצטלו צלב שלם, דהיינו שגומר צלבד

יש לחוש שבטעות יבוא לאכול מהחמץ בפסח, ונמלא דבשוגג עבר עבר על איסור כריתות.

ותוס' (ריש פסחים) כתבו דחששו חז"ל שאם יסמוך על הביטול בלבד וישאיר החמץ מונח בביתו וברשותו,

זמן בדיקת חמץ

א. אור ליי"ד ניסן

תל"א סעיף א' וז"ל, בתחילת ליל י"ד בניסן בודקין את החמץ לאור הנר בחורין וצסדקין וכו', עכ"ל.

תנן בפסחים (דף צ' ע"א) דאור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר, ע"כ. וכן פסק בשו"ע (סי

ב. בין השמשות או תחילת הלילה

אך צ"ח"ר (סק"ה) כתב שא"א לפרש כן בדברי הראש"ד, והביא דמפורש בס' תמים דעים להראש"ד (סי' רמ"ה) שהזמן היא בלילה. וכ"כ בערוך השלחן (סי' תל"א סעיף כ"ה), ושם הביא (סעיף כ"ו) שכן מפורש בהראש"ד צספרו תמים דעים.

והערוך השלחן (שם סעיף כ"ו) והמ"צ (סק"ה) כתבו שהעיקר הוא כדעת הט"ז ודעימ"י שהצדיקה היא אחר ליל הכוכבים.

והוצא בשם הגרי"ש אלישיב ז"ל (הגדה של פסח עמוד 15) שצ"ח"ד בגליון הרי"ף (ריש פסחים) כתב שצריך להקדים הצדיקה לתחילת הלילה ממש, וכלשון המשנה "אור לארבעה עשר", דהכוונה כשעדיין אור, ולכן צתי כנסיות שרגילים להתפלל בהם ערבית כל השנה כחצי שעה אחר השקיעה, לריכים לעשות שינוי, להראות שמשנים מכל יום לצורך הצדיקה, ויקדימו להתפלל ערבית עשרים דקות אחרי השקיעה, וימכרו לצדוק החמץ מיד.

כתב בשו"ע (סי' תל"א סעיף א') וז"ל, בתחילת ליל י"ד בניסן בודקין את החמץ לאור הנר בחורין וצסדקין וכו', עכ"ל. וכתב הט"ז (סק"ה) שצריך להמתין עד שהנר מצהיק, ע"כ ימתין משעת ביאתו בביתו השמשות עד הצהקת הנר שהוא הלילה ממש. וכ"כ צ"ח"ר (סק"ה) וחק יעקב (סק"ה).

אך הצ"ח (סק"ד) והמג"א (סק"ה) כתבו שיצדוק סמוך לכניסת הלילה. ושם כתב המג"א (סק"ה) דר"ל שזמן צדיקה היא קודם ליל הכוכבים. וצפמ"ג (א"ח סק"ה) הביא שרבינו ירוחם הבין שכן הוא דעת הראש"ד שהוא סמוך ליל הכוכבים כשיש עדיין קלת אור היום. וצ"ח"ר הגר"א ז"ל לדברי הראש"ד. וכן צמט"ה רצ (סי' קע"ח) כתב וז"ל, ומתחיל לצדוק קודם הלילה ומפסיק באמצע לתפלת ערבית וכו', עכ"ל. ומבואר שגם הוא הבין דעת הראש"ד כן. ועי' עוד בחידושי חת"ס (על שו"ע שם) שכתב ג"כ שזהו דעת הראש"ד.

ג. הנוהגים כשי' ר"ת אם יש להם להמתין עד זמן ר"ת

קולא היא שמצטלין צזה להרצה פוסקים עיקר מלות צדיקה, ולכן גם להו ראוי צלילה זאת להתחיל צלחת הכוכבים כשנשאר עוד מאור היום, והיינו לפני השיעור דכלה אור היום דהיינו לפני ע"צ מינוט (וכן שמעתי שמרן הגאון דצריסק ז"ל לא החמיר לענין מלות צדיקה כשיעור ר"ת דוקא), למג"א ר"ס תל"ג עיקר הזמן לפני לילה גם לר"ת, אצל הנוהגין תמיד אך ורק כר"ת דדאורייתא ורצנן וצתפלת ערצית תמיד, וכמנהג כמה גדולים ולדיקים, יזהרו עכ"פ צליל י"ד מיד אחר ערצית להקדים הציתה ולצדוק מיד, עכ"ל.

אך הגרש"ז אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף י') פסק דהנוהגים צענין זמני הלילה כר"ת לכל דבר, ידקדקו להתחיל הצדיקה רק לאחר צלחת הכוכבים לר"ת, עכ"ד.

כתב צחידושי חת"ס (הגהות לשו"ע סי' תל"א סק"א) דעיקר תקנתא לא הוה שיצדוק סמוך ללילה, אלא צלילה ממש, אך לא דמי לשאר דברים שמלותן צלילה כספירה וק"ש שמלותן תלוי צלילה, וא"א להיות זריז ונשכר להקדים קודם הלילה, אלא טעם הצדיקה צלילה משום שאור הנר יפה לצדיקה, וא"כ יכול להקדים סמוך ללילה משעה שאור הנר יפה, וזה רמז צאומרו לאור הנר. וכה"ג כתב המרדכי (פ"צ דמגילה) דליית דלא כתיב צ"י יום אלא "וראיתם אותו", א"כ זמנה אפי' קודם הנן החמה משעה שראוי לראי'י, ה"נ דכוותי', שאין זמן צלילה אלא משעה שאור הנר יפה, ולכן אף שודאי חיוצו מלאת הכוכבים, מ"מ יכול להיות זריז ונשכר סמוך ללילה כ"כ מזמן שאור הנר יפה לצדיקה, ע"ש.

ולכן כתב צמועדים זמנים (ח"ד סוף סי' רפ"ו) וז"ל, גם המחמירים תמיד כר"ת, צליל י"ד האי חומרא

ד. לבדוק מיד בבניסת הלילה

לאכול פירות אפי' הרצה, דאין אסור אלא אכילת קציע שאפשר להמשך וישכח הצדיקה, ולי צ"ע דהא אין דומה זה לשאר דברים ק"ש ותפלה שאין מלותה דוקא צתחלת הזמן, ולכן לא גזרו אלא צסעודה קצועה שאפשר להמשך וישכח לגמרי, משא"כ צזה דקציעו חכמים הזמן לכתחלה תיכף צתחלת הלילה כמ"ש הרצה פוסקים, וא"כ השהיי' גופא אף צלא אכילה אסור כשיגיע הזמן, וע"כ נראה דצחצי שעה הסמוכה ללאת הכוכבים מותר לאכול פירות כמה שירצה, אצל משגגיע הזמן אין להקל צשהיי' רצה אפי' ע"י פירות, וכן משמע צדה"ח שרק צבחצי שעה מקילינן לזה, עכ"ל. ועי' לקמן צענין איסור אכילה קודם הצדיקה מה שהארכנו צזה.

צעות האתר'ס לטעום הצאן הצדיקה

כתב צשו"ע (סי' תל"א סעיף צ') וז"ל, יזהר כל אדם שלא יתחיל צשום מלאכה ולא יאכל עד שיצדוק, עכ"ל. וכתב המג"א (סק"ד) וז"ל, אצל טעימה צעלמא שרי, טעימה היינו פירות או צביצה פת כמ"ש סו"ס רל"ב, עכ"ל. והו"ד צמ"צ (סק"ו).

צעות האוסר'ס לטעום הצאן הצדיקה

כתב צצאור הלכה (ד"ה ולא יאכל) וז"ל, עי' מ"צ דפירות מותר אפי' הרצה, והוא מוכח מדברי המג"א שדימה להא דסי' רל"ב, ולכא"ו משמע דאפי' כשהגיע זמן הצדיקה דהיינו לאת הכוכבים ג"כ מותר

ה. הגיע ליל י"ד ועדיין לא סיימו בני הבית לנקות את הבית כולו.

ממתין עד שיגמרו, עכ"ד. אבל זה פשוט דאין לדוק קודם שניקוי הבית, כמו דבחנו לקמן. ועי' לקמן צענין אס הגיע זמן הצדיקה ועדיין לא הכיחו "י פתיתים, אס ימתין צעבור זה.

הוצא צסס הגרש"ז אויערצאך ז"ל (ועלהו לא יבול ח"א עמוד קסא) דאס הגיע ליל י"ד ועדיין לא סיימו צני הבית לנקות את הבית כולו, אעפ"כ יתחיל לדוק חמץ וצינתיים יזרזו צני הבית לסיים כיבוד הבית ואינו

ערבית ובדיקה

א. אם ציבור יתפללו קודם הבדיקה

הציבור לגמרי מחמת הקדמת הצדיקה, אבל אס יתפללו צעשרה קודם הצדיקה לא תתצטל מלות הצדיקה לגמרי, עכ"ל. ומקורו הוא צמג"א (סי' תל"א סק"ה), ע"ש. וכ"כ צמ"צ (שס סק"ח).

כתצ צשו"ע הרצ (סי' תל"א סעיף ח') וז"ל, אס יש עשרה שמתפללים ערבית צמנו דהיינו לאת הכוכבים, יתפללו מיד צלאת הכוכבים ואח"כ ילכו לצתיבם לדוק החמץ, שאס ילכו לדוק קודם תפלת ערבית יהי טורח לקצס אח"כ להתפלל צעשרה ותתצטל מלות תפלת

ב. יחיד הרגיל להתפלל כל השנה בציבור ועכשיו מתפלל ביחידות

וכ"כ צשו"ע הרצ (שס סעיף ז') וז"ל, מי שרגיל להתפלל כל השנה עם הציבור מצטוד יוס, ועכשיו לא התפלל עמהם, יקרא ק"ש ויתפלל מיד צלאת הכוכבים ואח"כ יצדוק, דכיון שאינו רגיל כל השנה להתפלל ערבית צציתו יש לחוש שמא ע"י טרדתו והשתדלותו צצדיקת החמץ ישכח על ק"ש ותפלה, עכ"ל. וכ"כ צמ"צ (שס סק"ח).

כתצ צמג"א (סי' תל"א סק"ה) וז"ל, כתצ הצ"ח (ד"ה ומ"ש לכן) מי שלא התפלל ערבית עם הציבור, מנאתי צהג"ה דיצדוק תחילה ואח"כ יתפלל, וכן הוא צמחזורים. מיהו נ"ל דיתפלל תחילה, דאיכא למיחש שמא יטרד צצדיקתו וישכח מלהתפלל, משא"כ צתפלה שהיא קצועה וסדורה לא מטריד, עכ"ל.

ג. יחיד המתפלל כל השנה ביחידות

הכריע הערוך השלחן (סעיף ל"א) לדינא.
 והמ"צ (סק"ח) הביא צ' דעות אלו, וכתב ששער הליון
 (אות י"א) ודעבד כמר עבד.

כתב צמג"א (סי' תל"א סק"ה) וז"ל, מי שמתפלל לעולם
 ערבית ביחודי צליבה, ידוק תחילה, דכיון דדש צי
 לא ישכח, עכ"ל. אך החק יעקב (סק"ז) כתב דלעולם
 יתפלל תחילה, דתדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם. וכן

הכנות לבדיקה

א. כשמוגיע זמן בדיקה אין לבער החמוץ

הצרכה, דכיון דכבר חל זמן הבעור, לריך לצרך מקודם,
 וז"ע, עכ"ל.

כתב צשו"ת עמק התשובה (ה"א סי' ס"ג) וז"ל, אם כבר
 חל חובת הבדיקה, והוא אינו צודק עדיין רק לאחר
 כמה שעות, לכאוי אין לו לעזור לצער החמוץ קודם

ב. לכבד חדריו קודם בדיקה

מהר"י סגל, עכ"ל. וכ"כ צ"ח (סוף סי' תל"ג).
 כתב הרמ"א (סי' תל"ג סעיף י"א) וז"ל, וכל אדם לריך
 לכבד חדריו קודם הבדיקה, עכ"ל. וכתב צמ"צ
 (סקמ"ו) וז"ל, והמנהג לכבד כל הבית והחדרים ציוס
 י"ג כדי שיוכל לעשות הבדיקה כדין בתחילת ליל י"ד,
 עכ"ל.

וכתב בערוך השלחן (סעיף י"ד) וז"ל, וכתב רבינו
 הרמ"א דכל אדם לריך לכבד חדריו קודם הבדיקה
 עכ"ל, משום דאין נצדקין יפה בלא כיבוד וכו', ואללנו
 שרוחאין וגוררין, עדיף יותר מכיבוד, עכ"ל.

וכתב צשו"ע הרב (שם סעיף ל"ח) וז"ל, כל חדר הלריך
 בדיקה לריך לכבדו קודם הבדיקה, לפי שקודם
 הכיבוד יש עפרורית הרבה ואינו יכול לצדוק יפה,¹

כתב צמרדכי (פסחים סי' תקל"ו) וז"ל, ולריך לכבד את
 הבית קודם בדיקה וכו', אלמא הכי אורחא
 דמילתא, דלא מיצדק שפיר בלא כיבוד, וצכיבוד לחוד לא
 סגי, דדילמא משתכח בגומא וכו', עכ"ל.

וכ"כ צשו"ת מהר"י ווייל (סי' קל"ג) וז"ל, גבי חמץ עשו
 חכמים הרבה הרחקות משום שהחמירה בו תורה
 לעבור בל יראה ובל ימלא, וענשו כרת, וגם לא בדילי
 מיני, ותיקנו לכבד הבית היטב היטב, ואין לסמוך על
 הבדיקה לצד ולא על הכיבוד לצד, מרדכי, עכ"ל.

וכתב צמברי"ל (ה'ל' בדיקת חמץ סי' י"א) וז"ל, דרש
 מהר"ש דלריכוין לכבד כל חדריו הבית ואין לסמוך
 על בדיקת חמץ להפטר בזה מן הכיבוד, כי זה בלא זה
 לא מועיל, ולא ילא ידי חובתו רק בשניהם, וכן דרש

1. אך הגר"מ גרום שליט"א (קובץ תל תלפיות ס"א, עמוד מ) כתב דיתכן שצמנינו מתכבדים תדיר ואין מצוי בהם אפק ועפר כל כך, אין כל כך

עכ"ל.

ואסור לאחריו, מ"מ הכיבוד הוא הכשר ולורך הצדיקה.

ולפי"ז בית שלא כיבדוהו כלל ציוס י"ג או לפני כן, לריך לכבדו זליל י"ד קודם הצדיקה, דהא לא מיבדק שפיר זלא כיבוד, ואע"פ שכבר הגיע זמן הצדיקה

ובהגהות חת"ס (סי' תל"ג סקי"א) האריך דצרי המרדכי הג"ל, וכחצ שאין זה רק סברא בעלמא דצרכי הוי צדיקה יותר טובה, אך אינו מעכצ.

ג. להניח החמץ במקום אחד

כתצ צחיי אדם (כלל קי"ט סעיף כ"ג) וז"ל, קודם הצדיקה ישים כל החמץ שמשירר לאכילתו במקום אחד, ולא יוליך אנה ואנה, דאז לא מהני ליי צדיקתו, ואז יבדוק, עכ"ל.

שיתחיל לבדוק, שאם לא ילגיע מקודם יש לחוש שצשעת הצדיקה עלמה כשצדק זוית אחת והולך ממנה לזוית אחרת שמה יראה צעיניו שעכצ או חולדה נטלה מעט חמץ מן החמץ המוכן לאכילה, וינטרך לחזור ולבדוק פעם אחרת אותה זוית שצדק שמה גררו את החמץ שנטלו והניחו צזוית זו וכו', עכ"ל. וכ"כ צמ"צ (סי' תל"ד סקי"א).

וכ"כ צשו"ע הרצ (סי' תל"ד סעיף צ') וז"ל, וכן החמץ המוכן ומונה צצית או צשאר חדרים האריכים צדיקה לאכול ממנה זלילה ולמחר עד שעה ה', לריך הוא להלגיע כדרך שנתצאר, ואימתי מלגיעו קודם

ד. ללבוש בגד חשוב

כתצ צמקור חיים (סי' תל"צ) וז"ל, מנהג גדולים מעטפין עלמן בגלימא צצרכת הצדיקה, ועירוצ תצשילין, ונטילת לולצ צציתו, וה"ה צספירת העומר, וכל מלצה דאחיא לקינין. ומ"מ אחר הצרכה יסיר הגלימא מפני דמטרד פן יטויף עליו, וכ"ש גלימא דאשכנז שנטשה צו

כגולם ואינו יכול לפשוט ידו כרלנוו ופן יפול וכו', עכ"ל. וגם צשו"ת מכתצ סופר (או"ה סי' י"ז) כתצ שזקנו החת"ס כשצדק חמץ לצש הסרצל והכוצע כהולך לצית הכנסת.

ה. ליטול ידיו

כתצ צשו"ת מהרש"ל (סי' פ"ו) דיש ליטול ידיו קודם צדיקה. וכ"כ צמג"א (ריש סי' תל"צ) וז"ל, יטול ידיו קודם הצדיקה (מהרי"ל, צ"ח), עכ"ל. וכתצ צמ"צ (סי' תל"צ סקי"צ) וז"ל, יש אומרים שטוב שיטול ידיו

קודם, והוא רק משום נקיות, עכ"ל. וכתצ צשו"ע הרצ (שס סעיף י"צ) וז"ל, יש מהמדקקים ליטול ידיהם קודם הצדיקה, ואע"פ שהנוטל ידיו במקום שלא תיקנו החכמים הרי זה מגסי הרוח, מ"מ

חיוב לכבד החדרים. מ"מ פסק דלמעשה לריך לנקות החדרים קודם הצדיקה.

אך יל"ע דהפמ"ג (סי' קנ"ח א"א סק"ט) כתב דמותר
ללאת ידי חובת צרכה צשומט כעונה אפי' כשנגעו
ידיו במקומות מהגוף, וכמו שהרהור מותר. ומסתימת
דבריו משמע לכאוי דאף לענות אמן מותר, וז"ע. ועיי
צס' צירור הלכה (ח"ו עמוד נח).

הבוצק lade בצאמ

הגרש"ז אויערצאך זל"ל (הליכות שלמה פ"ה הערה 92)
פסק דנטילת ידים לפני הצדיקה היינו דוקא
צצדיקה צזמנה, כיון שעושה המלצה כתיקונה, ולא
צצדיקה תוך ל' דקיי"ל שאין מצרכין, עכ"ד.

וצאמת צמהרי"ל (הלי' צדיקת חמץ אות ב') מצוהר דקודם
הצרכה יטול ידיו. ומשמע דתלוי עם הצרכה.

אך צס' נוהג כלאן יוסף (עמוד ריד) כתב דמדצרי
מהרש"ל נראה דאף כשצודק צלא צרכה יש מקום
להדר להכניס עלמו לחיוצ נטילה כגון שינא לצית
הכנסת, אצל צלאו הכי לא, ע"ש.

מאחר שצדיקת חמץ היא צאה לטהרת הרגל כמ"ש
למעלה, א"כ מלצה חשובה היא וראוי להיות צנקיות,
עכ"ל.

וכתב צערור השלחן (שס סוף סעיף א') וז"ל, וכונן ליטול
ידיו קודם הצדיקה, אך אם צודק תיכף אחר
מעריב אין צריך ליטול ידיו, שהרי נטלן קודם תפלת
ערצית, עכ"ל. והגר"ש קמנלקי שליט"א אמר דלא נהגו
לדקדק צזה.

א' שאונ"ס אלמן

הפמ"ג (א"א שס) חידש עוד וז"ל, וה"ה אם צעה"צ
מצרך וצני ציתו אללו, יטהרו קודם שיתחילו
לצדוק מהאי טעמא, ואם אין ידיהם נקיים מאחר דיש
לענות אמן פשיטא שצרכין ליטול ידיהם, עכ"ל. ומשמע
דלעניית אמן לחוד יש ליטול ידים. וכ"כ צשו"ת שצט
הלוי (ח"ז סי' ה') דודאי אין לענות אמן צידיים מצוכמות
מנגיעת הגוף.

דברים האסורים קודם בדיקה

א. איסור מלאכה

צמלאכה חלי שעה קודם צין השמשות אע"פ שצכל יום
מותר עד חלי שעה שסמוך ללאת הכוכבים, אצל שאר
האחרונים והמ"צ שנקטו דזמן צדיקת חמץ הוא צלאת
הכוכבים, ז"ע אמאי הולרכו להשמיענו איסור זה צערצ
פסת, והלא הוא אסור צלאו הכי מטעם ק"ש של ערצית.

אל שאר אה"נ

וכתב צס' שער המועדים (עמוד ס') דאולי י"ל דקמ"ל
דאף צמקום שאוכלים כל השנה לפני מעריב משום
שסומכים על שומר, או מנין קצוע, אפי"ה צליל י"ד

כתב צשו"ע (סי' תל"א סעיף צ') וז"ל, יזהר כל אדם שלא
יתחיל צשום מלאכה ולא יאכל עד שיצדוק, עכ"ל.
וכתב צמג"א (סק"ג) וז"ל, ונ"ל דחלי שעה קודם לילה
אסור, כמו שנתצאר צסוי רל"צ ורל"ה, עכ"ל. וכ"כ
צשו"ע הרצ (סעיף ה'). וכ"כ צמ"צ (סק"ה).

ויל"ע מהו הנפק"מ צדין זה, והלא צלאו הכי אסור צכל
זה כל השנה מחלי שעה לפני לאת הכוכבים משום
שהוא סמוך למעריב. והנה המג"א ס"ל שמלות צדיקת
חמץ הוא צצין השמשות קודם לאת הכוכבים, ולפי"ז
ניחא שמהדש המג"א דציוס י"ג ניסן אסור להתחיל

plc לה' 300 ההרבה

כתב צשו"ת תשובות והנהגות (ח"צ סי' רי"ד) בנוגע מי שעוזב צשעה מאוחרת כלילה, אם אפשר לו לעשות אשתו לשליח לצדוק, ע"ש. וכתב וז"ל, ואף שלכאוי יש לאוסרו במלאכה מזמן צדיקה וכו', מ"מ הלא ממנה אותה שליח גם לאותו החדר אם לא יגיע גם צשעה מאוחרת, וכיון שכאן טוען שזהו פרנסתו ועלול להזיק לו הרבה לעתיד אם יאצד אפי' לילה דצדיקה שאינו עוסק במלאכה, יש להקל כן, עכ"ל.

אסור משום צדיקת חמץ. וכ"כ צשו"ע הרב (קונט"א סוף סי' תל"א) שדייק מלשון הנחלת לצי וא"ר, דאסור להתחיל במלאכת רשות סמוך ללאת הכוכבים ליל י"ד ניסן, ואפי' שומר לא מהני לכך.

וצשו"ע הרב (סי' תל"א סעיף י"א) דייק מלשון הא"ר דלא מהני העמדת שומר בצדיקת חמץ אלא לענין לימוד, אבל לשאר מיילי לא מהני, ע"ש. אך בערוך השלחן (סי' תל"א סעיף ל') כתב לדינא להקל צמי שהתחיל במלאכה צבית, שאם ימנה שומר יכול לגמור הענין, ע"ש.²

ב. איסור אכילה

הצדיקה גם ע"י פירות אין נכון לשכות הרבה, עכ"ל. כתב צביאור הלכה (ד"ה ולא יאכל) וז"ל, עי' מ"צ פירות מותר אפי' הרבה, והוא מוכח מדברי המג"א שדימה להא דסי' רל"ב, ולכאוי משמע דאפי' כשהגיע זמן הצדיקה דהיינו לאת הכוכבים ג"כ מותר לאכול פירות אפי' הרבה, דאין אסור אלא אכילת קצע שאפשר להמשך וישכח הצדיקה, ולי ל"ע דהא אין דומה זה לשאר דברים ק"ש ותפלה שאין מלאתה דוקא צתחלת הזמן, ולכן לא גזרו אלא בצעודה קצועה שאפשר להמשך וישכח לגמרי, משא"כ צזה דקצעו חכמים הזמן לכתחלה תיכף צתחלת הלילה כמ"ש הרבה פוסקים, וא"כ שהי"י גופא אף צלא אכילה אסור כשיגיע הזמן, וע"כ נראה דצחצי שעה הסמוכה ללאת הכוכבים מותר לאכול פירות כמה שיראה, אבל משהגיע הזמן אין להקל צשהי"י רבה אפי' ע"י פירות, וכן משמע צדה"ח שרק צהחצי שעה מקילינן לזה, עכ"ל.

כתב צשו"ע (סי' תל"א סעיף צ') וז"ל, יזהר כל אדם שלא יתחיל צשום מלאכה ולא יאכל עד שיצדוק, עכ"ל. וכתב צמג"א (סק"ג) וז"ל, ונ"ל דחצי שעה קודם לילה אסור, כמו שנתצאר צסי' רל"ב ורל"ה, עכ"ל. וכתב בערוך השלחן (סי' תל"א סעיף כ"ו) וז"ל, וכן אסור לאכול סעודה עד שיצדוק, וזהו פת שמצרכין עליו מזונות, אבל ליטול ידיו ולאכול פת שמצרך עליו המוליא, אפי' כזית אסור, ואפי' אותה שמצרכין עליו מזונות אינו מותר רק כצילה, דחשוב אכילת עראי גצי סוכה, אבל יותר מכצילה אסור, וזהו רק צפת, אבל פירות ושאר מאכלין יכול לאכול יותר, וכ"ש שתי"י דכולהו עראי מיקרי לגצי סוכה, עכ"ל. הרי שכתב דפת דצעי נטילת ידים מיקרי קצע אפי' צכזית, ופת מזונות יותר מכצילה מיקרי קצע.

למאן האלמא

כתב צמ"צ (סק"ו) וז"ל, ולא יאכל, וטעימה בעלמא שרי, והיינו פת כצילה ולא יותר או פירות אפי' הרבה וכו', ועי' צביאור הלכה דפירות הרבה אינו מותר רק צהחצי שעה שקודם הצדיקה, אבל משהגיע זמן

וכן צשו"ת מגן האלף (סי' י"ע, הוצא צשדי חמד מערכת חו"מ סי' ה' אות ט"ז) הק' על המג"א דהתיר טעימה, ממש"כ המג"א צכל' תפלת ערצית (סי' רל"ה סק"ד) דטעימה אסורה קודם ק"ש, וכתב שם הטעם

2. אך צשו"ת דבר יהושע (ח"צ סי' פ"א אות צ') משמע דס"ל דמותר ע"י שומר צשעת הדחק, ע"ש.

לשו"ע הרב דכתב דדעת הרב לאסור, והוא ממש"כ
 בהל' קידוש (סי' רע"א סעיף ט') דטעימה אסורה קודם
 קידוש, אפי' מצין השמעות, ושאיני משאר מלוות שאסרו
 חכמים רק משהגיע הזמן משום דבקידוש החמירו יותר
 לפי שטיקר מלוותו הוא בתחילת זמנים, ע"ש. ולכאוי
 נראה דה"ה הכא כיון דטיקר זמן הבדיקה הוא מיד
 בתחילת הלילה, א"כ גם הטעימה אסורה ודלא
 כהמג"א, וכתב דמ"מ ל"ע שלא כתב האיסור בפירושו,
 ע"ש.

משום דק"ש דאורייתא, וא"כ לפי מש"כ כאן המג"א
 (סק"ז סק"ח) דדעת המחבר והרמ"א דהבדיקה היא
 מדאורייתא, הי' לנו לאסור גם הטעימה כמו צק"ש,
 ומה גם שדרך העולם שלא לבטל קודם הבדיקה, וא"כ
 הבדיקה לכו"ע מדאורייתא, והי' להם לבצר דמי שרולה
 לטעום קודם הבדיקה לריך שיבטל תחילה. וע"כ מסיק
 להלכה דגם בטעימה אסור קודם הבדיקה אם לא לאורך
 גדול, ע"ש.

והנה בשו"ע הרב לא הזכיר דברי המג"א והפוסקים
 דטעימה שרי, וכתב צס' מראי מקומות וליונים

ג. איסור לימוד

אך הפרי חדש פקפק על המג"א משום לא פלוג, וגם הא
 עכ"פ מתרחק מתחילת הזמן שהוא בתחילת הלילה.
 וכן משמע בצית מאיר ובט"ז (סק"צ).

ומסיק בשער הליון דעכ"פ צחאי שעה קודם הזמן יש
 להקל, ע"ש. וגם בערוך השלחן (סעיף כ"ח) אוסר
 ע"פ דברי הרמז"ס דקציעת מדרש אסור משהגיע
 הזמן, וזה מיקרי קציעת מדרש, ע"ש. ולכאוי הוא
 כסצרת הפרי חדש דלא פלוג.

אך צחק יעקב (סק"ו) כתב דמותר לומר דזר הלכה
 בצית הכנסת צלי פלפול, וע"כ דקאי אף משהגיע
 זמנה, דקודם זמנה דעת החק יעקב (סק"ה) דליכא
 איסור ללמוד כלל. וכ"כ בשו"ע הרב (סעיף ט') דמותר
 לומר דזר הלכה בצית הכנסת אף משהגיע זמן הבדיקה.

הלואמה ורובה לעאור הא"ן

כתב בערוך השלחן (סעיף כ"ט) וז"ל, וכתב רבינו הצ"י
 דאם התחיל ללמוד מצעוד יום א"ל להפסיק, ורבינו
 הרמ"א כתב די"א שצריך להפסיק וכן נ"ל עיקר עכ"ל,
 ואע"ג דצכתחיל צהיתר גם צדצרי הרשות אינו פוסק
 כמ"ש צסי' רל"ה, מ"מ צלימוד התורה שאין לה קן
 וסוף ולא שייך צה גמר, וצע"כ יצטרך להפסיק, ולכן

חצ' שעה אקוצס

כתב בשו"ע (סי' תל"א סעיף צ') וז"ל, ואפי' אם יש לו
 עת קצוב ללמוד לא ילמוד עד שיצדוק, עכ"ל. וכתב
 צמג"א (סק"ח) דמי שצתחיל ללמוד חצי שעה סמוך
 לערב מיקרי צתחיל צאיסור, ע"ש. וכ"כ בשו"ע הרב
 (סעיף ה'). אך צחק יעקב (סק"ה) וצמגן האלף (סק"צ)
 כתבו דצחאי שעה שמקודם מותר ללמוד. וכ"כ צמקור
 חיים (סק"ו).

וצמ"צ (סק"ז) צי"א צ' דעות צזה וז"ל, גם צזה יש
 אוסרין אף צחאי שעה שמקודם, דלמא אחי
 לאמשוכי הרצה אם לא שציקש לאחד שיצכירונו כשיצוא
 הזמן, ויש צתירין לענין לימוד מקודם, ורק צהגיע הזמן
 של צאת הכוכבים אסור, עכ"ל.

וצחיי אדם (כלל קי"ט סעיף ז') ובערוך השלחן (סעיף כ"ז)
 הכריעו כדעת צמתירין.

לואר צבר הלכה בה"ת האדרש

כתב צמג"א (סק"ה) דמותר לומר דזר הלכה צלא פלפול
 בצית הכנסת אחר צתפלה, וליכא למיגזר דלמא
 ממשכא לי'. וצשער הליון (אות ז') כתב דמשמעות
 המג"א דקאי אף צשהגיע זמן הבדיקה.

באל"י זוטא (סי' ער"ה סק"ח) העתיק מותר ללמוד, משמע אצל לדבר הרשות לא מהני, וכן הוא צמג"א סי' ער"ה (סק"ה) לחד שינויא, וע"ש צט"ז (סק"א), עכ"ל.

לצנות שלמות

כתב בהליכות אבן ישראל (ח"א עמוד ע"י) דפעם אחת כשחזר הגרי"י פ"ש זצ"ל מצית הכנסת צליל צדיקת חמץ, נגשו אנשים כבכל פעם לשואלו שאלות. ורבינו אמר שמסתפק אם מותר לו לענות להם, דהא אסור ללמוד קודם הצדיקה, אך שוב נתיישב דהא כל זמן שלא מגיע לציתו הרי אינו יכול עדיין לצדוק, וצכה"ג שפיר דמי, ולמעשה ענה.

יפסיק עתה [ח"ת], ולפי"ז נלע"ד דלא פליגי כלל, דוודאי מדינא ח"ל להפסיק ק"ו מדברי הרשות צמנחה, האמנם להיפך צדברי הרשות יש גמר וצדברי תורה אין גמר, וצט"כ שיפסיק. ולכן אם לריך לגמור עד הפרק או לגמור הענין נלע"ד דהכל מודים שא"ל להפסיק, עכ"ל.

הצאת שואר

כתב צשו"ע הרב (סי' תל"א סעיף י"א) וז"ל, אם הוא יושב ולומד קודם לאת הכוכבים ואומר לחזירו שאינו לומד שכשיגיע זמן הצדיקה יזכיר אותה ויפסיקו מלמודו, הרי זה מותר, אף אם הוא תוך חצי שעה לפני לאת הכוכבים, עכ"ל. וכתב בקונט"א (אות צ') וז"ל,

ד. התחיל לימוד בהיתר

מחמרינן עלי' שחייב לפסוק משום שאין קץ לדברי תורה, שלכן אפי' אם התחיל בהיתר פוסק, משא"כ בשאר דברים כגון אכילה ומלאכה, אה"נ שאם התחיל בהיתר אין חייב להפסיק.

וגם צביאור הגר"א השיג על המג"א, וכתב דמדברי הטור משמע דפליגי אפי' בהתחיל בהיתר, וכתב שהטעם דס"ל להרמ"א שחייב להפסיק אפי' בהתחיל בהיתר הוא משום דעיקר הצדיקה צתחילת הלילה וכמ"ש בירושלמי (פסחים פ"א ה"א), וכמש"כ הר"ן (פסחים דף א' ע"א ד"ה גמ') וילפינן לה מקרא והוי כאין שהות צלירוף טעמא דשמא יבא לאמשוכי, ע"ש. וכ"כ המ"צ (סקי"א).

ומצואר דלא מחלקינן צין מלאכה ללימוד, דצכל אופן חייב להפסיק אף שהתחיל בהיתר, ודלא כהחך יעקב. וכ"כ צא"ר (סק"ט) דאף בשאר מלאכות חייב לפסוק. וכ"כ צדכך החיים (הלי' זמן צדיקת חמץ סעיף א') וצשו"ע הרב (סעיף ו').

כתב צשו"ע (סי' תל"א סעיף צ') וז"ל, ואפי' אם יש לו עת קצוב ללמוד לא ילמוד עד שיצדוק, ואם התחיל ללמוד מצטוד יום אין לריך להפסיק, עכ"ל. וכתב הרמ"א וז"ל, וי"א שלריך להפסיק, וכן ג"ל עיקר, עכ"ל. וכתב צמג"א (סק"ח) וז"ל, ואע"ג דצתחיל בהיתר איתא צסי' רל"ה (סעיף צ') דאינו פוסק, שאני התם שהוא תדיר, משא"כ כאן שהוא פעם אחת צשנה חיישינן יותר שיצכח (צ"ח). וק' דהא לולצ נמי פעם אחת צשנה, ואפ"ה אין לריך להפסיק אם התחיל בהיתר כמ"ש סי' תרנ"צ (סעיף צ' צהג"ה), ועוד דצסוכה (דף ל"ח ע"א) פריך מדקתני גצי לולצ דמפסיק וגצי מנחה קתני אין מפסיקין, ומאי פריך דשאני לולצ שאינו תדיר כ"כ, ור"ל חנליש (חידושי הגהות לטור אות ג') כתב דהכא כיון שהוא לאפרושי מאיסורא חמיר טפי. ולי נראה דמה שכתוב ואם התחיל מצטוד יום מיירי חצי שעה סמוך לערב, דהתחיל צאיסור, ולכן לריך להפסיק. והרב צ"י ס"ל דאין לריך להפסיק, דס"ל דלא הוי דארוייתא דהרי עדיין לא הגיע זמן ציעור חמץ, עכ"ל.

ובחך יעקב (סק"ה, סק"ח) דחה דברי המג"א, דמצואר צצ"י דמיירי צתחיל בהיתר, ותי' דדוקא צלימוד

ה. ללמוד הל' בדיקת חמץ

חיוצא ויתצטל מהמלואה, ולכן אסור אפי' אם עוסק
בהלכות צדיקת חמץ.

אך בהגדת אגודת אזור (עמוד כז אות ד') כתב וז"ל,
אפי' יש לו מת קצוץ ללמוד לא ילמוד עד שיצדוק,
לענין דהל' צדיקת חמץ מותר ללמוד, דומיא מה
דקיי"ל צשו"ע סי' ער"ה סעיף ז' דמותר לקרות פי'
צמה מדליקין שהרי הוא מזכיר איסור שבת ואיך ישכח,
וה"נ כיון שהוא מזכיר חוצת הצדיקה איך ישכח, עכ"ל.

כתב צשו"ע (סי' ער"ה סעיף ז') דצטת מותר לקרות
פרק צמה מדליקין לאור הנר, שהרי הוא מזכיר
איסור שבת, ואיך ישכח. ולפי"ז לכאוי' יהא מותר ללמוד
משעגיע זמן הצדיקה ללמוד צהל' צדיקת חמץ, כיון דלא
ימשך. והגר"ש קמנאקי שליט"א אמר דלא דמי, דהתם
שחוששין שמא ישכח ההלכה אמרינן דכיון שעוסק
בהלכות אלו היאך ישכח שהוא שבת, אבל הכא החשש
הוא שמא ימשכנו גירסי' צאופן שלא ירגיש שהגיע זמן

הנחת י' פתיתים

א. פלוגתת הראשונים אם יש לנהוג להניח פתיתים

צריך לצטלה, שכך המלואה לצדוק החמץ ולחפש אחריו
שלא ימלא ממנו מאומה, ואם לא מלא אין צדק כלום
וכבר קיים המלואה כתיקונה וכו', עכ"ל. ולפי"ז צ"ל דגם
הצדיקה מיקרי ציעור, דהחיפוש הוא לורך הציעור. ועיי'
בשבות ילחק (פ"ו עמוד נו) שהציא דכן משמע צממה
ראשונים.

וטעם החולקים שהלריכו להניח פתיתים, מצואר צשצלי
הלקט וז"ל, ואחי ר' צנימין נר"ו כתב דלא סי"ל
[כדצרי הגאונים הג"ל], שכיון שהצרכה הוא על
הצדיקה, ועיקר הצדיקה הוא הציעור שמסירו ומפנה
מהצית, על מה יצרך, והלא אינו מפנה ואינו עושה שום
דבר וכו', עכ"ל. ומצואר מדצריו דציעור חמץ היינו
פינוי החמץ מן הצית, ולכן אם לא ימלא חמץ הוא צרכה
לצטלה. וכ"כ צרצונו מנוח (פ"ג מהל' חמץ ומלה ה"ו).

צצרת הצר"ל אה"א אור פלוגתתם

כתב הרמ"א צדרכי משה הארוך (סי' תל"צ) וז"ל, כתב
הכל צו ונהגו צקלח מקומות שמטמינים פתיתין של
פת צחורי הצית כדי שימלאם הצדוק ויצערם שאם לא
ימלא כלום חששו לצרכה לצטלה, ואנו לא חששנו לזה,
לפי שדעתינו כשמצרכין על הציעור לצער אם נמלא
עכ"ל. ומהר"ר ישראל צדין כתב דלריך להניח פתיתין,
וכן ונהגין. ומהרי"ל כתב דאם לא נמלא כלום, שורפים
הכלי שלקח לצער צו, כדי לצכור מלות ציעור, עכ"ל.

והמ"צ (סק"י) ציאר אמאי לא הוי צרכה לצטלה, משום
שכן היא המלואה, לצדוק החמץ ולחפש אחריו
שלא ימלא, ואם לא ימלא אין צדק כלום. וצער הציון
(אות י') ציין לשו"ע הרצ וכן משמע מהגר"א. ועיי'
צשו"ע הרצ (סעיף י"א) שכתב וז"ל, ומעיקר הדין אין
צריך כלל להניח פתיתים הללו קודם צדיקה, שאף אם
יצדוק הצדוק ולא ימלא שום חמץ בצדיקתו, אעפ"כ לא

דאין מצרכין על השינה היינו משום דשמא לא יוכל לישן וכשנרדם צשינה אינו יכול לצרך, אצל ר"ת השיצ לו שכל מלות סוכה שחייב אדם מסעודה לסעודה כגון שינה וטיוול ושינון צרכת לישצ צסוכה פוטרתו מלצרך עליהן, עכ"ל. הרי דלהר"י לא יצרך על צדיקה צלי הנחת פתיתין דאולי לא ימצא חמץ, ולר"ת מצרך גם אם לא ימצא חמץ. ועי' צשו"ע (סי' תרל"ט סעיף ח') וצמ"צ (שם סקמ"ו) שהציא דצרי ר"ת לדינא.

הגר"א (סי' תל"צ סק"ט) ציאר פלוגתתם וז"ל, עיי' דרכי משה, ומחלוקתם תלוי צפלוגתת ר"ת ור"י שכתצ הרא"ש צפ"א דצרכות (סי' י"ג) צצרכת הסוכה על השינה. ועי' תוס' שם (דף י"א ע"ב ד"ה שכצר) וצפ"ד דסוכה (דף מ"ה ע"ב ד"ה אחד), עכ"ל.

והיינו דכתצ הרא"ש וז"ל, שאל ר"י את ר"ת אם לריך לצרך על השינה צסוכה, דיותר חמירא שינה מאכילה, דמותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה ושינת עראי אסורה חוץ לסוכה, והי' הר"י רולח לומר דהא

ב. דעות האחרונים אם יש לנהוג להניח פתיתים

צצות צס"ל צרא"ן צריק לנהיחם

הפרי חדש (סק"צ) הציא ראי' דלא לריך הנחת פתיתין, מהא דקיי"ל (סי' תל"ה) שאם לא צדק קודם המועד צודק צתוך המועד צצרכה, הרי דאע"פ שאפשר שלא ימצא שום חמץ, אפ"ה מצרך על הצדיקה. וכ"כ צציאור הגר"א (עי' לקמן צזה).

וצציאור הגר"א (סי' תל"צ סק"ט) כתצ וז"ל, וראי' דאין לריך, מדאמרינן צפ"ק דפסחים (דף י' ע"ב) יצדוק צתוך המועד, ועי' לקמן סי' תל"ה דיצדוק צצרכה, ועי' פרי חדש (אות צ'). ועוד יש ראי' דאין לריך, מצרכת המפיל, עכ"ל.

וגם צלצוש (סעיף א') כתצ וז"ל, ומטעם זה ג"כ אין לריכין להניח פתיתין צחורי הצית כדי שימצאם הצודק, כמו שעושין קלת צני אדם, וכוונתם כדי שלא תהא צרכה לצטלה אם לא ימצא חמץ, אצל אינו מן הצורך, שהרי גם כוונתו לצטל על מה שלא ימצא, כמו שאומרים אחר הצדירה כל חמירא וכו', דלא חזית' וכו', וא"כ קאי הצרכה על הציעול שעושה אח"כ ג"כ, והצדיקה לא הוי הפסק, עכ"ל.

צצת הא"ה

צצות צס"ל צצד"ל לנהיחם

כתצ הרמ"א (סי' תל"צ סעיף צ') וז"ל, ונוהגים להניח פתיתי חמץ צמקום שימצאם הצודק כדי שלא יהא צצרכתו לצטלה. ומיהו אם לא נתן לא עכצ, דדעת כל אדם עם הצרכה לצער אם נמצא, עכ"ל.

וכתצ צחק יעקב (סקי"ד) וז"ל, ולי נראה טעם המנהג, שאם יצדוק ולא ימצא זמן מה יתרשל שוב ויטייאש מן הצדיקה ולא יצדוק עוד היטצ, לכך מניחין לו פתיתים שעיי"ז שימצא חמץ יתן לצו לצדוק היטצ אולי ימצא עוד, וק"ל. ואין לצטל מנהג של ישראל, עכ"ל.

ועי' גם צשו"ע הרצ (סעיף י"א) שכתצ טעם דלא לריך להניחם, אך מסיק וז"ל, כצר נתפשט המנהג להניחן, ומנהגן של ישראל תורה היא, עכ"ל.

צצות צס"ל צל"א יניחם

הט"ז (סק"ד) ס"ל דראוי לנהוג לכתחילה שלא להניח פתיתין וז"ל, ומיהו אם לא נתן וכו', וכן ראוי לנהוג לכתחילה, דחיישינן שמא יניחו צמקום שלא ימצאו הצודק. וצרכה לצטלה אין כאן, דהצרכה קאי על מה שיצער למחר צודאי, אלא שמיהיום מתחיל עיי' הצדיקה, עכ"ל.

חמץ לפני הצדיקה. וגם הגר"י קמנלסקי ז"ל (הגדת ארזי הלצנון עמוד כ"א) לא נהג להניחם. וגם הגר"מ פיינשטיין ז"ל (הוצא שם עמוד כ"ד) לא נהג להניחם. וכן בתשובות והנהגות (מועדים עמוד סח) כתב דלא נהגו אל לנו להניח עשרה פתיתין, וכדעת הגר"א דאין לריך לדקדק להניח עשרה פתיתין, ע"ש.

אך רוב גדולי הפוסקים נהגו כזה, וכן נהגו הגר"י קניבסקי ז"ל (ארחות רבינו שם) הגרש"ז אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה עמוד קיא) והגר"י פישר ז"ל (הליכות אבן ישראל) ועוד. וע"י צשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' קט"ו).

כתב צמ"צ (סקי"ג) וז"ל, והט"ז כתב עוד דהצרכה קאי על מה שיצטר למחר זודאי מה שישיר מאכילתו, אלא שמכיוס מתחיל ע"י הצדיקה וכו', וכן הסכימו אחרונים לדינא, וע"י צחק יעקב שכתב דמ"מ אין כדאי לטול מנהג של ישראל, וע"ש שנתן טעמים להמנהג. וגם האר"י ז"ל כתב מנהג זה ושיניח י' פתיתים, אכן יש ליזהר הרבה שלא יאצד אחד מן הפתיתין, וע"י צשערי תשובה, עכ"ל.

הנהגת הגאון

כתב בהגדה של פסח מצית לוי, שהגר"י סאלאווייליק ז"ל לא נהג להניח הפתיתים, ע"ש. וכן אלל החזו"א (ארחות רבינו ח"א עמוד ז') לא הניחו פתיתי

ג. כל הבית נוקה היטב קודם י"ד ולא הניחו פתיתים האם אפשר לברך

צשיעור כזית, דצפחות מכזית אינו צרור דיש חובת ציעור, וכ"ש צדיקה, ולכן ראוי להחמיר בכזית, ע"ש.

אך הגרש"ז אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף י"ג, דבר הלכה אות כ"א) כתב דגם אם כל הבית נוקה היטב קודם אור ליי"ד, ולא הניחו צו עשרה פתיתי חמץ כנהוג, מצרך על צדיקתו. דאפי' אם כתב צס' עמק הלכה דאם כיצד הבית היטב קודם הצדיקה דשוב א"א לצרך, מ"מ לדינא לא חיישינן לזה, דגם אחר הכיבוד אכתי לא נפטר מן החיוב לצדוק אור ליי"ד, כלומר לצחון היטב אם באמת ניקו כל המקומות, וגם אם לא אירע שנכנס שוב חמץ, ושפיר מצרך.

כתב צשער הליון (סי' תל"ז אות י"ג) וז"ל, וצפתחי תשובה הביא צשם עמק הלכה (או"ח סי' קכ"ח) דכהיום שהמנהג לכצד ולנקות הבית מכל חשש חמץ קודם ליל י"ד יש למנהג זה יסוד מדינא, ע"ש, עכ"ל. וכן פסק הגר"ש אלישיב ז"ל (שבות יאחק פ"ו עמוד סג) דאם כיצד ביתו כראוי קודם ליל י"ד, באופן שגם צחורין וסדקין אין חשש חמץ, ונזהר שלא יכניסו לשם חמץ אכ"כ, כיון שיודע צודאי שאין שם חמץ, א"א לו לצרך על הצדיקה, אכ"כ יניח איזה פתיתים.

וכתב בתשובות והנהגות (מועדים עמוד סט) דלפיי"ז אין לריך עשרה פתיתין, דיכול להניח חתימה אחת

ד. הנחת הפתיתים ע"י הבודק עצמו

קודם ליל י"ד יש למנהג זה יסוד מדינא, ע"ש, עכ"ל. ומדברי העמק הלכה מצואר דלא מהני שיניח הצדוק עצמו את הפתיתים, דכיון שיודע מקומם לא מיקרי

כתב צשער הליון (סי' תל"ז אות י"ג) וז"ל, וצפתחי תשובה הביא צשם עמק הלכה (או"ח סי' קכ"ח) דכהיום שהמנהג לכצד ולנקות הבית מכל חשש חמץ

אך צעל הקבלות יעקב (ארחות רבינו ח"צ עמוד ז') הניח הוא צעלמו עשרה פתיתי חמץ בחדרים לפני שזדק את החמץ.

וכן הוצא צסם הגאצ"ד מטשעצין זל"ל (שר החורה להגאון מטשעצין זל"ל עמוד 678) שהצע"צ צעלמו יכול להניח הפתיתין, כיון דחיפוש שייך גם כשיועדים איפה זה.

וכתב בחוט שני (פסח עמוד סג) וז"ל, מי שנמלא לדדו צצית, והרי הוא יודע היכן הניח את פתיתי החמץ, מ"מ יניח את הפתיתי חמץ דיבוי לו מה לצער, והרי גם הוא צודק ומחפש גם במקומות שהניח את הפתיתי חמץ, עכ"ל.⁴

צדיקה. וכ"כ הגרש"ז אויערבאך זל"ל (הליכות שלמה פ"ה הערה 61). וכ"כ צשו"ת גבורות אליהו (או"ח סי' קכ"ו סק"ד).

וכ"כ בתשובות והנהגות (מועדים עמוד סט) שהצרכה נתקנה על הצדיקה, ומה שמלקט מה שהניח אינו נקרא צדיקה. ולכן יש להקפיד, שאדם אחר יניח את הפתיתין ולא הצודק עלמו, עכ"ד.

והגרי"ש אלישיב זל"ל (שבות יתחק עמוד סד) פסק דמלד הדין כדי שיוכל לצרך, מהני שהוא עלמו יניח הפתיתים,³ דמה שגוטלס ומפנה אותם למקום אחד חשיב ציעור, ומ"מ הוא שאחרים מלניעים לו הפתיתים, עכ"ד.

ה. להניח חמץ שאינו מתפרר

וכ"כ צשו"ע הרב (סעיף י"א) וז"ל, הנוהגים להניח פתיתי חמץ וכו', יזהרו להניח חמץ קשה שאינו מתפרר, שמה יתפרר ממנו מעט וישאר ממנו צצית צפסח וכו', עכ"ל. וכ"כ צמ"צ (סקי"צ).

כתב צמג"א (סי' תל"צ סק"ו) וז"ל, ונוהגים להניח חמץ נוקשה במקום משומר, עכ"ל. וכ"כ צחק יעקב (סקי"ג) וז"ל, פתיתי, והיינו חמץ קשה שאינו מתפרר, עכ"ל.

ו. שיעור גודל הפתיתים

פחות מכזית, עכ"ל. ובארחות רבינו (ח"צ עמוד ז') ציאר הטעם צזה וז"ל, הפתיתים קטנים פחות מכזית כמצואר צשערי תשובה שם, ואמר מו"ר הטעם משום שמה ישכח אחד מהם וישאירו כדי שלא יעצור צצל יראה, עכ"ל.

צצות צס"ל ד'ה"א כל אמצ פחות מכזית

כתב צשערי תשובה (סי' תל"צ סק"ג) וז"ל, ועיי' מחזיק צרכה (אות ט') צסם שו"ת זרע אמת (ח"א או"ח סוף סי' מ"ח) שהמניח פתיתין נכון לדקדק שיביו קטנים

3. והוצא באשרי האיש (ח"ג עמוד שס) שהגרי"ש זל"ל נהג להניח את הפתיתים צעלמו.
 4. וצם' לקראת המועדים (עמוד נו) כתב צזה וז"ל, הנה פשוט שמנהג זה שמניחים הפתיתים, היינו שיניח מי שאינו צודק, שאם הצודק עלמו מניח הפתיתים, אינו מרוויח כלום. דאפי' נימא שהחיוצ צדיקה הוא החיפוש וצדיקה, היינו רק צדצר שאינו ידוע לו, אצל צמניח צאזיה מקום וחוזר ונוטלו אינו נקרא צדיקה וחיפוש. וכן מדוייק מלשון הרמ"א שכתב וז"ל, צמקום שימלאם הצודק, עכ"ל. משמע שאין הצודק עלמו מניחם. הנה צשער הליון הביא עוד טעם להנחת פתיתים, דהיום שנוהגים לכצד ולנקות כל החדרים קודם י"ד, ואפשר שיש על החדרים דין מקום שאין מכניסין צו חמץ שאינו צריך צדיקה כלל, וצהנחת הפתיתים שוב חשיב מקום שמכניסין צו חמץ, עכ"ד. ואפשר להוסיף שאם מתחיל לצדוק מיד אחר הצרכה צאותן המקומות שלא הניחו שם הפתיתים, הוי הפסק למעשה המלצה, שחוצתו צמקומות הצריכים צדיקה צאמת, ולכן אם מניח פתיתין ועיי"ז מכניס שם חמץ קודם הצדיקה, שוב חל להיות מקום שמכניסין צו חמץ, ויש להם חוצת צדיקה. נמלא, דלפי הך טעמא אין חילוק מי הוא המניח הפתיתים, ויכול גם הצודק עלמו להניח שם הפתיתים, עכ"ל.

דעות דס"ל ד'הא כל אמצ כז'ת

כתב צשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' קט"ו) וז"ל,
ונראה שאם מניח עשרה פתיתים במקובלים, ראוי
שכל אחד מהם יהא צו כזית שלם, ולא רק צלירוף כולם.
וכ"ש אם כל אחד כרוך בנייר צפני עלמו הוה חלי שיעור
ואין חיוב ציעור לרוצ הפוסקים, וכ"ש צדיקה. וע"כ יש
להניח פתית אחד כזית ודלא כפ"ת ס"ס תל"צ לדקדק
שיהיו פחות מכזית, עכ"ל.

וכן נהג הגר"ח"ל שטייגמאן ז"ל (כאיל תערוג עמוד נט)
שה"י מניח פתית א' שיש צו כזית, ושאר הפתיתים
הם פחות מכזית, דחושש לשי' דאין חיוב צדיקה
לפירורים פחות מכזית.

אך יל"ע כזה, דהרי כשהוא פחות מכזית אין כאן חיוב
צדיקה בכלל [כמו שביארנו לקמן], א"כ ממילא בטל.
וכתב בארחות רבינו (שם) וז"ל, אבל בעת הצדיקה כולם
(עשרה הפתיתים) מטרפים לכזית כי רק צדוק צקירות
כתוב שלא מטרפים לכזית, אבל לא צמוגחים מפוזרים
צדירה, ולפי"ז מקיים מלות הצדיקה הצעור כזית חמץ,
עכ"ל.

ובחשוקי חמד (פסחים דף מ"ה ע"ב) כתב ליישב דמש"כ
השערי תשובה דיניה פתיתים פחות מכזית,
אינו אלא דס"ל דצאמת אין לריך להניח כלל פתיתים,
כמבואר צמ"ב, ורק ס"ל דמניחים כדי שלא לצטל
המנהג של ישראל, ולכן כתב דמ"מ לא יניח אלא
פירורים שהם פחותים מכזית, כדי שלא יכשל בהם
צפסת.

ז. נאבד אחד מהפתיתין

זה צרור שחסר חתיכה חמץ, הרי המקומות שעלול
להמלא שם החמץ הרי הם צחזקת אינם צדוקים, ולריך
לחזור ולצדוקם, עכ"ל.

וטעמו נראה משום דדעת הרב פוסקים וגם החזו"א
דאף פחות מכזית פת חייב צצדיקה וציעור
מחשש שמא יצוא לאוכלו. וכן אמר הגר"ח קניבסקי
שליט"א. ועוד נראה דהיום שהרבה נוהגים לעטוף את
הפתיתים צנייר או צסקיית ניילון, א"כ י"ל דלכו"ע
חייבים לחזור ולצדוק, דדומה לחתיכה פחות מכזית
המונה צכלי שחייב צצדיקה וציעור לכו"ע, כמש"כ
החזו"א (סי' קט"ז סק"ג ד"ה שו"ע, וד"ה רא"ש) דאף
לדעה דס"ל דפחות מכזית אין לריך ציעור, היינו דוקא
צמונה ע"ג קרקע הצית או צדוק צעריבה, אבל פחות
מכזית המונה צכלי לעולם חייב לצער כדין חלי שיעור,
עכ"ל. ועי' צב' שער המועדים (פ"ו הערה כ"ז) שהאריך
עוד כזה.

דעות דס"ל ד'הא כל אמצ כז'ת
א'ה

כתב צכף החיים (סי' תל"צ סק"ל) צשם שו"ת זרע אמת
(סוף סי' מ"ח) דאם נאצד אחד מהפתיתין ולא מלאו
הצדוק ולא ה"י צו כזית, אין לריך לחזור ולצדוק כל
הצית, רק יצטל. והוצא גם צשערי תשובה (סוף סי'
תל"צ).

ואף המ"ב (סק"א) כתב וז"ל, אכן יש ליזהר הרבה שלא
יאצד אחד מן הפתיתין, ועי' צשערי תשובה, עכ"ל.
וכתב צשו"ת כנסת יחזקאל (ח"ב סי' כ') דנראה דגם
המ"ב מסכים דצדיעצד אין לריך לצדוק עוד הפעם,
מפני שאין צו כזית, דאל"ה ה"י לריך לסיים דאם נאצד
לריך צדיקה אחרת.

דעות דס"ל ד'הא כל אמצ כז'ת
א'ה

כתב צחוט שני (פסח עמוד סב) וז"ל, ואם אינו זוכר היכן
הניח אחד מהפתיתים, או שלא מולאים אותם, אם

ח. לא לבדוק רק להפתיתין

שלא קיימו המלצה, ולריכס לחזור ולבדוק המקומות
שלא בדקום, עכ"ל.

כתב בחוט שני (פסח עמוד סג) וז"ל, זה ודאי שאלו
שמיחיס פתיתי חמץ ומחפשים רק אותם, ולא
בדקים את כל המקומות שמכניסים בהם חמץ, ודאי

ט. להניח פתיתי חמץ במקומות שאין מכניסים בהם חמץ

שלא יטמינו את פתיתי החמץ במקומות הג"ל, עכ"ל.
וכ"כ בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ז סעיף ו') וז"ל, ולריך
הוא לדעת שיש להלניעם במקום שמכניסים בו
חמץ, ולא ילניעם דוקא במקומות מסתור שאין דרך
להכניס שם חמץ, עכ"ל. וביאר עוד (בהערה) וז"ל, ולריך
להזכיר את מניחי הפתיתים, שפעמים שמיחיס
הפתיתים דוקא במקומות מסתור כדי להקשות על
הבדוק שלא ימלאם מהרה, ומלניעים אותם אף
במקומות שאין דרך להכניס בהם חמץ ושאינו לריך
בדיקה, והרי מלות הבדיקה אינה לחפש הפתיתים, אלא
לחפש חמץ שאולי נשאר בבית, ולכן לא יניחו אלא במקום
שדרך להכניס שם חמץ, עכ"ל.

כתב בחוט שני (פסח עמוד סג) וז"ל, ישנם בתים, שבני
הבית, הילדים, מחזיאים את הפתיתי חמץ הג"ל,
והם הניחום גם במקומות שאין מכניסים בהם חמץ,
כגון מעל הארוגות במקום שאין דרך להכניס שם חמץ,
ול"ע אם הבדוק שאינו ששם מונחים הפתיתי חמץ אם
לריך לבדוק שם כיון שעכשיו הוא נעשה מקום
שמכניסים בו חמץ, כיון שלא מלא בכל המקומות
שמכניסים בו חמץ, או דלמא אין זה ראוי שלא קיים
בדיקת חמץ. וי"ל דמקום שהתינוקות מכניסים בו חמץ
גם חייב בבדיקה, וגם מקום שמכניסים בו חמץ פעם
אחת בשנה גם חייב בבדיקה, אף שעד עכשיו הי' בחזקת
מקום שאין מכניסים בו חמץ. מ"מ יש ללמד את הילדים

נר לבדיקת חמץ

א. הטעם שבדוקין לאור הנר ולא לאור האבוקה

יחזק אמר זה יכול להכניסו לחורין ולסדקין [הנר יכול
להכניסו לחורין ולסדקין כדי לבדוקם מן החמץ], וזה אינו
יכול להכניסו לחורין ולסדקין [מחמת גודלן]. 3- רב זצ"ד
אמר זה אורו לפניו [הנר מאיר אורו לפניו], וזה אורו

איתא בגמ' פסחים (דף ז' ע"ב) ת"ר אין בודקין לא לאור
החמה ולא לאור הלצנה ולא לאור האבוקה אלא
לאור הנר מפני שאור הנר יפה לבדיקה, ע"כ. ואיתא
בגמ' (שם דף ה' ע"א) ד' טעמים לזה, א- ר' נחמן בר

ובטור (סי' תל"ג סעיף ז') הביא רק ז' טעמים וז"ל, אין
 בודקין לאור האצוקה מפני שאינו יכול להכניסה
 לחורין ולסדקין, וגם ירא שמא ישרף זו הבית ויהא לזו
 טרוד ולא יבדוק יפה, עכ"ל. ועי' צ"ח מש"כ בזה.
 וכן צמ"צ (שם סק"ח) הביא ז' טעמים אלו, ובשער הליון
 (אות ט"ז) כתב וז"ל, גמ', וע"ש עוד טעמים, עכ"ל.

לאחריו [ומאחר שהאדם האוחז את הנר צידו בודק את
 המקום שלפניו, על כן אצוקה שאינה מאירה רק את המקום
 שלאחוריי אינה כשרה לבדיקה]. ג- רב פפא אמר האי
 צעית [האצוקה מתיירא שמא ישרף הבית ועל כן לא שם לבו
 לבדוק כראוי], והאי לא צעית. ד- רבינא אמר האי משך
 נהורא [הנר אורו נמשך בקציעות במקום אחד ואינו דולק
 בקפילות], והאי מיקטף איקטופי [שלהבת האצוקה
 מפסיקה וקופלת כל הזמן].

ב. לכבות החשמל בשעת הבדיקה

הגר"מ שטרנבוך שליט"א (הגדת מועדים וזמנים עמוד ג).⁵
 וכן אמר הגר"ח"פ שיינצרג ז"ל. וכן נהג הגר"פ פראנק
 ז"ל (הוצא צ"ס' שמחת המועדים עמוד שלו).

דעות צ"ס"ל דאין צריך לכבות

כתב בארחות רבינו (ח"א עמוד ז אות ו') שהגרי"י
 קניבסקי ז"ל לא כיבה את החשמל בחדר צעת
 הבדיקה. וכ"כ בשעות ילחק (ח"ד עמוד לד) דפסק
 הגרי"ש אלישיב ז"ל דאין צריך לכבות אור החשמל בזמן
 הבדיקה, שהרי אור כזה אינו מחשיך אור הנר, אדרבה
 מסייע הוא לבדיקה, רק אם אור החשמל מפריע לו
 לבדוק בחורים וסדקים כגון שמסנוור אותו, אז צריך
 לכבותו.

וכן הוצא (שם) צ"ס הגר"מ פיינשטיין ז"ל שאין לכבות
 החשמל, דכל שיש יותר אור עדיף. וכן נהג הגר"י
 קמנצקי ז"ל (הגדת ארזי הלצנון עמוד כא). וכן אמר
 הגר"ח קניבסקי שליט"א דאלל החזו"א לא היו מכבים
 אור החשמל בשעת הבדיקה.

וכ"כ בשו"ת אור ליון (ח"ג פ"ז סעיף ז') דאין צריך
 לכבות את אור החשמל בשעת בדיקת חמץ. וכ"כ
 בחוט שני (פסח עמוד נט). וכן הגרי"י פישר ז"ל (הליכות
 אצל ישראל עמוד עד) ה"י נוהג, שהחדרים צבית היכן
 שהי' דלוק נשאר דלוק, והיכן שהי' מכובה נשאר כך, לא

דעות צ"ס"ל דצריך לכבות

איתא בגמ' פסחים (דף ד' ע"א) דאור הנר יפה לבדיקה
 בלילה. ופרש"י אצל ביום מחשיך, כלומר דמחמת
 אור היום אין הנר מאיר בחורין וסדקין כמו בלילה.

וכ"כ צמ"צ (סי' תל"א סק"ג) וז"ל, לאור הנר, מפני
 שצריך לבדוק בחורין וסדקין, ואור היום לא יועיל
 לזה, וכיון שצריך שתהי' לאור הנר קצתהו בלילה, מפני
 שאז אורו מבהיק יותר מציום, ואפי' במקום האפל,
 עכ"ל. וכ"כ עוד (סי' תל"ג סק"א) וז"ל, ואור הנר יפה
 אז לבדיקה, משא"כ ביום אין האור מנהיר כבלילה,
 ותקנו הבדיקה דוקא ע"י אור הנר שעל ידה יוכל לבדוק
 גם בחורין וסדקין וכו', עכ"ל. וכ"כ עוד בשער הליון
 (שם אות ז') וז"ל, ולא מיבעיא במקום שיש אור היום
 דאין לדחות דשרגא צטיהרא מאי מהני, אלא אפי' אם
 הוא בית אפל, דנר מאיר יותר בלילה מציום וכו', עכ"ל.
 וכ"כ עוד צמ"צ (שם סקמ"ה) וז"ל, אין לסמוך אבדיקת
 היום אפי' ה"י לאור הנר, שהנר אין מאיר ביום כ"כ
 כמו בלילה, עכ"ל.

ולכאוי' לפי הנ"ל גם בלילה הי' צריך לכבות אור החשמל
 שצחדר צעת הבדיקה, דכשמאיר יפה בחדר כיון
 יום, הלא אור הנר אינו מוסיף אז אור כלל בכמה
 מקומות, והוי כשרגא צטיהרא דלא מהני. וכן העיר

5. וכן נוהג הגר"מ שטרנבוך שליט"א (הוצא בשבועות והנהגות מועדים פסח עמוד ג).

ענין לאור דוקא, אלא זה תלוי ציממא וזלילה. וגם לא אמרינן דשרגא צטיהרא לא מהני, דזה שייך רק אם יש אור אחר שאינו ראוי לצדיקה שהוא מאיר כ"כ עד שאין תועלת באור הנר שצדק בו, אבל הכא דגם הנר וגם החשמל שניהם כשרים לצדוק חמץ לאורם, הוי כמו מדליק כמה נרות לצדוק על ידם, דאין בזה משום שרגא צטיהרא מאי מהני. וע"ש צשו"ת אור לליון (צהערה).

וכ"כ צחוט שני (שם) וז"ל, העיקר בצדיקת חמץ הוא לראות היטב בכל המקומות, וגם לריך לצדוק בנר, ולכן אין לריך לכבות את אור החשמל במקום שצדוק לאור הנר כיון שהנר מאיר ומסייע למקומות שמאיר ואין אור החשמל מקלקל כמו אור היום שמקום שקרוב לאור הנר מועיל לו אף שדולק שם החשמל, עכ"ל.

הדליק ולא כיבה צעת הצדיקה.

וכן הוצא צשם הגרש"ז אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה פ"ה דצר הלכה י"ט) דכשדולק אור החשמל צצית צשעת הצדיקה אין לריך לכבותו. והוצא שם (הערה 57) עוד, דהגרש"ז ז"ל דקדק שיבא גם אור החשמל דלוק צחדרים צשעה צצדקס, ואולי כיון שצורת הצדיקה האידנא לדעתו הוא לשום עינו על כל המקומות והחפצים להודע אם נצדקו, מועיל לכך אור החשמל הנוסף.

אך לכאוי ז"ע צדעות חלו, דהרי אמאי לא כיבו את החשמל, ובה עי"ז יפריע האור הנר. ולכאוי ז"ל דרק אור היום מפריע אור הנר, אבל אור חשמל לא מפריע אור הנר, והראוי לזה, דכתב צמ"צ דאפי' צמקום אפל אין אור הנר מצהיק ציום כמו זלילה, וע"כ שאין זה

ג. לבדוק בנר פנס חשמלי

שורף וכנ"ל, מ"מ כשצדוק לאור הנר מותר לו להסתייע גם צפנס, עכ"ל.

צצות צס"ל צאות רק אספק ואין להרבא זל"ו

כתב צשו"ת אור לליון (ח"ג פ"ז סעיף ח') דאם צדוק בנר חשמלי אין לו לצרך. וציאר דצרוי, שאע"פ שלפי פשוטם של דצרים כל שמאיר את המקום ואף את החורין והסדקין שוב אין חשש, מ"מ כיון שמלינו צגמ' (דף ז' ע"צ) שדרשו שצריך נר לצדיקת חמץ, משום דילפינן מציאה ממציאה, ומציאה מחיפוש, וחיפוש מנרות, ונרות מנר, דכתיב נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי צטון, וע"ש צגמ' שהאריכה צזה. וא"כ אפשר שיש קפידא שתבא הצדיקה דוקא בנר, ואפשר שלענין זה נר חשמלי לא מהני, וצעינן דוקא נר רגיל שיש בו פתילה. והסליל הנמצא צתוך המנורה לא חשיב כפתילה של נר רגיל, כי אינו דולק, אלא יש בו אש ואינו כלה, וא"כ אפשר שאין לנו להוסיף ולחדש צזה יותר ממנה שכתוב, ועל כן מי שאין לו נר רגיל יצדוק בנר חשמלי, אך מספק לא יצרך

צצות צס"ל צאות להשתמש בה

כתב צשו"ת צאר משה (ח"ו קונטרס העלקטריק סי' ס"ג אות כ"ג), דלכל הטעמים שהצאנו לעיל (ענף א') צעדיפות אור הנר מנר אצוקה, נר פנס חשמלי יותר יפה וצרוך וצנקל להשתמש בו מנר שעוב, דצנקל אפשר להכניסו צחורין וסדקין, אורו לפניו ואינו מצעית כלל, וגם אורו אינו קופץ, ע"ש.

וכתב צספר פרי כהן צשם הגר"י קמנצקי ז"ל והגר"מ פיינשטיין ז"ל דמותר לכתחילה לצדוק בנר פנס חשמלי, דבה יכול להכניסו לחורין וסדקין, וגם אין בו סכנת שריפה כלל. וכן פסק הגרש"ז אויערבאך ז"ל (עי' לקמן ענף ד'). וכן פסק הגר"י פישר ז"ל (הליכות אבן ישראל מועדים ח"א עמוד ע').

צצות צס"ל צאות להשתמש בה

כתב צחוט שני (פסח עמוד נט) וז"ל, אין להתיר לצדוק חמץ לאור פנס, אע"פ שלכאוי אורו לפניו ואינו

על הצדיקה, עכ"ד.

ויל"ע צמס"כ, דהרי כתב צשו"ע (סי' תל"ג סעיף א') דאכסדרה לאורה נצדקת, ולא אמרינן דקפדו דוקא על נר ולריך לצדוק גם שם דוקא לאור הנר. ואף דמצואר דהתם רק צדיעצד מהני, ולכתחילה לריך לצדקה צליל י"ד לאור הנר, מ"מ התם הטעם הוא משום דצלילה צני אדם מלויין צצתיבם, ולכן קצעו לכתחילה עיקר הצדיקה צלילה, וכמו שמצואר צמג"א (שם סק"צ) וצביאור הגר"א, אצל לא כתצו דהטעם הוא משום דצעינן נר.

ועוד ה' דיליף מקרא דאחפש את ירושלים צנרות, כתצ הפני יהושע (פסחים דף ז' ע"צ) דהיינו דלא נאמר דלריך לצדוק דוקא ציום, דעדיף טפי כיון שאורו נר, וע"ז מציא מקרא דאחפש את ירושלים צנרות, דמוכח מיני' דחיפוש דנר נמי מיקרי חיפוש, ולכן מוקמינן דקרא דלא ימצא דמיני' סמכינן לצדיקת חמץ איירי צנר, ושצו תיקנו חכמים לצדוק דוקא צלילה צנר משום שהוא שעה שצני אדם מלויים צצתיבם וכו', ע"ש. ונמצא דמה דיליף מקרא דאחפש את ירושלים צנרות אינו דצעי דוקא נר, אלא דסגי גם צנר, ואין זה טעם להקפיד דוקא על נר ממש יותר מעל נר השמל.

ד. אם עדיף להדליק בנר שעוה

כתצ צאמת ליעקב (סי' תל"א הערה 427) וז"ל, צדיקת חמץ צמקום שחושש משריפה וכדומה, יכול להשתמש צפנס חשמלי, אצל יתחיל את הצדיקה צנר שעוה, כדי שתחול הצרכה צאופן שתקנו חז"ל, עכ"ל. והגרי"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האיש או"ח ח"ג עמוד שס"א) פסק דלכתחילה לא יצדוק את החמץ צציתו אלא לאור הנר, כי אין לשנות ממנהג ישראל, עכ"ד. והוצא צשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף י"א) דכשא"א לצדוק צנר, יצדוק ע"י פנס חשמלי, אצל כשאפשר צנר אין נכון כלל לחפש דרכים

אחרות, אלא יצדוק לאור הנר כדתנן צמתני'. וכן פסק הגרי"י פישר זצ"ל (הליכות אצן ישראל מועדים ח"א עמוד ע') דיכול שפיר לצרך על אור הפנס, אלא דיותר טוב שיצרך על הנר, ואח"כ יכול לצדוק ע"י פנס. וכתצ הגר"מ שטרנצוך שליט"א (תשובות והנהגות מועדים פסח עמוד פה) וז"ל, מעיקר הדין מועיל לצדוק צפנס, כמו שמועיל לצדוק צנר. וכן שמעתי שחורה הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל. ומיבו נראה שאין לנהוג חדשות צצדיקה, ורק צמקומות שקשה לצדוק עם נר, יקח הפנס ומקיים המצוה כהלכתה, עכ"ל.

ה. אם צריך הנר דוקא בחורין וסדקין

יש לדון אם הדין דלריך נר לצדיקה הוא דוקא צחורין וסדקין, או צכל מקום. ופסק הגר"ט גאלדשטיין זצ"ל (הוצא צפסקי הגר"ש פעלדער שליט"א) דעיקר תקנה לאור הנר הוא דוקא צחורין וסדקין.

אך כתצ החיי אדם (כלל קי"ט סעיף ו') וז"ל, ולפי שא"א לצדוק צחורין וסדקים אלא ע"י נר, שאור היום אינו מועיל לחורין, ולכן התקינו שכל הצדיקות לא יהיו אלא ע"י אור הנר, עכ"ל. וכן הוא משמעות לשון השו"ע (סי' תל"ג סעיף א') שכתצ וז"ל, הצדיקה לריך שתהיי לאור הנר, עכ"ל. וכ"כ עוד (סעיף צ') וז"ל, אין צודקין לאור

הלכות פסח עמוד ט) דמשמעות הפוסקים הוא דכל מקום לריך לאור הנר, ואף במקום דליכא חורין וסדקין.

האצוקה אלא לאור הנר, עכ"ל. ולא כתב דדיקת חורין וסדקין לריך שתהי' לאור הנר ולא לאור האצוקה אלא הזכיר דדיקה סתם. וכ"כ הגר"י ראטה שליט"א (ליקוטי

דיני ברכה בבדיקת חמץ

נוסח הברכה ושעותיה

א. נוסח הברכה

הציטול תלוי בלז ואין מצרכין על דברים שבלב. אם בירך לבער יא, עכ"ל.

וכתבו הפוסקים דכשמצרך על ציבור חמץ, יש לכוון על הבדיקה והציטול שלאחריי, ועל השריפה ועל הציטול שלמחרת.

כתב בשו"ע (סי' תל"ב סעיף א') וז"ל, קודם שיתחיל לצדוק יצרך אשר קדשנו במלותיו ולונו על ציבור חמץ, עכ"ל. וכתב צמ"צ (סק"ג) וז"ל, דאע"ג דאינו מצער עד למחר, מ"מ כיון דדיקה זו ללורך ציבור הוי מעין הציבור, ואין מצרכין על דיקת חמץ, דאין זה סוף מלותו, וגם אין מצרכין על ציטול חמץ כיון דעיקר

ב. לא בירך קודם בדיקה

לסמוך, עכ"ל. ומשמע דמעיקר הדין אין לו לצרך, ורק אם מצרך אין מוחין בידו.

אך צערוך השלחן (סעיף א') כתב דאפשר לכתחילה לצרך למחר וז"ל, ואם סיים ולא בירך יצרך למחר בשעת השריפה והציטול שלמחר שמצטל גם החמץ שרואה, שהרי זהו עיקר גמר מלותה, עכ"ל.

כתב הרמ"א (סי' תל"ב סעיף א') וז"ל, ואם התחיל לצדוק בלא ברכה, יצרך כל זמן שלא יסיים דיקתו, עכ"ל. ונחלקו הפוסקים מה הדין אם לא בירך עד שסיים הבדיקה, אם יצרך למחר בשעת שריפה, והמ"צ (סק"ד) הביא המחלוקת בזה, וסיים וז"ל, ונראה שהרואה לסמוך ולצרך אין מוחין בידו דיש לו על מי

ג. טעה ובירך על בדיקת חמץ

וכתב צפמ"ג (א"א סק"א) וז"ל, ועי' ט"ז משמע הא צירך על זדיקת חמץ לא ילא דיעבד, עכ"ל. וכוונתו למש"כ הט"ז (סק"א) שאין מצרכין על זדיקת כיון דאין זה סוף המלוא. ומקורו הוא ע"פ הצ"י הנ"ל, שאין הזדיקה מטרה צפנ"ע, שהרי אם צדק ולא ציער לא עשה כלום, אין לצרך על הזדיקה אלא כמזכיר בלשוננו שהזדיקה היא לאורך הציפור.

ויל"ע צזה, דהתינח לשי' הרא"ש שהזדיקה אינה אלא בגדר הכשר להציפור, ואינה מלוא צפנ"ע, ולכן לא ילא כלל, אבל לדעת הכלל צו שהזדיקה מלוא צפנ"ע היא אמאי נימא שאם צירך על זדיקת אף דיעבד לא ילא. וגם צשו"ת מהרי"ק (סוף שורש קע"ד) כתב צשם תשובות רש"י דיש צני אדם שמצרכין צשעת זדיקה על זדיקת חמץ וצשעת השריפה חוזרין ומצרכין על ציעור חמץ, וכתב רש"י דטעות הוא צידם, דהא ציעור הוא זדיקה. ומצואר דטענת רש"י היא דשפיר נופל לשון ציעור על הזדיקה, אבל על ע"א מה שצברו אותם צני אדם שצ' תקנות הן והזדיקה ראוי לצרכה צפנ"ע לא חלק רש"י כלל, וא"כ י"ל לפי"ז שאם צירך על זדיקת חמץ ילא.

וצחידושי חת"ס (סי' תל"ג סק"א) כתב דצאמת עיקר הצרכה היא על הזדיקה, וגם לשון ציעור מורה על זדיקה וניקוי הצית, כלישנא דקרא "צערתי הקדש מן הצית", והי' מן הראוי לתקן על זדיקת חמץ, ותיקנו על ציעור חמץ לכלול גם ציעור צחוק הצרכה, ע"ש. ולפי"ז פשוט דאם צירך על זדיקת חמץ ילא ידי חוצתו. ועי' צס' שער המועדים (פ"ז הערה י"א) מש"כ צזה.

כתב הטור (סי' תל"צ) וז"ל, וקודם שיתחיל לצדוק יצרך אקצ"ו על ציעור חמץ, שזדיקה זו תחילת ציעור, ומיד אחר הזדיקה הוא מצטלו, עכ"ל. וכתב הצ"י וז"ל, ומש"כ רצינו שזדיקה תחלת ציעור וכו', אפשר שצא ליישב דלא תקשה מאחר שהצרכה היא על הציעור הי' לו לצרך סמוך לציעור דהיינו אחר הזדיקה, ולמה אנו אומרים שיצרך קודם שיתחיל לצדוק, לכך כתב דזדיקה לא הויא הפסק דתחלת ציעור היא. ואפ"ל שצא ליישב דלא תיקשי לן שלא הי' לנו לצרך אלא על זדיקת חמץ, וכ"כ שם הרא"ש וז"ל, ומן הראוי שיצרך קודם זדיקה על זדיקת חמץ, ותקנו לומר על ציעור לפי שלאחר הזדיקה מיד הוא מצטל והיינו ציעור לחמץ שאינו ידוע לו ומצניע את הידוע לו ואוכל ממנו עד שעה חמישית ואז מצטרו מן הצית, ועל עסק זה נגררה הצרכה על זדיקה שהיא תחלת הציעור ונגמר צשעה חמישית עכ"ל וכו', וא"ת סו"ס יותר הי' ראוי לצרך על זדיקת חמץ שהוא מתחיל צה מיד. י"ל שאין הזדיקה תכלית המלוא, שהרי מי שצדק ולא ציער או ציטול לא עשה כלום, עכ"ל. והצ"ח הביא שהכל צו תי' שלכן תקנו לשון ציעור ולא לשון זדיקה, מפני שלשון ציעור כולל הכל, זדיקה ציעור וציטול, ע"ש. ועי' צחק יעקב (סק"ו) שכתב נפק"מ ציניהם.

וכפשוטו יש נפק"מ צין הרא"ש והכל צו, דלפי הרא"ש אם צירך על זדיקת חמץ לא ילא, שאין הזדיקה תכלית המלוא, והוא רק ענין ציעור, ולכן אם צירך על זדיקת חמץ לא עשה כלום, אבל להכל צו שהזדיקה היא מלוא לע"מ, רק שתיקנו צרכה שכולל גם הציעור, לכן ילא.

ד. טעמים שאינו מברך שהחיינו

וז"ל, ובעל העיטור כתב איכא מאן דמצרך שהחיינו דהא מזמן לזמן קאתי, ואיכא מ"ד דלא צריך דהא לא קצב לוי

יש כמה טעמים בהראשונים אמאי לא מצרכים צרכת שהחיינו צזדיקת חמץ. א- כתב צטור (סי' תל"צ)

ועי' צפרי חדש (סי' תל"ב) שדחה כל הטעמים שכתבו הראשונים, דהרי פדיון הבן לאחר ל' יום גם אין לו זמן קצוב ומצרכין. ועל הרא"ש שכתב דסמכין ארגל, הק' דצשלמא סוכה ולולב עדיין לא עשה המלוה לכך סומך על הרגל, אבל ציעור חמץ הרי גמר כל מלותיו. ומש"כ האצודרהס דאין מצרכין אלא כשיש שמחה והנאה לגוף, הק' דיוה"כ יוכיח שמצרכין שהחיינו. ולכן כתב דלמעשה יצרך שהחיינו.

ועי' צקף החיים (סק"ט) שכתב דלהוליא עלמנו מפלוגתא יקח פרי חדש ויצרך שהחיינו קודם צרכת הציעור.

וכתב צחשוקי חמד (עמ"ס פסחים עמוד קב) דלפי"ז אם צודק ציוס ומיד אח"כ ישרוף, יש עוד סברא שראוי לחפש בגד או פרי חדש, ולצרך שהחיינו, שהרי לדעת האצודרהס הטעם דאין מצרכים משום דעדיין לא הגיע גמר המלוה, משא"כ כשצודק ציוס הצדיקה היא גמר מלוה, כי שורף מיד.

זימנא, דהא מפרש צים ויולא צשיירא ודעתו לחזור אפי' מר"ה לריך לצדוק, עכ"ל.

ב- כתב שם עוד טעם צשם הרא"ש (פ"ק דפסחים סי' י') וז"ל, וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין מצרך שהצדיקה היא לאורך הרגל וסמכין אזמן דרגל, עכ"ל. וטעם זה הוזכר גם בצלוש. ועי' גם בצאר היטב (סק"א) וצשו"ע הרב (סק"ג).

ג- האצודרהס (שער השלישי) הביא צשם הגאונים שאין מצרכים שהחיינו אלא על דבר שיש בו קלת הנאה ושמחה לגוף, משא"כ צצדיקת חמץ דמלטער צאיצוד החמץ.

ד- עוד כתב האצודרהס שם דאין מצרכין שהחיינו אלא על דבר שעשייתה היא גמר מלותה, משא"כ צצדיקה שאינה גמר המלוה אלא ציעור חמץ ושריפתה. ועוד דמן התורה אין זמנה אלא צסוף שש שעות.

ה- תכלית המלוה היא להרחיק את האדם מעצירה, ורק על מלוה חיוצית מצרכים שהחיינו.

ה. האם צריכים לעמוד בברכת על ביעור חמץ

צעמידה, כמבואר צשו"ע (סי' ח') והא עשיי' צמגילה מיושב, ה"ה הצרכה, עכ"ל.

ולכאוי' לפי דבריו אפשר לצרך צרכה זו של ציעור חמץ צישיצה, כיון דצדיקת חמץ אינה לריכה להיות צעמידה, ואדרבה לפעמים לריכים לשצת כדי לצדוק צמקומות הנמוכים.

אך צצ"י (סי' ח') כתב צשם הארחות חיים דהא דגרסינן צירושלמי "כל הצרכות מעומד" על צרכת המלות קאמר, ולא על צרכת הנהנין. וכן משמע צמ"צ (שם סק"ב) דכל צרכת המלות לכתחילה לריך להיות צעמידה.

צפמ"ג (סי' תל"ב משצ"ז סק"ג) מסתפק צמה שאמרו צצרכת המלות הוא צעמידה, אם גם המלות צעמידה או רק הצרכה, והאם לריך לעמוד צצרכת שצח והודאה, והאם לריך לעמוד צצרכת המלות דרצנן, והאריך צזה, וכתב וז"ל, ויראה דחז"ל תקנו הצרכה כדין העשיי' צעמידה, וצנהנין דליכא עשיי' משום הכי הצרכה צישוצ, וה"ה שצח והודאה דלית עשיי' ו"ל הצרכה צישוצ, כלל העולה העיקר ילפותא צעשיי', וצרכה ממילא כדין המלוה, כך דין הצרכה, ומש"ה נהנין הצרכה צישיצה, ואפשר ה"ה צצרכת שצח והודאה כדאמרן. ולפי"ז אוי תמה ממש"כ המג"א (סי' תר"ז סק"א) שכתב דענין צצרכת המגילה דלריך שתהי' הצרכה

דינים בין הברכה להבדיקה

א. לברך במקום שהוא בודק תחילה

לא עזיד מלוא כלל, וא"כ כשעובר ממקום למקום צתוך הבית לא מיקרי מעביר על המלוות, דכולא בית חדא מלוא היא, עכ"ל.

ועדיין יל"ע, דאח"כ אין כאן חסרון משום אין מעבירין על המלוות, דהוי מלוא אחת ממש,⁷ אצל יש חסרון משום שמפסיק בין צרכה למעשה צדיקה, והצרכה צריך להיות מעשה צלי הפסק.

אך נראה דגם זה אינו נחשב הפסק, וכמש"כ במאמר מרדכי (סי' תל"ג סק"ד) לחלק בין הליכה צדיקת חמץ להליכה בעטיפת עליה וז"ל, דשאני הכא דחיוצא רביע עלי' לצדוק כל המקומות שיש לו שדרך להשתמש בהם חמץ ולא גמר מלואו עד שיצדוק צכולס, והו"ל המקום הראשון שצדוק תחילת המלוא והמקום האחרון גמר המלוא, ופשיטא דליכא למימר צכה"ג דההליכה הויא הפסק, דהא חייב לילך שם לצדוק, וחלה הצרכה על כל המקומות שיש לו, ולא דמיא לטלית ולשאר דברים דאמרינן צבו דהויא ההליכה הפסק, והכי הוי משמעות לשון הפוסקים דאין חילוק בין הצתים קרובים או רחוקים וכו', ופשיטא דליכא למימר צזה דההליכה הויא הפסק מאחר שההליכה מוכרחת ומכלל מלואו היא, עכ"ל.

אך צעל המנחת איש שליט"א כתב לי ממש להיפך, דודאי יש משום אין מעבירין, אצל משום הפסק ליכא, ולהכי יצרך צמקום היותר ראוי לצדיקה ושם יצדוק מיד,

עכ"ד.⁸

כתב צשו"ת עמק התשובה (ח"א סי' ס"ג) וז"ל, אפשר דלריך לצדוק תחילה הסמוך סמוך קודם, עכ"ל. וכ"כ צשו"ת מנחת חן (ח"א ה' פסח סי' כ"ט אות ג') וז"ל, לכאוי' ה' נראה דמתחילה מחויב לגמור כל הצדיקה צמקום שעשה הצרכה, ואח"כ לילך למקום אחר, דלריך לצדוק תחילה הסמוך סמוך קודם, דאין מעבירין על המלוות, עכ"ל.

ובהערה (שם) ציאר וז"ל, ל"ע למה לא נהגו העולם ליזכר לצדוק צמקום הסמוך סמוך קודם, דהרצה נוהגין לעשות הצרכה צמקום אחד, ואח"כ הולכין מקודם לצדוק על העליי' וכדומה, ולא צודקין תיכף צמקום הסמוך סמוך קודם, הא קיי"ל צמגילה (דף ו' ע"ג) דאין מעבירין על המלוות וכו', ואולי סומכין העולם עמש"כ התוס' ציומא (דף ל"ג ע"א ד"ה אין) שכתבו דהך דינא דאין מעבירין על המלוות, לא שייכא רק צצ' מלוות, משא"כ צחדא מלווא ליכא דינא דאין מעבירין על המלוות, וכ"כ התוס' צכמה מקומות צש"ס (צצחים דף נ"א ע"א, מנחות דף ס"ד ע"ג), וא"כ הכא דהוי ל"י חדא מלווא של צדיקת הבית, ליכא צזה שום קפידא דאין מעבירין על המלוות. אולם כל זה לא יתכן, דצבר הסכימו כל המפרשים ז"ל דציאור דצרי התוס' שם ע"כ אחרת הוא, שהרי צקלירת העומר מן הקרוב הרי המלווא אחת היא, ומ"מ אמרינן דאין מעבירין על המלוות. ונראה די"ל דשאני צדיקת חמץ דכולה חדא מלווא היא, דחיוצא רמיא עלי' לצדוק כל המקומות שהכנים שם חמץ, וכל זמן שלא גמר לצדוק כל המקומות

7. וכן אמר לי צעמח"ס תורת המלווא (על כל כללי קיום המלווא).

8. והגרא"ח שפיגל שליט"א כתב לי צזה וז"ל, פשיטא שיש צזה משום אין מעבירין על המלוות, והגע עלמך, דצמנחות דף ס"ד ע"ג אמרו דמציאין העומר משדה הקרובה ולא מן הרחוקה משום אין מעבירין וכו', הרי דגם צצ' מקומות שחיוצן שוב שייך הך מילתא, ואם שייכא הך

ב. להפסיק בדיבור בין הברכה לתחילת הבדיקה

אבל אם עבר ושח צינתיים צלרכי הצדיקה אין לריך לחזור ולצרך, אפי' הי' אפשר לצדוק בלא שיח ז, אבל אם שח צינתיים שיחה שאינה מענין הצדיקה כלל לריך לחזור ולצרך, עכ"ל.

וכתב צמ"צ (סק"ה) וז"ל, וצדיעצד אם שח צדצרים שאין לורך הצדיקה יחזור ויצרך דהפסיק צין הצרכה להמנחה, עכ"ל.

כתב צשו"ע (סי' תל"צ סעיף א') וז"ל, ויזהר שלא ידבר צין הצרכה לתחילת הצדיקה, עכ"ל. וכתב צשו"ע הרצ (סעיף ו') וז"ל, אסור להפסיק צשום דיצור צין הצרכה לתחילת הצדיקה כדרך שאסור להפסיק צשאר כל המנחה צין הצרכה לתחילת עשיית המנחה, ולכתחילה יזהר שלא ידבר צינתיים כלל אפי' מעניני לרכי הצדיקה, אלא"כ הוא צענין שא"א לו להתחיל לצדוק אם לא ישיח,

ג. כמה תיבות נחשב להפסק

הפמ"ג, וכתב וז"ל, אמנם צענה אמן כתצנו צסי' קס"ו אות ס"א דאיכא פלוגתא צזה, וקיי"ל ספק צרכות להקל, עכ"ל.

כתב צפמ"ג (סי' תל"צ א"א סק"ג) וז"ל, דכל שהפסיק אפי' מלה אחת וענה אמן אחר עלאנו, הוה כשח וחוזר ומצרך, עכ"ל. אך צכף החיים (סקט"ו) הציא

ד. המברך הפסיק בדיבור בין הברכה לבדיקה והשומעים לא הפסיקו

וממילא תצטל ג"כ שמיעתם ולא ילאו גם הם, ויש חולקים, ע"ש.

אך יתכן דצצרכת המנחה לכו"ע יולאים השומעים ידי חובה, כיון שכל אחד יכול לצרך להוליא את חצירו, הגם שהמצרך עלאנו לא זקוק לצרכה, כדוגמת קידוש דיכול לקדש מלד ערצות רק עצור חצירו, א"כ גם צענינו יכול לצרך רק עצור חצירו ממילא אין זה לצטלה כאשר היולא לא שח.

יל"ע מה הדין צאדם שהוא מוליא אחרים ידי חוצתן צצרכה, והוא שח צין הצרכה להצדיקה, והס לא הפסיקו, האם צצרכתו עולה להם.

וכתב צחשוקי חמד (עמ"ס פסחים עמוד קט) דלכא"ו זה תלוי צמחלוקת הפוסקים שהוצא צמ"צ (סי' קס"ז סקמ"ג, וצביאור הלכה שס ד"ה אצל) לגצי מי שהוליא את חצירו צצרכת המוליא והמצרך שח קודם שטעם, די"א דכיון שהשיח קודם שאכל תצטל הצרכה אלל המצרך,

מילתא קודם צואו למקום, פשיטא שכשהוא צמקום עלאנו דאסור לו להניח המנחה שמחוייב צה צמקום זה וליך למקום אחר. ופשיטא לי נמי דמשום הפסק צין צרכה לעשיי' אין לעשות כך, ואף אי מיירי שכשילך לחדר אחר לא יהי' שיעור הפסק, מ"מ דיני הפסק הליכה עיקרו הוא דכל כמה שאפשר ללאמס ההפסק צין הצרכה לעשיי' עדיף טפי, ואם יש לפניו שחי צרירות, לא להפסיק כלל, או להפסיק מעט צשיעור זמן שאין צו כדי הפסק המעכב, מוטל עליו שלא להפסיק כלל, והדצרים מתצארים צמג"א סי' קס"ו סק"ג וצביאור הגר"א שס, עכ"ל.

הפסקה באמצע הבדיקה

א. לדבר דברים אחרים באמצע הבדיקה

"טוב". ועי' צחי' הגהות על הטור (סי' תקל"ג) צ"ש מהר"ח מש"כ כזה. ועי' צמ"ג (שם סקי"א, ושער הליון ש"ס).

ובחמד משה (סי' תל"ג סק"ד) תי' וז"ל, דלא דמי לתקיעות שהם מלוא אחת ומעכבות זו את זו, ואי לא תקע כולה כאילו לא תקע כלל, ולהכי נמי מי שאינו יכול לתקוע כולם לא יתקע כלל, משא"כ צניד"ד אף דבדיקה אחת היא, מ"מ כל מקום ומקום חיוצא צפני"ע היא, ומה שצדק צדק ועשה מלואו, ואם אינו יכול לצדוק כל החדרים והמקומות שיש לו וכי יעלה על הדעת שלא יצדוק כלל וכי, עכ"ל.

כתב צשו"ע (סי' תל"ג סעיף א') וז"ל, וטוב שלא ידבר צדברים אחרים עד שיגמור כל הצדיקה, כדי שישם אל לבו לצדוק בכל המקומות שמכניסים בו חמץ, עכ"ל. ועי' צטור שהביא מהרא"ש דאם שח קודם שגמר כל הצדיקה, יש לחזור ולצרך. וגם הט"ז כתב דהוי כשה צאמלע התקיעות דאסור.

ובחמת צ"י (סוף סי' תקל"ג) הביא מהר"ז"ה ובר"ן שהק' על השי' שאסרו לדבר צאמלע התקיעות, דמ"ש מביעור חמץ שאין איסור מדינא לשוח צאמלע הצדיקה, ע"ש.

ול"ע אמאי המחבר שם סתם דאסור לדבר בין התקיעות, ומשמע דאסור מדינא, ואילו כאן כתב

ב. לדבר דברים שהם צורך בבדיקה באמצע הבדיקה

והגרש"ז אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה עמוד קיד הערה 73) כשדיבר צמ"ש הצדיקה לשאול את בני הבית אם נצדקו המקומות וכדומה, לדבר צאופן צרור כרגיל.

כתב צמ"ג (סי' תל"ג סק"ו) וז"ל, וצדברים שהם לורך הצדיקה גם לכתחילה יוכל לדבר, שזה אין חשיב הפסק כלל, עכ"ל.

ג. מהו גדר גמור הבדיקה לענין איסור דיבור

ומצואר דהוא משום שישם לבו לצדוק היטב בכל המקומות שמכניסים בו חמץ. ולכאוי' לפי"ז אם סיים צדיקתו, הי' מן הראוי שיבא מותר לגמרי לדבר גם צדברים אחרים, דהא תו ליכא למיחש שלא ישים אל לבו

כתב צשו"ע (סי' תל"ג סעיף א') וז"ל, וטוב שלא ידבר צדברים אחרים עד שיגמור כל הצדיקה, כדי שישם אל לבו לצדוק בכל המקומות שמכניסים בו חמץ, עכ"ל.

(סי' תל"ג סק"ז) צשם שצלי הלקט, וכף החיים (שם סקכ"א) צשם רצינו מנות.

לצדוק היטב.

אך צפמ"ג (משצ"ז סק"ג) כתב דלשון "כל הצדיקה" משמע שישתוק עד אחר שיצטל. וכ"כ בצרכי יוסף

ד. לברך אשר יצר ולענות אמן

אך הגר"ש וואזנר זל"ל (מצית לוי ניסן) פסק דמותר לברך אשר יצר. וכן מאלד הגר"י קרליץ שליט"א (חוט שני עמוד סא).

כתב בהגדת אגודת אזור (עמוד כג) שלא יברך אשר יצר צאמלע הצדיקה, כמו צאמלע פסוקי דזמרה.

ה. לענות למלפון

הצדיקה, ויש מקום לחוש שהוא דבר נחון, רשאי לענות, ואם יראה שיכול לדחותה, רשאי לומר "אני צאמלע צדיקת חמץ", עכ"ד.

הוצא מהגר"י קרליץ שליט"א (חוט שני עמוד סא) דלכתחילה יש ליזהר לא להפסיק להשיב לעלפון צאמלע הצדיקה שאינו מענין הצדיקה.

והגרש"ז אויערבאך זל"ל (הליכות שלמה עמוד קיד הערה 73) פסק שאם קיבל שיחת טלפון צאמלע

ו. ברכה אחת על כמה בתים

כתב בצף החיים (סקכ"ג) דכיון דיש פלוגתא בזה, א"כ איך יוכל לחזור ולברך, אלא יש לכיון צפירוש צשעת צרכה גם על מקומות הרחוקות.

אך בהגרות חכמת שלמה (סי' תל"ג סעיף א') כתב ממש להיפך וז"ל, כדי ללא מדי ספק, אם הליכה הוי הפסק או לא, לכך יכוין צפירוש שאינו מכיון ללא צרכה זו רק להצית, ולא להחנות, או יראה שיעשה איזה מעשה שעושה הפסק, ויהי רשאי אח"כ לברך בחנות, ולא הוי גורם צרכה שאינה לריכה וכו', כיון דעושה כן כדי ללא מדי ספק פלוגתת הפוסקים, עכ"ל.

כתב צשו"ע (סי' תל"ג סעיף ב') וז"ל, בצרכה אחת יכול לצדוק כמה בתים, עכ"ל. ונחלקו הפוסקים אם המקומות רחוקים זה מזה, האם הליכה הוי הפסק.

וכתב צמ"צ (סק"ז) וז"ל, וההליכה מצית לבית לא הוי הפסק, ועי' צחיי אדם (כלל קי"ט סעיף כ"א) שכתב דאם צודק ביתו וחנותו והחנות הוא צחצר אחרת לריך לחזור ולברך, אמנם מלאתי צחק יוסף (סק"ח) וצמאמר מרדכי (סק"ד) שדעתם דכולבו חדא מלוה היא שמחויב לילך ולצדוק כל המקומות שיש בהם חמץ, ואין שייך לומר דהליכה הוי הפסק בזה, עכ"ל.

אם 'כוין בהרכתו על מקומות הרחוקות

ז. הסיח דעתו באמצע בדיקה

ובישוב דבריו כתב צ"ס' שער המועדים (עמוד ע"א הערה כ"ד) ע"פ מש"כ צשו"ע הרב (ריש סי' תמ"ו) וז"ל, שכל זמן שלא ציער את החמץ שמלא צדיקה הרי עדיין לא נגמרה הצדיקה שצירך עלי, שצדיקה בלא ציעור אינה שוה כלום, ולפיכך כל חמץ שמצער קודם שגמר לצער את החמץ שמלא צדיקה אין לריך לצרך עליו, לפי שעדיין לא נגמרה מלות הצדיקה שצירך עלי, עכ"ל. וכתב עוד דאפי' קנה או אפה או מלא חמץ שלא חשב עליו מתחילה אין מצרך על ציעורו, דכל זמן שלא ציער כל החמץ שהי' ידוע לו צעת הצדיקה לא נגמרה המלצה, וצרכה ראשונה קאי על הכל, עכ"ד.

וכתב עוד שם, דאפי' אם גמר לצער הכל, אפי"ה כל זמן שלא הגיע שעה ו', עדיין לא נגמרה מלות הצדיקה, דהא קודם שעה ו' צעלם אין שום מלצה לצער החמץ, שהרי הוא עדיין מותר בהגאה, אלא דכשמגיע שעה ו' ואין חמץ צרשותו אזי למפרע עשה מלצה בצדיקתו וציעורו, הלכך כל מה שמצער עד שעה ששית נפטר בצרכה ראשונה.

וכ"כ צ"ס' דרך פיקודיך (מ"ע ט' חלק הדיבור אות ז') שאם שכח לצדוק חדר אחד, וגזכר ציוס י"ד אין לריך לצרך על צדיקה זו, דהצרכה של הלילה פוערתו, וכמו שפוערת את השריפה של היום.

צעות צ"ס"ל ד'חזור ו'הרב

הוצא מהגר"נ קרלין שליט"א (חוט שני עמוד ס"א) דמי שהלך לישון באמלע הצדיקה ועשה הפסק גמור, ונשאר לו לצדוק עוד מקומות, הרי זה הפסק, ולריך לצרך שוב, ע"ש. ולמד כן מהא דנחלקו האחרונים אם הליכה מצית לצית הוי הפסק, משמע דבאופן שודאי הפסיק לכו"ע חוזר ומצרך.

צעות צ"ס"ל ד'א"י צ"ק לחזור ול'הרב

כתב צחק יעקב (סי' תל"ד סק"צ) שאם סיים הצדיקה ואח"כ ראה עכבר נכנס לציתו עם חמץ, לריך לחזור ולצדוק, אבל לא יצרך. וליין למש"כ צ"ס' תל"ב. וכוונתו דמבואר צ"ס' תל"ב שצשח או הלך באמלע הצדיקה מצית לצית אין לריך לצרך שנית, כמו"כ צסיים הצדיקה וחוזר וצדוק [מחמת העכבר] אין לריך לצרך.

וכ"כ צמקור חיים (חידושים סי' תל"ד סק"צ), אך הק' ע"ז (שם צביאורים סוף סק"א) דלא דמי לשח, דהתם לא הסיח דעתו מהמלצה, משא"כ בזה שכבר נפטר מצדיקה והסיח דעתו שוב מלצדוק, ואח"כ מתיילד ריעותא שלריך צדיקה מחדש נראה דלריך לחזור ולצרך, עכ"ד.

אמירת כל חמירא

א. נוסח כל חמירא

וכי אמר ליהוי הפקר מחזי כחוכא וטלולא, דמה בכך שמפקיר אותו הרי חוזר וזוכה צו ע"י ביתו ורשותו המשתמר, שקונה לו שלא מדעתו, אבל ביטול דבר אחר הוא, שעושהו דבר בטל, וגלי דעתו דלא ניחא ליה צ"י, ואינו חשוב עוד אללו להיות לו שום זכ"י צו והרי הוא כעפר הארץ, שאין אדם חפץ לזכות צו, משא"כ בהפקר שלא נתבטל מחשיבותו בכך ועומד לזכות צו בין בטלים בין כל אדם, לכן כל המוסיק גורע הוא, עכ"ל.

כתב בשו"ע (סי' תל"ד סעיף צ') וז"ל, אחר הצדיקה מיד צלילה יבטלנו ויאמר כל חמירא דאיתי צרשותי דלא חזיתי ודלא צערתי לצטיל וליהוי כעפרא דארעא, עכ"ל. וכתב צמ"צ (סק"ח) וז"ל, ונכון שיאמר וליהוי הפקר כעפרא דארעא, ולכו"ע מהני לשון זה של הפקר אף שאמר לשון זה צינו לצין ענמו ולא בפני אנשים, עכ"ל. וכן נקטו רוב האחרונים.

אך כתב צמור וקליעה (שם) וז"ל, ג"ל וכו', דלא יאמר הפקר, משום דהפקר אינו עושה את הדבר מצוטל,

ב. באיזה לשון יאמר כל חמירא

הביטול. וע"כ טוב ללמוד לע"ה שאינם מציינים בלשון הקודש או אשה מצטלת שתאמר בלשון שמצין וכו', ואם אמר ע"ה בלשון הקודש אם יודע לפחות ענין הביטול שיודע שמפקיר חמ"ו ילא צדיעצד, אבל אם אינו מצין כלל וסובר שאומר איזה תחנה לא ילא אפי' צדיעצד, עכ"ל.

כתב הרמ"א (סי' תל"ד סעיף צ') וז"ל, ויאמר הביטול בלשון שמצין, ואם אמרו בלשון הקודש כל חמירא כולל חמץ ושאר, אבל בשאר לשונות צריך להזכיר כל אחד בפני"ע, עכ"ל.

וציאר המ"צ (סק"ט) הטעם בזה וז"ל, שהרי הביטול הוא מתורת הפקר ואם אינו יודע מה מהני

ג. תיבת כל "חמירא"

ויש להסתפק אם אומרו בשאר לשונות לא יצינו המזיקים. וע"י בשו"ע (סי' ק"א סעיף ד') דנחלקו הדעות אם מלאכי השרת מציינים בשאר לשונות, די"א רק לשון ארמי אינם מציינים.

כתב בצאר היטב (סי' תל"ד סק"ה) הטעם שאומרים חמירא ולא לחם וז"ל, לפי שלחם הוא חיות האדם, ואין ראוי לזלזל בכבודו לכך נתקן בלשון תרגום שלא יצינו המזיקים והמקטרגים, עכ"ל. וכ"כ הא"ר (סק"ז).

ד. אמירת כל חמירא ג' פעמים

שליט"א. ובקונטרס אור לאליהו (הערה ל') כתב שיש לומר הטעם בזה, ע"פ מש"כ הש"ך (יו"ד סי' רכ"ח סק"ו) דמה שאומרים בהתרת נדרים "מותר לך" ג' פעמים, ה"ה דסגי בחד זימנא, אלא עושין כן לחזק

כתב החיד"א (בעצודת הקודש ס"ז סקכ"ד, הו"ד בכף החיים סי' תל"ד סקכ"ח) דטוב לומר צלילה וציוס נוסח כל חמירא ג' פעמים. וכן נוהג הגר"ח קניבסקי

(ח"ג פ"ז הערה ט"ז) וז"ל, והנה מנהגינו לומר נוסח זה ג' פעמים, והוא ע"פ דברי החיד"א, ועל כן נראה שטוב ונכון שצ' פעמים הראשונות צין צביטול הלילה וצין צביטול היום יאמר "ליצטל ולהוי כעפרא דארעא" ללא לשון הפקר, וכדעת רש"י והרמב"ם, וכמש"כ צ"י שכן נהגו, וצפעת השלישית יוסיף תיבת הפקר לחוש לשי' תוס' שהצביטול מדין הפקר, עכ"ד.

הענין.

אך פסק הגר"ש קמנלקי שליט"א דאין לריך לדקדק לאומרו ג' פעמים. וכן הגר"א"ל שטיינמאן זצ"ל (כחיל תערוג עמוד ס') לא נהג הכי.

ובהגדת אגודת אזור (עמוד ל') כתב שיאמר פעם עם תיבת הפקר, ופעם בלא תיבת הפקר, כדי ללאת כל הדעות שהצאנו לעיל (ענף צ'). וכ"כ בשו"ת אור לציון

ה. לידע אמירתו קודם שיוציא מפיו

למה שאומר, לא לאחר מכן, דהדיבור לריך להיות ע"י המחשבה, ולא המחשבה ע"י הדיבור, עכ"ל.

כתב בשו"ת עמק התשובה (ח"א סי' ס"ג) וז"ל, ראוי ליזהר באמירת כל חמירא שקודם שיוציא מפיו יכוין

מה צריך לבדוק

שיעור החמין שצריך לבדוק אחריו

א. אם חייב לבדוק לפירורים קטנים

המאירי בפסחים (דף מ"ב ע"ב ד"ה שני חלאי) דדוקא בצלק שעשוי להדבק ולעשות כאחד, הרכיבו לצער, אך פירורין שאינם מתדבקים לא חשבי וצטלי אפילו יקבלם. וכ"כ במהר"ם חלאווה (שם ד"ה מ"ט). ועי' עוד בשלטי גיבורים (פסחים דף י"ד ע"א דפ"ה ר"י"ף ד"ה וי"א).

וכתב בשו"ע (סי' ת"ס סעיף ג') וז"ל, הלש אחר זמן איסור חמין, יאמר בשעת לישה כל פירורים שיפלו בשעת לישה ועריכה וכן צלק הנדבק בכלים אני מצטל אותם כדי שנמלא שמצטלם קודם חימוץ, עכ"ל וכתב במג"א (סק"ב) וז"ל, דפרורי צלק מתכדדין יחד ונדבקי

כתב בשו"ע (סי' תמ"ב סעיף ח') וז"ל, היו זו שני חלאי זיתים צ' מקומות וחוט של צלק ביניהם, רואים כל שאלו ינטל החוט ניטלין עמו חייב לצער, ואם לאו אין לריך לצער, בד"א בעריכה, אבל צבית אע"פ שאם נטל החוט אין ניטלין עמו, חייב לצער, מפני שפעמים מקבץ אותם, עכ"ל.

וכתב הפרי חדש (שם סק"ח) דדוקא בצלק חיישינן להכי, אבל פירורין של פת אע"פ שיש צין כולם כזית, כיון דליכא כזית באחד מן הפירורין, ממילא צטלי ולא חייב לצערם, ולא שייך לומר צזה שיצטרפו. וכ"כ

יחד לכשיעור כזית, ושיעור כזה אינו מתבטל מאליו, עכ"ל.

וכ"כ בערוך השלחן (שם סעיף ה') דרק פירורי צלף לריך לבטלם משום דחיישינן שמא יתקבלו כל הפירורי לשה ציחד ויהי דבר חשוב, אבל פירורי לחם דאין מתדבקין יחד לא חשיב.

ועי' מש"כ כזה בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קמ"ה).

וחשיבי, משא"כ פירורי לחם דלא חשיבי, עכ"ל. וכ"כ המג"א (סי' תמ"ד סק"ו) לענין פירורין שצמפה וז"ל, ינער המפה, שהפירורין נדרסין צרגלים וגם אין בהם שיעור וצטלים, עכ"ל. וכתב צמחית השקל דכיון שהם פירורי לחם אין חייבין צביעור, וכמשנ"ת סי' ת"ס הנ"ל.

וכ"כ בשער הליון (סי' ת"ס אות ט"ז) וז"ל, ואף דלעיל סי' תל"ד ביארנו דפירורין אינם לריכין ציטול דממילא צטילי, היינו פירורי לחם, דכל פירור הוא צפני"ע, משא"כ צצלק אפשר דע"י כיבוד הבית יתקבלו

ב. אם חייב לבדוק פחות מכזית

ואפי' פחות מכזית חייב לצער, עכ"ל. הרי דעה הראשונה ס"ל דפחות מכזית אינו חייב צביעור, ודעה שנייה ס"ל דחייב צביעור.

וכתב צחק יעקב (סקי"ז) דדעה הראשונה שצמג"א היא דעת המחבר, ופשטות לשון התרומת הדשן ודעת הסמ"ק.

ועי' צביאור הגר"א (סי' תמ"ז סעיף י"א) שהאריך להוכיח דדעת כל הפוסקים דפחות מכזית אין שום חיוב לצער אח"כ יש כמה חלאי זיתים צכלי שהכלי מלרפן, או צצלק לח צצית דזימנין דמיכנש, אבל צלא"ה אין חיוב לצער צפחות מכזית, ע"ש. וכ"כ צקרצן נתנאל (פ"ג דפסחים סי' ג' ס"ק ק') וצמגן האלק (סי' תמ"ז סק"י).

ועי' עוד צפרי חדש (סי' תמ"ז סעיף ז' ח') שנקט לדבר פשוט שאין חיוב ציעור על פחות מכזית אלא צעיבה, ע"ש. וכ"כ בערוך השלחן (סי' תמ"ז סעיף כ"ז) וז"ל, יש מי שאומר דצכל מקום שחייבנוהו לצער צפחות מכזית זהו כשקיבצום יחד יהי כזית, אבל צלא"ה צכל ענין אינו חייב לצער, ויש חולקים צזה, ויותר נראה כדיעה ראשונה, וגם החלי זית לריך שיהא נקי, אבל מטונף קלת אין לצער, עכ"ל.

פלאגרת הראשונים

כתב הרמב"ם (פ"ב מהל' חו"מ ה"ז) וז"ל, ה"י חלי זית צצית חלי זית צעלי' וכו', הואיל ואלו החליי זיתים צדוקים צכתלים או צקורות או צקרקות אינו חייב לצער אלא מצטל צלצו דויו, עכ"ל. וכתב הרא"ש (פ"ג סוף סי' י') על הרמב"ם וז"ל, ולאו דוקא צדוקים, אלא אורחא דמילתא נקט, עכ"ל. הרי מצואר דס"ל צדעת הרמב"ם דפחות מכזית אינו חייב לצער.

אך הכס"מ כתב וז"ל, ולי נראה דדוקא נקט שאם אינם צדוקים צגומות הכתלים שהוא דומיא דלסתום צו נקצ דעריצה, הא אמרינן דאפי' פחות מכזית חייב לצער לפי פסק רצינו. וכן פי' הרב המגיד, וכ"כ הרמ"ק, עכ"ל. והיינו דפחות מכזית חמץ חייב לצער.

ועי' צטור (סי' תמ"ז סעיף י"א) שהציא מחלוקת ראשונים צזה.

פלאגרת האחרונים

כתב צמג"א (סי' תמ"ז סק"י) וז"ל, ודוקא כשיש צין הכל כזית דאז הכלי מלרפן, אבל כשלא נשאר צין הכל כזית אין לריך לצער אפי' אין עשוי לחזק, כן מוכח צסמ"ק. אבל דעת הרבה פוסקים דאם אינו עשוי לחזק

ג. פחות מכזית שיש בו איזה חשיבות לאכילה

אבל בלא"ה זודאי חיישין שמא יצוא לאוכלו. וזמקור חיים (סקי"א) העתיק דבריו.

וכ"כ בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קמ"ה) דפחות מכזית דיש לו חשיבות אכילה חייב לבטלו לכתחילה. וכן פסק הגרי"י פ"ש ז"ל (הליכות אבן ישראל עמוד עה).

וכן בחזון איש (סי' קט"ז סקי"ג ד"ה שו"ע, ד"ה רא"ש) כתב דאף לדיעה זו דס"ל דפחות מכזית אין לריך ציעור, היינו דוקא צמונה ע"ג קרקע הבית או דבוק בצריכה, אבל פחות מכזית המונח בכלי לעולם חייב לבצר כדן ח"י שיעור, עכ"ד. וציאר שם דפחות מכזית המוטל בבית בטל מתורת אוכל, ע"ש.

וכתב בשו"ת אור לליון (ח"ג פ"ז סק"י) וז"ל, שכל מה שנתבאר שאין חיוב בדיקה וציעור בפחות מכזית, היינו בפירושים דלא חשיבו, וכמבואר בפסחים דף ו' ע"ב, אבל פחות מכזית חשוב, כגון סוכריות חמץ או עוגיות ופליס קטנים ושאר חטיפים קטנים, כגון ביסלי וכדומה, שדרכם בכך וחשובים הם, ודאי לריכס ציעור, עכ"ל.

כתב בחיי אדם (כלל קי"ט סעיף ו') וז"ל, והלריכו חכמים לבדוק בחורין וצדקים, דאע"ג דבחורין וצדקים אין לחוש אלא לחמץ כל שהוא כגון פירורין, ופרורין ממילא בטלי ואינו עובר בשום אופן, מ"מ מחששא דשמא יבא לאוכלו לריך לבצר אפי' כל שהוא, עכ"ל.

והח"ח (צס' מחנה ישראל פ"י סעיף ה') הביא דברי החיי אדם לדינא. ועיי' עוד בצף החיים (סי' תמ"ב סקפ"ח) שהביא שכן הוא דעת הכנסת הגדולה בהגהות הטור (סי' תמ"ב סעיף ח') והעולת שבת (סק"ז).

וכן משמע בדברי הט"ז (סי' תמ"ב סק"ה), דכתב עמש"כ הרא"ש צסוגיא דצלק שצסדקי עריכה שלא האריך צשי' הראשונים, דבלא"ה ישראל קדושים הם ונהגו להחמיר אפי' צמשהו, עכת"ד. והק' הט"ז הניחא לטעם של הבדיקה דחמץ משום חומרא דבל יראה, וזה אינו אלא בגזית, אלא לטעם התוס' דהוא משום שמא יאכלנו, וח"י שיעור אסור מן התורה אף שאין צו מלקות, א"כ אפי' בפחות מכזית בכל גווי חייב לבצר מטעם זה, ולכן מסיק הט"ז דהא דפחות מכזית אינו חייב צציעור היינו רק צצמטונף קלת, וצזה קאי הרא"ש,

ד. צירוף כזית בכלי [כגון בפח אשפה]

אם הם מעונפין וגדרסים צרגלים, דיש לחוש זימנין דמיכנש וילטרפו לכזית צפח האשפה.

והגר"ח קניצסקי שליט"א (שער המועדים עמוד מח הערה י"ד) השיב דזהו הערה נכונה, אבל המנהג להקל צזה, ואפשר הטעם משום שכלי מאוס כמו פח אשפה לא חשיב לרף לענין זה, עכ"ד.

והגר"נ קרלין שליט"א השיב דמסתבר דפח אשפה אינו מלרף משום שאין מניחין צו אלא כדי לזרוק

כתב צציאור הגר"א (סי' תמ"ב סקב"ט) צשם הירושלמי דפירורין יבשים אין מלטרפין אח"כ הם בכלי אחד, שאז הכלי מלרפן. וכ"כ צמ"ב (סי' תמ"ב סק"א), שער הליון שם אות ס'.

ויש להסתפק צזמנינו שרגילים לבצד הבית ולזרוק כל הפירורין לפח אשפה, א"כ לכאוי אף פירורין יבשים יכולים להגיע לידי לירוף צפח, וא"כ יש לחייב צצדיקה וצציעור כל הפירורין שצצבת אם יש צין כולם כזית, ואפי'

החולה, עכ"ד.

והניח צל"ע.

ובחוט שני (עמוד עג) מסתפק בכמה כלים שיש בכל אחד פחות מכזית והניח כולם בכלי אחד, אם מטטרפין,

ה. ישראל קדושים ונהגו להחמיר על עצמם אפי' במושהו

ואומר "רבותי, צדיקת חמץ לריך לקחת עשרים דקות, חצי שעה, לא יותר, אח"כ לריכים לשבת ולממוד (הגאון הג"ל הי' מלמד שחושבים שהמאריך צדיקת חמץ הוא "מחמיר" ומחדר צמלות, ואינו כן, כי הוא מיקל צמלות תלמוד תורה), והסביר שאחרי שניקו את כל הבית לפני פסח עם חמרי ניקוי וכדומה, אז מן הסתם אם נשאר חמץ באיזה מקום הרי הוא בגדר "מטונף קלת", וממילא צשעת צדיקת חמץ אין לריך לחפש אלא כזיתים של חמץ, ויותר מזה אין להאריך ולחפש על חשבון תלמוד תורה, עכ"ל.

וכן הגר"ש פעלדער שליט"א פסק דהא דישראל קדושים הן ונהגו לצער בכל, היינו דוקא בחמץ ידוע, ולא שצריך לחפש ולצדוק אולי ימלא חמץ כזה? ועכ"פ אם צעת הניקוי או הצדיקה רואה חמץ ואף פירורים בעלמא, צודאי יש לנקות ולסלקם. וכן צאופן שידע שיש שם חמץ ואפי' רק פירורים, לריך לצדוק ולצערן משום מנהג דישראל קדושים.

כתב הרא"ש (פסחים פ"ג סי' צ') וז"ל, לא הארכתי לצאר הא צמקום לישה הא שלא צמקום לישה ולכתוב פי רש"י ופי' ר"י לפי שישראל קדושים הם וגוררין כל החמץ הנמלא אפי' כל שהוא ואפי' הכדצק צכותלי הבית, עכ"ל. וכ"כ הטור (סי' תמ"צ) וז"ל, ישראל קדושים וגוררין כל החמץ הנמלא וכו', עכ"ל. וכ"כ צמקור חיים (סי' תמ"צ סק"א) וז"ל, וישראל קדושים ומצערין בכל, עכ"ל.

וכן העתיקו צשו"ע הרב (סי' תמ"צ סעיף ל') והערוך השלחן (סעיף כ"ח) שהמנהג לחטט ולצער אף משהו חמץ. ועיי' עוד צשער הליון (אות נ"צ).

וכתב צס' שער המועדים (עמוד נ' הערה י"ט) וז"ל, ומ"מ כיון שאין צזה חיוב מדינא, י"ל דאפשר לקיים מנהג זה צמה שמנקים ומשפשפים הבית לפני פסח, אבל צליל צדיקת חמץ אין לריך לחפש ולצדוק רק מה שחייב ע"פ דין. וכן שמעתי צלעירותי מהגר"ח"פ שיינצרג זל"ל שהי' דורש לפני התלמידים והאצרכים,

המקומות שבודקים

א. כל חדרי הבית והעליות

9. והנה המ"צ (סי' תל"ג סקמ"ו) כתב צשעת הצדיקה המנהג ליטול נזות ולכבד היטב צמקום החורים והסדקים לגרור משם החמץ עם הנוזה, עכ"ד. והנה ע"כ מיירי צפירורין קטנים מאוד, דאי צגדולים יותר נוח ליטלם משם ציד ולא צנוזה, ומ"מ אין ראי' דלריך לצדוק עבור פירורין כאלו, די"ל דדוקא היכא שמלא פירור לריך להסיר צנוזה, ולא שצריך לצדוק עבור זה.

שלפעמים נכנס לתוכו צאמלע הסעודה להוליא משם משכון להחזירו לצעליו, ויש לחוש שמא שכח שם את פתו או שמא נתפרר ממנו שום פירור חמץ, עכ"ל.

וכ"כ צמ"צ (סקי"ג) וז"ל, ר"ל לא מיבעיא מקומות שמשתמשין בהן חמץ פשיטא דלריך דדיקה, אלא אפי' מקום שאין רגיל להשתמש בו חמץ כל השנה רק שיש לחוש שמא הכניס שם חמץ באקראי, ג"כ לריך דדיקה, עכ"ל.

כתב זש"ע (סי' תל"ג סעיף ג') וז"ל, צודק כל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, ולכן כל חדרי הבית והעליות לריכים דדיקה, שפעמים אדם נכנס בהם ופתו צידו, עכ"ל.

וכתב זש"ע הרב (סעיף י"ג) וז"ל, כל חדרי הבית והעליות אפי' אותן שצרי לו שלא אכל בהן חמץ מעולם הרי הם לריכים דדיקה כדינה צלילה לאור הנר, לפי שלפעמים אדם קם מתוך סעודתו ופתו צידו ונכנס לחדרו להשתמש בהן תשמישיו, כגון חדר המשכנות

ב. מקומות שאין דרך לאכול חמץ שם

אולרות יין ושכר שאין מסתפק מהן לשתות או למכור מהן, וכן בית התבן, אין לריכים דדיקה, אלא"כ ידוע לו שהכניס לשם חמץ פעם אחת, עכ"ל. וכ"כ צמ"צ (שם סקי"ז).

כתב זש"ע (סי' תל"ג סעיף ג') וז"ל, אצל אולרות יין שאין מסתפק מהם, וכן מתבן וכיו"צ אין לריך דדיקה, עכ"ל.

וכתב זש"ע הרב (סעיף י"ד) וז"ל, אצל אותן חדריים שאין דרך האדם ליכנס בהן בתוך הסעודה, כגון

ג. חור שקשה להגיע אל החמץ שבהם

והשאר מצטל צלצו ודיו, עכ"ל. וכתב הצ"ח (שם) וז"ל, צודאי חמץ לריך להוליא דהוי ל'י כמטמין צבור, עכ"ל. ומצואר דס"ל דקאי צספק חמץ. והק' צחק יעקב (סקי"ג) דצסי' תל"ח קיי"ל דחמץ צבור אין חייב להעלותו כיון שלא הטמין צידים, הרי מצואר דאף צודאי חמץ מהני ציעול צעלמא, ומסיק דלא כהצ"ח. וכ"כ צמ"צ (שם) צשם כמה אחרונים.

אך לכאוי השו"ע משמע דלא כזה, דהרי כתב צסי' תמ"צ דחייב לצערו באיזה אופן אע"ג שהוא צסדק ואינו יכול להוליא. וכתב הט"ז (סי' תמ"צ סוף סק"צ) וז"ל, היינו לחומר צעלמא, דהא צלא הטיחה נמי שרי התם, כיון שאינו יכול לחטט אחריו והו"ל כחמץ שנפלה עליו מפולת, עכ"ל.

כתב זש"ע (סי' תמ"צ סעיף ו') וז"ל, נהגו לגרר הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ, ויש להם על מה שיסמוכו, ואם יש חמץ צסדק שאינו יכול לחטט אחריו, יטיח עליו מעט טיט, עכ"ל. וכתבו הפוסקים (מ"צ שם סקכ"ט) דזה מהני אפי' יש צמקום הווא כזית חמץ ויותר, כמו שפורש זש"ע (סעיף ט') וז"ל, חמץ שנחפץ קודם זמן איסורו ונפסל מאכילת כלב או ששרפו צאש קודם זמנו ונחרץ עד שאינו ראוי לכלב, או שיחדו לישיבה וטח אותו צטיט, מותר לקיימו צפסח, עכ"ל.

וכתב זש"ע (סי' תל"ג סעיף ז') וז"ל, חור שצין יהודי לחצירו כל אחד צודק עד מקום שידו מגעת,

ופסק הגר"ג קרליץ שליט"א (חוט שני עמוד פז) וז"ל,
 חריצים עמוקים במקרה, ורואים שם פירורי חמץ,
 אבל א"א להוויאם, הרי הם כחמץ שנפלה עליו מפולת
 וכו', ואין לחוש לזה, עכ"ל.

ונחצאר דלכו"ע ראוי להחמיר היכא דאפשר לשפוך עליו
 דבר המפסידו, ולא נחלקו אלא אם איכא חיוב
 מן הדין למיעבד הכי, דלהב"ח ייב לעשות כן, ולשאר
 הפוסקים רק לחומר א"א יש לנהוג כן.

בדיקת ספרים

א. אין דרכו להביא ספרים אל שלחן האכילה

לצדוק כלל. וכן פסק הגר"י קמנלסקי ז"ל (ארוז הלצון
 עמוד כא) והגר"מ פיינשטיין ז"ל (שם עמוד כד).

כתב צמעשה רב (סי' קע"ח) שחייבים לצדוק ספרים
 שמשתמשים בהם בשעת הסעודה. ומצואר דמי
 שאין דרכו להשתמש בספרים בשעת הסעודה אין חייב

ב. דרכו להביא ספרים אל שלחן האכילה

ובחזו"א (סי' קט"ז אות י"ג בסופו) כתב דספרים חייבים
 בצדיקה ע"פ דין. אך זהו לשיטתו דס"ל שחייב
 לצער גם פירורין פחות מכזית.

ובשו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' ס"ד) כתב שלריך לצדוק
 ספרים מהרבה טעמים, א- די"א דיש איסור
 חלי שיעור צבל יראה. ב- לתוס' שהטעם משום שמא
 יבוא לאוכלו, ה"ג יבא לאוכלן כשיציאו הספר ללמוד בו
 על השלחן ויתערבו הפירורים במאכלו. ג- אולי ימלא
 בספר גם דבר גדול יותר מפירורין דודאי חשיב ולא
 בטיל. ד- כיון שכבר נהגו אבותינו לעשות כן, יש בו
 משום אל תטוש, עכ"ל.¹⁰

דעות דס"ל דאין צריך להוציא

דעות דס"ל צריך להוציא

כתב צמעשה רב (אות קע"ח) שלריך לצדוק בספרים
 שמשתמש בהם בשעת סעודה, ע"ש. ויל"ע לזה,
 דהרי דעת הגר"א (סי' תמ"ג סעיף י"א) שאין חיוב
 צדיקה או ציטור על פחות מכזית כלל, וא"כ בספרים
 שהחמץ שבהם הוא רק פירורין בעלמא, מה שייך חובת
 צדיקה. ונראה דכיון שדרכו להציא הספרים אל השלחן,
 לכן יש לחוש שיתערבו הפירורין בתוך האוכל, או יש
 לחוש שיגע חמץ שבתוך הספרים ויתדבק צידו ויגע
 אח"כ באוכלו, וחמץ בפסח צמטהו ולכן חייב לצדוק.
 ועי' בחוט שני (עמוד עב).

10. וכל זה יש לדחות, דהרבה אחרונים ס"ל דליכא איסור חלי שיעור צבל יראה, ואפי' להסוברים דיש איסור חלי שיעור, מ"מ פירורים בטלי. וגם
 מש"כ שיש בזה משום שמא יבא לאוכלו, י"ל דמ"מ אין זה בכלל התקנת חכמים דצדיקה, דלא תיקנו משום אכילה שלא בכוונה כשמתערב
 במאכלו באופן שמן התורה בטל. ומש"כ דאולי ימלא חתיכה גדולה, הא ודאי לא שכיחא. ולענין המנהג, הרי הרבה לא קיבלו מנהג זה
 מאבותיהם.

ונלע"ד טעם המנהג, דמשום חשש כזית חמץ צספרים, לא חיישינן שמא יפול ויאכלנו, דלא מזוי כזית. ומשום חשש פירורין ג"כ לא חיישינן, או משום דלא השיבי, או מטעם דכיון שמהתורה אס יאכלנו אין צו כרת, לא חייב לצדוק וכו', עכ"ל.

וצס' שיעורי קנה צסס (הל' פסח פ"ג הערה י"ג) כתב וז"ל, סיפר הגר"מ צראנסדארפער זצ"ל שכאשר הי' צשעתו אלל ראצ"ד הגר"פ אפשטיין זצ"ל כדי לעזור על ידו צעת צדיקת חמץ, לא צדקו ולא ניקו כלל את הספרים, ולא חשש לפירורים הגמלאים צתוך הספרים, והטעם דמתצטלי ממילא, עכ"ד. וכן פסק הגר"י פ"ש זצ"ל (הליכות אצן ישראל עמוד עו).

וכתב הגר"ש פעלדער שליט"א דהמנהג להקל צצדיקת ספרים, וטעם הדבר י"ל דכיון דעיקר חיוב צדיקה צפירורין תלוי צמחלוקת, וצדיקת הספרים עולה צטרחה יתירא וזמן מרובה, לכן נהגו העולם להקל צזה.

הוצא צסס הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (הגדה של פסח עמוד רסד) דאין חייבים לצדוק ספרים מפירורי חמץ. וכן הוצא צסס הגר"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פרק נ"ד סעיף ו') וז"ל, מזד דדין אין לריך לצדוק הספרים, מכיון שלא מזוי שיבי' צהס פירורין הראויין לאכילה, ופירורין הקטנים הרי הם צטילים מאיליהן. ואפי' אס יהיו פירורין הראויין לאכילה, אין חשש שמא יצוא לאוכלס, כיון שהס מטונפים קלת. ומצואר צמ"צ שצמטונק קלת ואין צו כזית אין לריך לצער, עכ"ד.

וכן פסק הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף ו') וז"ל, הספרים אינם חייבים צצדיקה, אף אס לא נזהר צעת השימוש צהס כל ימות השנה שלא יפול לתוכס חמץ, עכ"ל. וכן נהג למעשה, שלא צדק הספרים, ולא נמנע מלהשתמש צהס צפסח, אף אלה שהי' מקום לחוש שהשתמשו צהס צמשך השנה צעת האכילה, ע"ש.

וצשו"ת אור לציון (ח"א סי' ל"צ) הביא דברי החזו"א, וכתב וז"ל, ואנו לא ראינו לרצותינו שנהגו כן,

ג. להביא ספר על השלחן בפסח שלא בדקו מחמין

מן הזהירות שלא להניח הספר על המפה שאוכל עלי', דשמא עדיין יש שס איזה פירור שיפול על המפה ויאכלנו שלא צמתכוין, אלא ישים כיסוי אחר על השלחן, עכ"ד.

וכן פסק הגר"י פ"ש זצ"ל (הליכות אצן ישראל עמוד עז) דלריך להזהר מלהשתמש על השלחן שאוכלין צפסח צספרים שלא נצדקו, שמא יפול משהו חמץ צתוך האוכלין.

וכן פסק הגר"ש פעלדער שליט"א דספרים שידוע שיש צהס חמץ, וכמו צספרי הזמירות של שצת וכדומה, יש לסמוך על מכירת חמץ ולמכור הפירורים שצתוך הספרים וכדומה, ומ"מ לריך להצניע אותס צמקום שלא ישתמש צהס צפסח, דצודאי יש לחשוש שמא יפול פירורים מהס על השלחן ולתוך מאכלו.

כתב צשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ז סעיף י') וז"ל, אין לריך לצדוק ספרים מפירורי חמץ, ומ"מ ספרים שמציאים לשלחן, כגון מחזורים וכדומה, יש לצודקס ולנערס היטצ לפני הפסח, מחשש נפילת פירורים לאכול צפסח, עכ"ל. והיינו אפי' אס ס"ל כדעות דאין לריך לצדוק ספרים, מ"מ אס רונה להציאו על השלחן לריך לצודקס מקודס.

וכן הוצא צסס הגר"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האיש שס) וז"ל, צכל מקרה ספר שלא ניקוהו דף דף, אסור להניחו על השלחן צפסח, שמא יפול פירור חמץ לתוך האוכל, והרי חמץ צפסח אפי' צאלף לא צטיל, ואוסר את כל התצטיל. ואף המקפידים כל השנה להעציר את הפירורים שנופלים צין דפי הספר צעת אכילתס, מ"מ

ד. כשבדוק הספרים האם צריך להיות לאור הנר

סעודה, עכ"ל. ומשמע להדיא שגם הספרים יש לדקוק לאור הנר. אך הגר"ש קמנצקי שליט"א אמר דלא נהגו כן.

כתב צ"ס מעשה רב (סי' קע"ח) וז"ל, בדיקת חמץ בחורין ובסדקין, ואע"פ שצדק ביום לריך לדקוק לאור הנר, אפי' בכל תיבה, ואפי' בספרים שמשחמש בהם בשעת

בדיקת כיסי בגדים

א. חיוב בדיקה בכיסי בגדים

הוא אומר צרי לי שלא ניתן בהם חמץ, דמילתא דלא רמיא עליי הוא ולאו אדעתאי, ולכן לריך בדיקה, עכ"ל.

כתב הרמ"א (סי' תל"ג סעיף י"א) וז"ל, והכיסים או צתי יד של בגדים שנותנים בהם לפעמים חמץ, לריכין בדיקה, עכ"ל. וכתב צמ"צ (סקמ"ז) וז"ל, ואפי'

ב. אם צריך בדיקה ע"י אור הנר

בדיקת הכיסים בהנהגות ערב פסח ולא צדיני בדיקה, ע"ש. ומצואר שאין זה חובת בדיקה כלל, וא"כ ודאי שאין לריך ג"כ בדיקה לאור הנר. וכ"כ באמת ליעקב (סי' תל"א הערה 427).

כתב הלבוש (סי' תל"ג סעיף י"א) וז"ל, ולריך כל אדם לזרז את בני ביתו לכבד המטות והתיבות והכיסים וצתי ידים של הבגדים וכו', עכ"ל. ומשמע דדי בכיבוד, ואין לריך בדיקה מעליא לאור הנר.

וכתב צשו"ת שצט הלוי (ח"א סי' קל"ז) דבדיקה של כיסים, כנראה קשה לאור נר ממש, ויעשה באופן המועיל לבדיקה, כי זה עיקר, לא הנר, ע"ש.

וכתב צחק יעקב (סקמ"ז) על דברי הרמ"א וז"ל, לכאוי משמע דצמן בדיקה קאמר, דהיינו ליל י"ד, אצל באמת העולם אין נזהרין צזה ומנערים הכיסים בשעת הציפור וכו', וגם בלבוש משמע דאין לריך בדיקה בשעת הבדיקה, עכ"ל.

וכתב צשו"ת אור לליון (ח"ג פ"ז סעיף י"א) וז"ל, ואין לריך להכניס ידו לכיסים או להופכס, אלא די שיבדוק ע"י מישוש אם אין שם חמץ בגודל כזית, ואין לריך לדקוק לאור הנר, עכ"ל.

ובס' קובץ הלכות כתב להביא ראוי ברורה שאין דין בדיקה ממש בכיסי בגדים, דהא מקור דברי הרמ"א הוא צמהר"י ווייל (סי' קל"ג), ושם הזכיר ענין

ג. כיבסו הבגדים במכונת כביסה

אך הגר"נ קרליץ שליט"א (חוט שני עמוד פג) פסק וז"ל, ואם יש זהם כיסים, והפך את הכיסים לחוץ, וכיבסם במכונת כביסה וכנ"ל, אינם לריכים צדיקה. אבל אם לא הפך את הכיסים לחוץ, לא צרור שחומרים אלו פוסלים לגמרי את החמץ, שאפשר שאחר כמה ימים נודף מהם החומר והריח, עכ"ל.

פסק הגרי"י פ"ש ז"ל (הליכות אבן ישראל ח"א עמוד עו) דאם כיבסו הבגדים במכונת כביסה או בניקוי יבש, שוב אינם לריכים צדיקה. וכן הוצא בשם הגרי"ש אלישיב ז"ל. וכ"כ בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ז סעיף י"א).

ד. אם צריך לחזור ולבודקם בליל י"ד

סק"א) דאם הקדים וצדק לאור הנר ביום י"ג, יש פוסקים דס"ל דצדיעצד ילא, ואם צדק בליל י"ג לאור הנר, ונזכר היטב שלא להכניס חמץ, הסכימו רוב אחרונים דאין לריך לחזור ולצדוק, ע"ש. ולפי"ז י"ל דכיון דצנד"ד בכל אופן לא נהגו העולם לצדוק הכיסים לאור הנר גם בליל י"ד, לכן דינו שוב למי שצדק לאור הנר בליל י"ג דאין לריך לחזור ולצדוק. ועוד דאף להסוברים דאם צדק ביום לריך לחזור ולצדוק, היינו טעמא משום לא פלוג, וכמש"כ המ"ב (סקמ"א) דאפי' אם צדק לאור הנר בחורין וצדקין, מ"מ לריך לחזור ולצדוק בלילה ככל ישראל שלא לחלק בין צדיקה לצדיקה, וי"ל דלא אמרינן לא פלוג אלא לענין הצית ולא לענין כיסי הבגדים, עכ"ד.

כתב בארחות רבינו (ח"ב עמוד ג' אות י') וז"ל, מו"ר הי מנער וצדוק בליל י"ד לאחר הצדיקה את כיסי הבגדים, ואף שנערום מצעוד יום, ואמר לי אף שנערום צי"ג מ"מ לריך לצדוקם, עכ"ל. וכן נהג הגרא"י שטיינמאן ז"ל (כאיל תערוג עמוד ס').

אך בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ז סעיף י"א) כתב וז"ל, אם כשניקו את הבגדים לפני פסח צדקו את הכיסים ונתכוננו לשם צדיקה, אין הכיסים לריכים צדיקה בשעת צדיקת חמץ, עכ"ל.

וכן פסק הגר"ש פעלדער שליט"א, דהרבה אין צדוקים כיסי הבגדים בליל י"ד, כיון דצאמת יש צדכר טורח גדול לצדוק הכיסים של כל הבגדים של כל בני הבית, ויש לדון אם יש ע"ז לימוד זכות. והנה כתב המ"ב (סי' תל"ג

ה. לבודקם עוד פעם ביום י"ד בשעת הביעור

כיסי צגדים שהוא לבוש זהם בזמן הביעור, דחיישינן שנכנס בתוכו קלת חמץ ולאו אדעתיה. וכ"כ צחק יעקב (סקב"ז) צמ"ב (סקמ"ז) וערוך השלחן (סעיף י"ד).

כתב צא"ר (סי' תל"ג סקט"ז) וז"ל, ונוהגין לנער הכיסים בשעת הביעור, עכ"ל. והיינו דאפי' אם צדק כיסי הבגדים אור ליי"ד, מ"מ חייב לחזור ולנער

ו. יש לו נקב בכים

וכתב באבן ישראל (שס) וז"ל, ולפי"ז נראה דמי שיש לו נקב בכים מלבושו, וא"א לבדוקו אלא"כ יקרע את הבגד אינו מחויב, ודי צביטול, עכ"ל.
אך הגר"ג קרליץ שליט"א (חוט שני עמוד סז) כתב וז"ל, אבל כשיש חור בכים שבגדו ונזק החמץ לתוך הציטנה, לא סגי ליה רק צביטול, כיון שיכול לפתוח ע"י התרת התפרים ולהוציאו, עכ"ל.

כתב בשו"ע (סי' תל"ג סעיף ז') וז"ל, חור שבין יהודי לחזירו, כל אחד צודק עד מקום שידו מגעת, והשאר מצטל בלבו ודיו, עכ"ל. וכתב צמ"צ (סקכ"ט) וז"ל, דשמא נתגלגל שם בחור, ואפי' הי' שם צודאי חמץ מהני ג"כ הציטול, דלא הוה כמטמין צבור כיון דלא עזיד צידים, עכ"ל.

פחי אשפה

א. פח אשפה שבביתו

הפקר אין לריך לצער, מ"מ אם הוא מונח בחצר שלו מודו לריך לצער. ולכן פסק בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' נ"ז) דה"ג צנידון דידן לריך לצער כיון שהחמץ אכתי מונח ברשותו. וכ"כ בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' קל"ז) שו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' נ"ו אות א') שו"ת משנה הלכות (ח"ד סי' ס"ג, ח"ח סי' קפ"ז) שו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קל"ז) ושו"ת אור לאיון (ח"ג סי' ז' סעיף י"ג).

אלא ש' הו רק פירורין האלמא

יש להסתפק אם יש צו רק פירורין בעלמא, אם לריך להקפיד לצער. ופסק הגר"ש קמנלקי שליט"א דפח אשפה שבביתו, ראוי להחמיר לנקותו מדיצוק חמץ שעליו ושחבוכו, אף שמה שנדבק בו הוא רק פירורין בעלמא, ואע"ג דמדינא אין לריך לנקותו דלית בהו כזית וגם הם מלוכלכים, מ"מ אינו מן הראוי שיבא חמץ מלוי לפניו

אלא ש' הו רק שיצור חמץ

יש לזכור דין חמץ המונח באשפה בערב פסח לאחר זמן איסור חמץ, וכמו"כ אם מותר להניחו שם לכתחילה קודם זמן איסורו. והנה מן התורה צביטול בעלמא סגי, ורק חז"ל הכריכו דיקה וציעור, ויש צזה צ' טעמים, א- שמא לא יצטל בלז שלם, ב- שמא יבוא לאכלו. וב' חששות אלו אינן שייכין כלל בחמץ שבאשפה, דודאי אינו רולה צו כלל ומפקירו בלז שלם גם בכל ימות השנה, וגם לא יבוא לאכול דבר המונח באשפה בין דברים מטונפים. ולפי"ז לכא' ליכא דין ציעור בחמץ שבאשפה.

אך כבר הוכיחו הפוסקים דאינו כן, וגם צזה איכא חוצת ציעור, דהרי כתב בשו"ע (סי' תמ"ה סעיף ג') שאם הניח חמץ במקום שהעורבים מלויים, ומלאו שם אחר זמן איסורו, לא יניחנו שם אלא יצערנו. ואף שהביא המ"צ (שם סק"ח) דהאחרונים כתבו דאם הניחו במקום

לצערו.

צגלוי באופן הנראה ואינו מצערו מן העולם, ולכן נכון

ב. פח אשפה שלו בצידי רה"ר

3- להפקיר כלי האשפה. והנה אם משתמש בו כל ימי הפסח ודאי דאין זה אלא הערמה בעלמא, אך גם אם יולא מציתו כל ימי הפסח ואינו משתמש בו כלל, ג"כ אין היתר זה פשוט, דכבר כתב בשו"ע הרצ (סי' תמ"ה סעיף 3) דאין להפקיר חמצו על דעת לחזור ולזכות בו אחר פסח, דהפקר כה"ג לא מהני. וה"ל לא מהני להפקיר כלי האשפה, כיון שדעתו לחזור ולזכות בו אחר הפסח. ג- לשפוך לתוך האשפה דברים שעושים שלא יהי החמץ ראוי לאכילה, וא"כ ינטרף לפתוח השקים שצחוק האשפה ולמזוא כל החמץ ולשפשו דדברים הג"ל, ודבר זה כרוך צטרחא יתירא, ואין מי שעושה כן.

ונמצא דכל בני ג' עלות אינן פשוטין כ"כ, ולא מצינו להקל אלא בחתיכות של חמץ שאין בהן כזית, דאותן הן כפירורין המטונפין שאין חייבין צביעור.

פסק בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' נ"ז) וז"ל, אף בהוליא האשפה לצידי רה"ר סמוך לציתו, כיון דהוא מונח בכליו שג"כ הוא כמונח ברשותו, יש להחמיר ולשרוף צערב פסח בהגיע הזמן, עכ"ל. וכן פסק החזו"א (ארחות רבינו ח"צ ה"ל פסח סעיף ל"ד).

אך בשו"ת חלקת יעקב (שס) כתב דאם אפשר להוליא כלי האשפה החולה מקום הפקר לכל, ודאי דשרי, ע"ש.

והגר"ש פעלדער שליט"א הביא דהזכרו באחרונים ג' עלות צזה, אך באמת ק' לסמוך עליהן, א- למכור כלי האשפה לנכרי, ונמצא שהחמץ מונח ברשות נכרי, ובאופן זה אין לריך לצערו, אך אם עושה כן לא יוכל להשתמש בכלי האשפה כל ימות הפסח, דהרי אינו שלו אלא של העכו"ם. ואין לומר שיש לו רשות להשתמש בו, דא"כ אין לך הערמה גדולה מזו, ואין זו מכירה כלל.

ג. פח אשפה שהוא רבוש העירי"י

ושו"ת מנחת ילחק (ח"ד סי' נ"ו).

ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' רפ"ט) הוסיף עוד, דהיבא שכלי האשפה שייך להעיר, לא איכפת לן מה שמונח ברשות ישראל.

אם פח האשפה שייך להעיר, נמצא שאין החמץ מונח ברשותו כלל,¹¹ ובאופן זה אין לריך לצער החמץ הנמצא בכלי האשפה לאחר זמן איסורו, וגם מותר ליתן שם חמץ לכתחילה קודם זמן איסורו, ויניח כלי האשפה מחוץ לרשותו. וכ"כ בשו"ת צ"ל החכמה (ח"ג סי' ק"ט)

11. והגר"ש מילר שליט"א ביאר שגם לא חשיבי כמושאלים, ואף שרק הוא יכול להשתמש בו, כיון דכו"ם יכולים ליטלו בחזרה בכל עת שרואים. ועוד דלפי החוק מותר לזרוק דבר קטן כמו נייר וכדומה לתוך האשפה שעומד מחוץ לבית חצירו, ואין זה כמשתמש בשל חצירו ושואל שלא מדעת.

מקומות אחרים בבדיקה

א. ארונות המטבח וכדומה

פסח, עכ"ל. הרי מצואר דאפי' אם מעיקר הדין אין חיוב לצדוק ולנקות פירורים קטנים של חמץ, מ"מ אם רולה להשתמש בהם במקום האכילה לריך לצדוק אותן, משום שיש לחוש שיכנסו הפירורים לתוך המאכל.

כתב המ"צ (סי' תמ"ג סקט"ז) וז"ל, אסור להליע בגדים המכוסים בחלב חטה על השלחן, דלפעמים נמלא עליהן קלת ממשות מהחמץ, ויש לחוש שמא יפרך קלת מהן לתוך המאכל, וכ"ש שאסור להניח בתוכן קמח של

ב. טלפון

שמא יתדצקו הפירורים צידיו ויגע צידיו צאוכלים של פסח אחר שמשתמש בהם.

פסק הגר"ש קמנלקי שליט"א דטלפון לפעמים נדצקים בו פירורי חמץ, ושאר דברים הדומים לזה, יש חיוב מעיקר הדין לנקותם אפי' מפירורים משום שיש לחוש

ג. מזוודה

אך צשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ז סק"ט) כתב דיש להזהר לצדוק המזוודות, ויש שאינם שמים לצ לכך צדיקת חמץ, ויש להזהיר על כך.

פסק הגר"ש קמנלקי שליט"א דאין לריך לצדוק מזוודה, דהא אין הדרך כ"כ להכניס בו אוכלין, וגם הדרך להריקו לגמרי ולא להשאיר בו כלום כשגומרים להשתמש בו, ולכן הוי תמיד כחזקתו צדוק.

ד. מכונית

כל מקום צרכי שיש בו חשש חמץ, ואף אם נוקה קודם לכן, עכ"ל. וכן פסק הגר"ש קמנלקי שליט"א.

אך צקונטרס שערי המועדים כתב דמכונית יכולים לעשות הנקיון והצדיקה ציום לאור היום, צאחד מהימים שלפני ליל הצדיקה, ושוצ אין חייצין לצדוקו עוד הפעם צליל י"ד, צתנאי שלא הכניסו שום חמץ אחר

פסק הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף ה') וז"ל, מכונית, לכתחילה יצדקנה אור לי"ד ע"י פנס, וצדיעצד צצדקת ציום י"ד לאור היום, כדין צדיקת אכסדרה, עכ"ל.

וכ"כ צשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ז סעיף ט') וז"ל, ומי שיש לו רכב, לריך לצדוק צשעת צדיקת חמץ לאור הנר

פסק הגרש"ז אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף ה') ז"ל, ואין מצרכין על צדיקתה, כדון צדיקת כיסוס, עכ"ל. וציאר (אות ט') ז"ל, שהרי מצואר צחק יעקב (סי' תל"ו סק"י) דאין זה עיקר המלוא, דהתקנה היתה על בית ממש ע"ש, וא"כ אין מצרכין עליהם, ומכונית נמי דינה ככלים, עכ"ל. וכן פסק הגר"מ פיינשטיין ז"ל והגר"מ ציק ז"ל (פסקי הגר"ש פעלדער שליט"א).

אך צשו"ת אור לציון (שם) כתב דאפשר לצרך על צדיקת המכונית.

הנקיון והצדיקה. וציאר דכיון דיש להם חלונות מכל זד, נצדקת יותר טוב לאור היום, מצלילה לאור הנר, ודמיא לאכסדרא שנצדקת לאורה, אלא דמ"מ נחלקו הראשונים אם לכתחילה יוכל להמתין עד יום י"ד לצדוק האכסדרה, וגם צצדיקה ציום י"ג י"א דלכתחילה לא יעשה כן צאכסדרה, אלא דהמ"צ (סי' תל"ג סק"ה) מצואר דרק אין להמתין עד יום י"ד, אצל היכא דצדוק המכונית והאכסדרה ציום י"ג לאור היום, צודאי אין צריך לחזור ולצדוק, ואף לכתחילה מותר לפי מש"כ צשער הציון (אות ה'), דהרי משאיר ציתו לצרך עליו צליל י"ד. והסכים לזה הגר"ש פעלדער שליט"א.

אלא אהר"כ ס' צ"ו

ה. בדיקת במקומות שכבר הניח בתוכם צרכי פסח

החדרים, אצל צמקומות שמונחים שם כלי הפסח, הוא ממילא מחולק משאר הצית, וא"כ אין צריך צדיקה. ולכן פשוט שיזהר שלא יטמינו מהפתיחים צחדרים האלו. וכן פסק הגר"י קמנלני ז"ל (אמת ליעקב סי' תל"א הערה תכ"ז) דמקומות אלו נחשבים כמקום צדוק ומוחזק שאין צו חמץ.

פסק הגר"י פ"ש ז"ל (הליכות אצן ישראל ח"א עמוד עב) דמטבח שכבר משתמשים שם לפני ליל י"ד צכלים של פסח ומאכלי וצרכי הפסח, אינם צריכים צדיקה צליל י"ד, מכיון שכבר ניקוס היטב לפני זה, ומקפיד עכשיו שלא להכניס חמץ מחמת כלי הפסח, הוה מקום שאין מכניסים חמץ.

ולא שייך כאן לומר דחייב צצדיקה כדי שלא תחלק צין צדיקה לצדיקה, דשלא תחלוק שייך רק צשאר

ו. בדיקה אחורי חפצים כבדים כגון מקרר ותנור

ופסק הגר"ש פעלדער שליט"א דטוב שיכניס ידו עד כמה שיוכל כיד לצער משום חתיכות חמץ גדולות, אך יותר מזה אין צריך לחוש כיון דצדרך כלל אין שם אלא פירורין מטונפים. וע"י גם צחוט שני (עמוד סז).

מעיקר הדין אין חייצין לצדוק תחת חפלים גדולים וכצדים, שצדרך כלל אין מציון אותן ממקומן, וליכא חשש שמא יצוא לידי אכילת החמץ שמונח תחתיו, ודמיא לחמץ שנפלה צצור (סי' תל"ח סעיף צ') דפטור אף צודאי חמץ, דלא אטרחוהו רצנן להוציאו.

ז. מקום שעתיד להשתמש בו חמץ אחר הבדיקה

אחר הבדיקה עד למחר, כגון תחת השלחן שעתיד לאכול על גביו חמץ, צדקו אור ל"ד, ולמחר צדקו ומנקהו שנית, עכ"ל.

אך הגר"ש וואזנר ז"ל (קובץ מצית לוי צעניני ניסן עמוד י' הערה כ"ה) פסק דהפינה שאוכלים זה חמץ אחר הבדיקה, אינה לריכה צדיקה.

פסק הגר"ש קמנלקי שליט"א דיש לצדוק אור ל"ד גם המקום שעתיד להשתמש בו בחמץ אחר הבדיקה עד למחר, כגון תחת השלחן שעתיד לאכול על גביו חמץ, ולמחר יצדקנו עוד פעם.

וכן פסק הגר"ש אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף צ') וז"ל, גם המקום שעתיד להשתמש בו בחמץ

צורת הבדיקה בליל י"ד

א. בדיקה כל הבית מעיקר הדין

ולפי"ז מה שמנקין קודם פסח אינו מועיל לפטור מצדיקת ליל י"ד, דאף אם נחשב הניקוי מצדיקה קודם זמנה, מ"מ לא היא דוקא צלילה, וגם לא צדק לאור הנר בחורין וסדקין, ואור החשמל שדולק באמצע החדר ודאי לא מהני לענין חורין וסדקין.¹²

והיא אפשר לדון ולומר דכיון דהכיוס אין לנו צצתים שלנו כ"כ חורין וסדקין, כמו שהיה להם צמניהם, וגם אין לנו משתמשים בחורין וסדקין להכניע שם חפצים כמו שהיו נוהגים צמניהם, לכן אין לריך לצדוק לאור הנר. וטעם הדבר, דעיקר טעמא דנר אינו אלא משום דאור הנר יפה לחפש על ידו בחורין וסדקין, ולכן היכא דאין חוששין לחורין וסדקין אין לריך אור הנר כלל.

אך אמר הגר"ש פעלדער שליט"א דקשה לסמוך ע"ז, דידוע שיש חמץ שמתגלגל תחת המטות וכדומה, וצפרט צצית שיש שם תינוקות שידוע שמכניסין חמץ

כחצ צשו"ע (סי' תל"ג סעיף ג') וז"ל, צדק כל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ וכו', עכ"ל. ומבואר בכל הסימן דמעיקר הדין לריך לצדוק כל ביתו צליל י"ד, בכל מקום שאפשר שיהיה שם חמץ, וגם בחורין וסדקין.

ולא מהני מה שצדק קודם ליל י"ד, דכחצ צשו"ע (סי' תל"ג סעיף י"א) וז"ל, המכבד חדרו צי"ג צניסן ומכוין לצדוק החמץ ולבערו ונזהר שלא להכניס שם עוד חמץ, אטפ"כ לריך לצדוק צליל י"ד, עכ"ל. וכחצ צמ"צ (סקמ"ה) וז"ל, ואפי' אם צדק לאור הנר בחורין וסדקין, ג"כ לריך לחזור ולצדוק צלילה ככל ישראל, שלא לחלק צין צדיקה לצדיקה, ולפי מש"כ לעיל צסעיף א' צלא"ה אין לסמוך אצדיקת היום אפי' היא לאור הנר, שהנר אין מאיר ציום כ"כ כמו צלילה, עכ"ל.

12. וכחצ צחכמת שלמה (סוף סי' תל"ג) וז"ל, נ"ל דדוקא צי"ג צניסן או צי"צ צניסן, אבל אם כצדו ג' ימים קודם אז צג' ימים הוא חזקה ונעשה כמקום שאין מכניסין בו חמץ ואין לריך צדיקה, ולמה יגרע מקום שאין מכניסין בו אם כבר הוחזק בכך ג' ימים, כן נראה לפענ"ד צרור ונכון ודוק היטב, עכ"ל. ויל"ע צמש"כ.

וכתב צ"ס סדר היום (סדר זיעור חמץ וכונתו) וז"ל, ולא יאמר אדם הרי הנשים וזני הצית כצדו הכל יום י"ג בניסן, ולא נשאר מקום שלא פינו, מה לורך לצדיקה זו, כי לא אמלע דבר, אפי"ה לא יסמוך ע"ז, כי אע"פ שנאמר שאמת הדבר שצדקו וחפשו הכל, המלוא מוטלת עליו הלילה הזה והיא מלוא מדברי סופרים לצדוק הכל לכתחילה כאילו לא נעשה דבר, עכ"ל.

להרצה מקומות, ולכן הוי זה לדין כחורין וסדקין. וכ"כ צמטשה רב (אות קע"ח) וז"ל, צדיקת חמץ בחורין וצסדקין, ואע"פ שצדק ציוס לריך לצדוק לאור הנר, אפי"ה כל תיצה ותיצה ואפי"ה צספריס שמשמש צהס צשעת סטודה, ונמשך זמן הצדיקה מאוד וכו', עכ"ל.

ב. אפשר להקל שלא לבדוק כל הבית

הראשון, שוב אין לריך צדיקה אלא כדי שלא תחלק צין צדיקה לצדיקה, וסגי צצדיקה כל דהו. וכ"כ צמטשה יהודה (סי' תל"ג) דהיכא שאין הצדיקה מחשש חמץ אלא משום קיוס תקנת חכמים סגי צצדיקה כל דהוא, ואין לריך לצדוק בחורין וצסדקין.

מש"כ צשו"ע (סי' תל"ג סעיף י"א) דהמכצד חדרו צי"ג דמ"מ לריך צדיקה צליל י"ד, הוא מדברי המרדכי (פ"ק דפסחים סי' תקל"ה) צשס הראצ"ן. והציא ראי מהירושלמי דחלרות ירושלים שאוכלים שס חלות תודה ורקיקי גזיר לריכין צדיקה אף שמכצדין אותן צכל יוס, כדי שלא לחלוק צין זיעור לזיעור, וה"ה הכא הטעם שצריך לחזור ולצדוק הוא משום שלא תחלק צין צדיקה לצדיקה.

ואף צשעת הניקוי לא צדק בחורין וצסדקין לאור הנר, י"ל דהא דתיקנו לצדוק לאור הנר הוא דוקא היכא שצריך לחפש בחורין וסדקין כדי למלוא החמץ שיש שס, אצל הכא שכצר כיצד וניקה הכל וממילא ידוע שאין שס חמץ כלל, שוב אין לריך צדיקת חורין וסדקין ואור הנר כלל.

וצמג"א (סק"כ) הציא דצרי התרומת הדשן (סי' קל"ג) דלפי"ז הי' סגי צצדיקה כל דהוא אחר הכיצוד, אלא דמ"מ יש עוד טעם משום שמא יש חמץ צגומא שאינו יולא ע"י כיצוד לחוד. וכתב דלפי"ז אלו הנוהגין לכצד הצית וצודקין אח"כ צליל י"ד רק מקלת חדרים, לא יאות עצדי, ולריך לצדוק צדיקה גמורה צכל החדרים, ע"ש. ועי' גם צשער הליון (אות נ"ו).

וכ"כ צשו"ת צסוף חידושי מהרי"ש (עמ"ס פסחים, שאלה י"צ), דמצואר דגס צזמנו (צחקופת החכס צצי וצעל התומיס) נהגו להקל צצדיקה, ולמד זכות ע"ז ע"פ הדרך הנ"ל, דכיון שנהגו לכצד ולנקות כל הגומות עד שלא נשאר שס כלום, אפי"ל דעדיף צצדיקת י"ד לאור הנר, ע"ש.

ולפי דצריו נמלא שחם צבר ניקה הכל צאופן שודחי לא נשאר חמץ גם צגומות, וממילא אין כאן אלא טעם

ג. אם אפשר להתחיל לבדוק כמות ימים קודם ליל י"ד

רוב אחרונים, והרואה להחמיר על עצמו לחזור ולצדוק עכ"פ לא יצרך אז, עכ"ל. וכ"כ צחק יעקב (שס סק"א) ופרי חדש (שס סעיף י"א) ועוד אחרונים.

כתב צמ"צ (סי' תל"ג סק"א) וז"ל, אם צדק צליל י"ג לאור הנר שצלילה אור הנר יפה לצדיקה ונזהר היטב שלא להכניס חמץ, א"ל לחזור ולצדוק, כן הסכימו

שמפסיד הצרכה יש להמנע מזב (דומיא דקיי"ל דערום לא יתרום משום שאינו יכול לצרכ). והנה היום מנהג כמה מדקדקין שקשה להם לצדוק ולגמור הכל צי"ד לצד, שצדקים הם או נשותיהם כמה ימים קודם לכן את הארונות והצגים צדקוק כראוי, ומקיימין אז מלות צדיקה, וממשיכים לצדוק אור לי"ד בשאר מקומות צרכה, ולכאוי לשיי "החק יוסף" יש להמנע מלעשות כן, כיון שצדיקה שקודם הזמן מקיימין את המלצה בלי צרכה. מיהו י"ל דמנהג דאוחס מדקדקים א"ש גם לשיי "החק יוסף", די"ל דכמו שצרכה יושב צתחילה בלא צרכה ומצרך רק אח"כ כשאוכל, או שקם בלילה ולבש צינית ומצרך ציום לאחר שעבר כמה זמן משיכיר צין תכלת ללבן, והצרכה מועילה למפרע כיון שעוסק עדיין באותה מלצה של צינית או סוכה, ולא אמרינן שציעל בשעתו את הצרכה, אף כאן כיון שממשיך אותה מלצה וצדוק עוד באור לי"ד, הרי כשמצרך אח"כ מועיל למפרע ולא אמרינן שציעל את הצרכה (ומש"כ "החק יוסף" דיש להמנע מלצדוק בלי י"ג, היינו כשגומר הצדיקה בלי י"ג). ונראה עוד, שהרי המלצה היא תשציתו שאור מצתיכס, וצתיכס היינו הצית או עכ"פ חדר, וכן מפורש בריב"ש ששני צתיכס שלו הוי כל אחד מלצה צפני עלמו, וכמו צמילת תאומים, אבל באותו חדר עלמו אס מונח עוד דצר שלא צדקו לא קיים המלצה כלל וכו', עכ"ל.

אך צערוך השלחן (סעיף י"ג) כתב לדצר פשוט דכיון שלא עשה כתיקון חכמים ודאי אינו מועיל ומחוייב לצדוק בלי י"ד. ומצואר דעתו שגם יצרך על הצדיקה. וזהו דעת הצ"ח והלבוש (ריש סי' תל"ג).

והנה אפי' לדעות האחרונים דס"ל דאפשר לעשות צדיקה בלי י"ג, מ"מ כתב צשער הליון (אות ה') צשם החק יוסף (סק"ו) דלכתחילה אין לעשות כן משום דמפסיד הצרכה. וסיים השער הליון דהוי דומיא דקיי"ל ערום לא יתרום משום שאינו יכול אז לצרך, ¹³ ע"ש.

ולפי"ז נמלא דה"ה שאין לצדוק אפי' קלת מהצית קודם ליל י"ד, דהא מעשה הצדיקה שצדוק אז הוא בלי צרכה, ולכתחילה אין להתחיל אפי' בחלק מהמלצה בלי צרכה.

אך בצדרי החק יוסף מצואר שאינו סובר כן, דכתב וז"ל, והמג"א כתב ומ"מ צריך לצדוק עכ"פ חדר אחד בלי י"ד שלא לחלק צין צדיקה לצדיקה, ונראה דצרי דצוה ניחא נמי שאין מפסיד הצרכה, עכ"ל. הרי שסובר דאם צדוק חלק ציתו קודם ליל י"ג ומשאיר חלק ממנו בלי י"ד שפיר עמיד גם לכתחילה.

וכ"כ צשו"ת תשובות והנהגות (ח"ה סי' קי"ז אות א') וז"ל, בשעב"ל (סי' תל"ג אות ה') כתב דמצדרי הפר"ח והגר"א משמע דאפי' לכתחילה יכול לצדוק בלי י"ג לאור הנה, אבל בצספר "חק יוסף" כתב דכיון

ד. אם טרחא הוא לו לבדוק כל הבית בליל י"ד

י"ד, יכול להתחיל לצדוק כמה ימים קודם, וצמקומות שצדוק מלפני י"ד יזכר מאוד שלא יכניסו שם אח"כ שום חמץ כלל, ועי"ז יהי להם דין מקום שאין מכניסים צו חמץ, ולא יצטרך שוב לצדקם בלי י"ד, וישאיר מקום

הצאנו לעיל (ענף ג') מחלוקת אס אפשר לצדוק קודם ליל י"ד. אך היכא דהוא טרחא הוא לו, פסק הגרי"י פישר ז"ל (הליכות אצן ישראל עמוד פ) דמי שיש לו מקומות הרבה לצדוק ויש לו טורח גדול לצדוק הכל בלי

13. ויל"ע צהדמיון, דצשלמא צהך דערום לא יתרום, הרי צעלס המלצה איכא דין צרכה, ורק דהוא אינו יכול לצרך, א"כ ע"ז שפיר אמרינן דלא יתרום כיון דיפסיד הצרכה, משא"כ צצדוק קודם הזמן ליכא חיוב צרכה בכלל. ומצואר לומר דכיון דהצרכה הוא מחלקי המלצה שפיר הוכיח דעדיפא לקיים המלצה ע"י אחר, והעיקר שיתקיים צשלימותו. ועי' מש"כ צזה הגר"א י"ל שטיינמאן ז"ל (ימלא פי תהלהך עיונים צתפלה עמוד תכה) ומש"כ צזה הגר"ח פ צרמן שליט"א (ר"מ צישיבת פונציו, קובץ מורי' ניסן תשע"ב, עמוד קעח).

רואה לצדוק כל חדריו צליל י"ג או צשאר לילות השנה לאור הגר ולהזהר שלא להכניס לשם עוד חמץ הרשות בידו, רק שלא יצרך על צדיקה זו, לפיכך נכון הדבר ששייר חדר אחד לצדוקו צליל י"ד ולצרך על צדיקתו שלא להפסיד צרכה בידים, עכ"ל.

אחד ששם יעשה הצדיקה רק צליל י"ד, עכ"ד.

והגר"ש קמנלקי שליט"א הוסיף עוד, דיכול להקדים לצדוק חלק צלילות שקודם לכן, ואין קפידא להסמיך הצדיקה לליל י"ד כמה דאפשר. וכן משמע צשו"ע הרב (סי' תל"ג סעיף ו') שכתב וז"ל, אבל אם

ה. אם אפשר להקל שלא לצדוק מקומות שכבר ניקוי קודם ליל י"ד

לאור הגר. ואין לסמוך על הודעה כללית שהצית נוקה כראוי, דכיון דיש הרבה מקומות וכלים וכדומה, עלולים לשכוח לנקות חפצים מסוימים, ולכן יש לצרר הכל צפרטות.

וכן משמע צשו"ת גבורות אליהו (ח"א סי' קכ"ו אות ד') וז"ל, צלילה השייך לי"ד צניסן צודקין החמץ צכל מקום שרגיל להשתמש שם צחמץ כל השנה, ומפני שמקודם לזה צצר הדיחו ורחצו כל המקומות, ואולי הוא צכלל מקום שאין מכניסין צו חמץ, על כן נוהגין שאחר שאינו צודק, מניח עשר פתיחי חמץ צמקום המחוייב צצדיקה מקום שצודקין, עכ"ל.

וכן פסק הגר"ש קמנלקי שליט"א דצמנינו שמכצדין את הצית היטצ קודם אור לי"ד, אין צעב"צ חייב לצדוק הרצה צכל מקום אלא יכול לצדוק צהעצרה צכל מקום לראות שהוא מנוקה ומפונה מחמץ ואם מולא חמץ מנקה, והיינו צדיקתו.

פסק הגר"ש פעלדער שליט"א דמי שאין לו מנהג הצות לצדוק יפה יפה לזמן ארוך צליל י"ד, יכול לסמוך על הדעות דצמנינו אפשר להקל צצדיקה, כמו שהצאנו לעיל (ענף צ'). ולפי"ז אין צריך לצדוק צכל מקום שכבר ניקה אותם. אך עכ"פ צריך לצרר ולשאול לצני ציתו על כל מקום ומקום אם צצר ניקו שם.

והגר"א קוטלר ז"ל הי' נוהג לשאול לצני הצית צשעת צדיקת חמץ אם צצר ניקו מקום זה, ואם אמרו שכבר ניקו לא הי' צודק אותו מקום.

וכן פסק הגר"ש אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה פ"ה סעיף א'), דצמנינו שמכצדין את הצית היטצ לפני אור לי"ד, אע"פ שחייב הצדיקה צמקומו עומד, אין צעב"צ חייב לפשפש צשעת הצדיקה צכל המקומות, אלא ידקדק ויצחון היטצ אם צצר ניקוי כל מקום ופינה מחמץ, ואם לאו ינקהו, וזו צדיקתו. דכיון שהדבר צרור שנוקה המקום היטצ א"כ זוהי צורת הצדיקה השייכת צו, ורק צמקום שצריך צדיקה צפועל חייב להתצונן צו

ו. הנהגת הגדולים

לקחת ממנו ז"ל מוסר וללמוד ק"ו, מה הוא שתורתו אומנתו והי' לו צניס וצנות וצחורי חמד אשר היו כדאי לסמוך עליהם, ומ"מ עשה צעצמו גם מה שלא הי' לפי כבודו להכניס ראשו ללול של תרנגולים, מכ"ש אנו והמונינו שאנו מצטלים צעובה"ר מדצרי תורה לשוחה

צס' מכתצ סופר תיאר מנהג הציו החת"ס ז"ל צצדיקת חמץ וז"ל, ועיני ראו אלאמ"ו מאובה"ג ז"ל כשצדק חמץ לצש הסרצל והכוצע כהולך לצית הכנסת. והרצה לצדוק כל הצית והעליי' והלול וכל ארגז ואגרז, והגן כל מקום שאפשר צמליאות שצעולם להכניס שם חמץ. ויש

בפירורין דקין. אמנם צדיקה זו אלל החזו"א כללה גם שאחרי שצדקו למשל את השלחן אמר לשטוח ע"ז נייר או מפה לפסח, וכן בארונות וכיו"צ. והי' גראה שזה חלק מצדיקת חמץ, עכ"ל.

בטילה, מכ"ש שנעשה הכל בעלמנו ובכבודנו באופן המועיל, עכ"ל.

וכתב בחוט שני (עמוד טו) וז"ל, אלל מרן החזו"א נמשך זמן צדיקת חמץ כמה שעות. ואפשר שהחמיר אף

בדיקה ע"י שליח

בדיקה ע"י שליח

א. לעשותו בעצמו או למנות שליח

צעה"צ רואה לעשות בני ביתו שלוחים לדבר מצוה שיצדקו הם הרשות זידו ויצרכו הם צרכת על ציעור חמץ. ומ"מ נכון הדבר שיצדק הוא בעלמו שכן הוא צכל המלות מצוה צו יותר מצשלוחו, עכ"ל.

כתב צמג"א (סי' תל"צ סק"ה) דמלוא לכתחילה על צעה"צ לצדוק בעלמו, שמלוא צו יותר מצשלוחו. וכתב צשו"ע הרב (סעיף ח') וז"ל, חוצת הצדיקה היא על צעה"צ אבל בני ביתו האוכלים משלו אין חיוב הצדיקה חל עליהם כלל, כיון שאין החמץ שלהם. אבל אם

ב. אם צריך לעשותו כל הבית בעצמו

החדרים ובכל המקומות, יצדוק הוא חדר אחד או זזית אחת ויעמיד מצני ביתו אללו צשעה שמצרך על צדיקתו, ויכוין להוליאם בצרכתו והם יענו אמן אחר צרכתו וכו', עכ"ל. הרי דכתב דוקא אם אינו יכול לטרוח, אבל צודאי עדיף לטרוח לצדוק בעלמו כל החדרים. וכן דייק צשדי חמד (מערכת המ"ס כלל נ"ו).

וגראה דנחלקו צזה הטור ושו"ע, דכתב צטור וז"ל, ואם צעה"צ אינו יכול לטרוח ולצדוק צכל מקומות צצצית, יעמיד מצ"צ אללו צשעה דהוא מצרך וכו', עכ"ל. ומשמע שרק כשאינו יכול לטרוח בעלמו, אז יעשה

כתב צפמ"ג (סי' תל"צ א"א סק"ה) וז"ל, הא דמצוה צו היינו לעשות קלת מהמצוה וכו', ש"מ כל צצדק קלת תו אין מצוה צו יותר מצשלוחו, עכ"ל. ומשמע דהוא לכתחילה דאין צריך לעשות כל החדרים. וכ"כ צדעת קדושים (יו"ד סי' כ"ח סק"ה ו') דמצוה צו יותר מצשלוחו מתקיימת אפי' צעשיית מקלת המצוה בעלמו, והציא ראוי מהא דמר מלח שיצוטא וכו', הרי שעסק רק צמקלת ההכנות של צצת משום מצוה צו.

אך צשו"ע הרב (סעיף ח') משמע דהוא צדיעצד, דכתב וז"ל, ואם אינו יכול לטרוח בעלמו לצדוק צכל

ואם על זמנם אמרו כן, א"כ כ"ש צמנינו דירדה חולשה לעולם, בודאי דיש חשש דלא יצדוק כראוי. וכח צדי חמד צסם פוסקים, דאם יש חשש שאם יעשה המלצה בעלמו, לא יעשה המלצה כראוי, לא אמרינן מלצה צו יותר מצלוחו. ואפי' אם יעשה המלצה כראוי, אלא שיבי' יותר מהודר כשעושה ע"י שליח, יש הרבה פוסקים המקילים לעשות צכה"ג ע"י שליח, ע"ש. וא"כ אף דשו"ע הרצ ס"ל דמטיקרא דדינא לריך לכתחילה לצדוק הכל בעלמו, מדין מלצה צו וכו', וכמש"כ צשו"ע הרצ, אולם כיון שהמליאות מוכיחה שאם נוהגים כן אין צודקים כראוי, דקשה לצדוק בעלמו הכל כראוי, מש"ה צסידורו שהוא יותר הלכה למעשה כתצ דאם צודק קלת יכול אפי' לכתחילה לעשות שליח על השאר.

ולכן למעשה אם צרור לו שאפי' אם יצדוק הכל בעלמו, יצדוק כראוי, עדיף שיצדוק הכל בעלמו, אבל אם יש חשש דאז לא יצדוק כראוי, די אם צודק בעלמו רק קלת, ואפי' זוית אחת, ומותר לכתחילה לעשות שליח על השאר.

שליח. אך צשו"ע השמיט תיבות אלו, ולא גרס ואם צעה"צ "אינו יכול לטרוח", אלא כתצ צמקומן, ואם צעה"צ "רולה וכו'", והיינו דסוצר שאם צודק קלת יכול לכתחילה לעשות שליח לצדוק השאר.¹⁴

אם בצמנינו צדי' אלא לצדוק כל הבית בס"ג

כתצ צשו"ע הרצ (צסידור הרצ) וז"ל, ויעמיד מצני ציתו אללו לשמוע הצרכה שיצדקו איש צמקומו וכו', עכ"ל. ויל"ע ומשמע מלשונו דהוא לכתחילה שאחרים יסייעו צצדיקה, ואמאי הא ס"ל דלכתחילה יצדוק הכל בעלמו.

וכתצ הגר"ח הצערלנדער שליט"א (קובץ אור ישראל ניסן תש"ע) דאפ"ל עפימש"כ החת"ם (צחידושויו להל' פתח סי' תל"צ סק"ח) טעם המנהג דמלחנו צחז"ל שהי' מנהג לשכור מי שיצדוק, דצדיקה לריך דעת ללוכה ושלח ימחר לעסקיו וכדומה, דאז אינו צודק כראוי, ועל כן נתנו שכר לצדוק, דאז השכיר צוודאי לא ימחר לעסקיו ויצדוק כראוי, ע"ש.

ג. אם עדיף לשלם לשליח

צעה"צ, והוי ממש כמו שצעה"צ עלמו עשה, והרי רש"י והר"ן (קידושין דף מ"א ע"א) כתצו דהטעם דאמרינן מלצה צו משום דכיון דעוסק גופו צמלצה, מקבל שכר טפי, ע"ש. ולפי"ז אפי' את"ל דיד פועל כיד צעה"צ, מ"מ לא סגי לן צזה, דסו"ס הרי לא עשה מלצה בעלמו וגופו לא עסק צמלצה כלל, ומה מהני דנחשצ כאילו עשה הצדיקה, והא צמליאות לא עשה כלום.

ולפמש"כ החיד"א (שיורי צרכה יו"ד סי' רס"ז) שכתצ צטעם דמלצה צו וכו' הוא דאם לא עשה בעלמו נראה כמתעלל צהמלצה. וצתצואות שור (שם) כתצ דאם עשה ע"י שליח נראה כמצצה את המלצה,

צצדי חמד (שם) מציא מחלוקת הפוסקים אם לגצי שליח צשכר ג"כ אמרינן מלצה צו יותר מצלוחו, דיש סוצרים דכיון דע"י הכשר נעשה כפועל, וקיי"ל דיד פועל כיד צעה"צ, א"כ כשהשליח עושה המלצה, הוי ממש כמו שהמשלח עושה המלצה, הוי ממש כמו שהמשלח עושה המלצה, ולא אמרינן צי' מלצה צו וכו', ויש חולקים וסוצרים דאע"פ דנחשצ כמו שהמשלח עלמו עושה המלצה, מ"מ משום מלצה צו לריך לעשות בעלמו, ע"ש.

ויל"ע צמש"כ דהטעם דלא אמרינן צשליח צשכר מלצה צו וכו', דע"י השכר דינו כפועל ויד פועל כיד

14. ואפ"ל דנחלקו צטעם הדצר של מלצה צו יותר מצלוחו, דאם אמרינן הטעם הוא דקעטיק גופו צמלצה מקבל שכר טפי, אז יש ענין לעשות הכל, משא"כ להטעם דנראה כמצצה מלצה או מזלזל צמלצה, די צעושה מקלת.

טרחא דגופו, עכ"ל. והיינו דאפי' לשי' רש"י אפי"ל דכשעושה שליח בשכר, מקיים הענין דמלואה צו וכו', דצוה שנותן מעות בשביל המלואה, הוי כמו שטרח בגופו בשביל המלואה, ונחשז כמו שגופו עסוק במלואה. ועי' עוד צוה בשו"ת צלל החכמה (ח"ה סי' ק"א).

אפי"ל שפיר שאם נתן ממון ללורך עשיית המלואה, אינו נראה כמתעלל ומצוה המלואה ושפיר דמי.

אך בישמח משה (פ' עקב בהפטרות) כתב ג"כ דכשעושה שליח שכר מקיים גם הענין דמלואה צו וכו', וכתב הטעם וז"ל, דמה שמצוה ממנו ליתן לשליח, הוי כמו

ד. מי מברך כשהשליח בודק

הצעה"צ צודק כלום, אם יכול לזרך, וכתב דמדצרי המ"צ (סי' תל"צ סק"י) שכתב דאם מלואה לאחר לצדוק אוחו אחר מצרך דהוי כשלוחו גם לענין צרכה, משמע דלכך מצרך השליח, דהוא שלוחו גם לענין הצרכה, אבל צעלס חיוצ הצרכה הוא על הצעה"צ, ולפי"ז אם המשלח רוצה לזרך צעלמו שפיר דמי. וכן הוא גם צפרי חדש (סי' תל"צ סק"א). וע"ש שהאריך עוד צוה.

וגם בשו"ת מנחת שלמה (תנינא צ' ג' סי' נ"ח) מצא דשליח מצרך על מלואה הנעשית על ידו, ואפי' כשעומד צעה"צ אללו צשעת עשיית המלואה, אין המשלח מצרך, ונתקשה מדצרי המ"צ אלו, שכתב הטעם דהוי כשלוחו גם לענין הצרכה, ומשמע דהצרכה צאמת שייך להמשלח, אלא דל"ע דמה שייך שליחות על הצרכה, ותו דא"כ אדרבה מלואה צו יותר מצשלוחו, וע"ש שהאריך צוה.

וכ"ז אם אינו משלם להשליח, אבל אם משלם להשליח, פסק הגרי"י פישר זל"ל (הליכות אבן ישראל עמוד עז) דצכה"ג מצרך צעה"צ על הצדיקה. ועי' מה שהאריך צוה הגר"ח אצערלאנדער שליט"א (קובץ אור ישראל ניסן תש"ט) דהמשלח אפשר לזרך.

כתב צמג"א (סי' תל"צ סק"ו) וז"ל, משמע דאם צעה"צ אינו צודק רק מלואה לאחר לצדוק, אוחו אחר מצרך. ול"ע דהיאך יזרך, הא אין המלואה מוטלת עליו לצדוק וכו', ול"ל דמ"מ מלואה קעציד, דומיא דמילכה שהמלואה על אבי הבן, ומ"מ אם אחר מל אוחו אחר מצרך, עכ"ל. ועי' צדגול מרצבה מה שהעיר על הראי' ממילכה.

וצאמת דין זה מצואר צהדיא צהרמז"ס (פי"א מה"י צרכות) שכתב דאחד העושה מלואה לעלמו ואחד העושה לאחרים, מצרך קודם עשייתה אשר קדשנו וכו', וכתב (ה"י ט"ו) וז"ל, וכך הוא מצרך על ציעור חמץ, צין שצדק לעלמו וצין שצירך לאחרים וכו', עכ"ל.

וצשו"ת כתב סופר (יו"ד סי' ק"ט) דן דאפשר דוקא כשאין צעה"צ שם יזרך השליח, משא"כ כשצעה"צ שם אז יזרך צעה"צ, כיון דהצעה"צ הוא המחויצ צדצר, רק דיולא ידי חוצתו ע"י מעשה של שליח ושלוחו, וכאילו צעה"צ עלמו צודק, וכיון שכן חלה עליו חוצרן הצרכה. אך שוב חוזר צו, ומצא שפ"י אם צעה"צ שם מצרך השליח כיון שהוא עושה המלואה, ע"ש. וצמקראי קודם (סי' מ"ד, וצשו"ת הר לצי יו"ד סי' ג') ג"כ נסתפק צעשה שליח לצדוק ציתו ואין

ה. התחיל הבעה"ב לבדוק וגמר השליח האם צריך לברך

הצדיקה מלווה אחת היא, וכבר צירף הצעה"צ עליו, עכ"ל.

אך צחק יעקב (שם סק"א) הביא דברי העולת שצת, ותמה עליו וז"ל, וצאמת שגג צזה, דאף שצעה"צ מותר לשלוח שלוחו, מ"מ השליח אינו יולא צמה שעושה המלוה בלא צרכה וכו', וכי תימא ה"נ יצרך השליח, י"ל כיון דצירך צעה"צ והוא רק חדא מלוה אין לצרך שני פעמים עליו, לכך יעמוד אללו ללאת בצרכתו של צעה"צ וכו', עכ"ל.¹⁵

כתב בעולת שצת (סי' תל"ב סק"ב) דאם הצעה"צ התחיל הצדיקה, ושזב רולא שאחר יגמור הצדיקה, אותו אחר אין לריך לצרך. וכ"כ צחק יוסף (שם סק"א).

וכ"כ צחיי אדם (כלל קי"ט סעיף כ') וז"ל, ואם צאמנע הצדיקה נחלש הצעה"צ ומלוה לאחר לצדוק, אע"פ שלא הי' שם צשעת צרכה, אינו לריך לצרך, כיון שהכל מלוה אחת, עכ"ל. וכ"כ צמ"צ (סי' תל"ב סק"א) וז"ל, אם קשה לו לגמור הצדיקה בעצמו, יכול לצקש לאחר שיסייענו, ואותו אחר אין לריך לצרך, שכל

ג. מינה שליח לבדוק אם המשלח יכול לאכול

מינה שליח לצדוק צשצילו מותר לו לאכול אפיו משהגיע זמן הצדיקה.

ועי' עוד צנחלת צבי (יו"ד סי' רס"ב סק"ב) שכתב דאסור לאצ לאכול קודם המילה, אצל אם מינה שליח למוול מותר לו לאכול, ע"ש.

כתב צמג"א (סי' ת"ע סק"ד) צשם המהרי"ל לגבי ערב פסח שנדחה תענית צכורים ליום ה', שאם קשה התענית על הצכור, יכול לטעום קודם שיצדוק או ילוה לאחר לצדוק, עכ"ד. והוצא צחק יעקב (שם סק"ד) שו"ע הרב (סעיף ז') וצמ"צ (שם סק"ו). הרי מצואר שאם

ד. נתמנה שליח לבדוק בשביל חבירו האם השליח מותר לו לאכול

אך המעיין צנחלת צבי (סי' רס"ב סק"ב) יראה שנסתפק צזה ולא העלה דבר צרור, ע"ש.

צשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' רפ"ז ד"ה ולזה) הביא דברי הנחלת צבי (סי' רס"ב) דאצ שמינה שליח למוול את צנו אסור למוול לאכול קודם המילה.

ה. אם אפשר לשלוח נשים וקטנים

זו, ה"ה מותר לשלוח להם לצדוק לכתחילה. וכתב צשו"ע הרב (סי' תל"ב סעיף י') וז"ל, כשהוא רולא לעשות שליח לצדיקת חמץ יכול לעשות אפיו עבד או אשה או קטן שיש צו דעת ויכולת לצדוק ככל משפטיו

כתב צשו"ע (סי' תל"ב סעיף ד') וז"ל, בית שהחזק שלא צדקו המשכיר ואמרו אשה או עבד או קטן אנו צדקוהו, הרי אלו נאמנים, והוא שיהא קטן שיש צו דעת לצדוק, עכ"ל. ולכא"ו אם נאמנים לומר שצדקוהו מקום

15. וצביאור פלוגתהם, עי' בקובץ מורי' (ג"ג, תשמ"ט, עמוד ז') מש"כ צזה הגר"ל דרצקין שליט"א. וצקובץ מורי' (ש"ג, תשע"ד, עמוד קעג) מש"כ צזה הגרמ"מ פרצשטיין שליט"א. ועי' גם צביכורי אליהו (סי' י"ט).

וקטנים, ומ"מ לכתחילה נכון שלא לסמוך אלא על אנשים בני חורין שהגיעו לכלל מלות דהיינו מי"ג שנה ואילך, לפי שהצדיקה כהלכתה יש זה טורח גדול, ויש לחוש שמא יתעללו ולא יצדקו יפה, עכ"ל. וכ"כ לקמן (סי' תל"ז סק"ח) וז"ל, מ"מ לכתחילה אין נכון ללוות לאלו לצדוק, שהצדיקה יש זה טורח גדול, ויש לחוש שמא יתעללו, עכ"ל.

ובערך השלחן (סי' תל"ז סעיף ז') כתב וז"ל, והאידנא נשי דידן צודקות יותר צטוב ומחטטין אחר משהו חמץ, ורוחלין ומנקין כל המקומות ומדקדקות יותר מאנשים, עכ"ל. וכ"כ צשו"ת תשובות והנהגות (ח"צ סי' רי"ד) וז"ל, צמנינו נשתנה המצב, וישראל קדושים הם, ונשים לדקניות וגוררות מהכתלים ומנקין היטב וכו', עכ"ל.

הצדיקה שיתצארו צסי' תל"ג, שהכל כשרים לצדיקה חמץ והכל נאמנים על הצדיקה, ואין חוששין שמא יתעללו לצדוק יפה וישקרו לומר יפה צדקנו, דכיון שצדיקה חמץ אינו אלא מדברי סופרים, שמן התורה די צביטול צלצב כמו שנתצאר צסי' תל"א, לפיכך האמינום חכמים והם אמרו לצדוק והם אמרו שהללו נאמנים על הצדיקה וכו', ומ"מ מלוב מן המוצר שלא לסמוך לכתחלה צצדיקתו אלא על אנשים בני חורין שהגיעו לכלל המלות דהיינו מי"ג שנה ואילך, לפי שהצדיקה כהלכתה יש זה טורח גדול, ויש לחוש שמא יתעללו ולא יצדקו יפה, עכ"ל.

אך צמרי"ל (הלי צדיקה חמץ עמוד מג) כתב דמלוב לכתחילה צאנשים. והוצא גם צחק יעקב (סי' תל"ו סק"ד). וגם צמ"צ (סי' תל"צ סק"ח) כתב וז"ל, והנה מדינא יכול לסמוך צצדיקה אפי' על נשים ועצדים

ז. אם אפשר לשלוח שפחה נכרית וכדומה

והנה צשערי תשובה (סי' תל"ג סק"ג) כתב דרוחלין ומנקרין ע"י אינו יהודי מסתבא דנאמנים דאנקיותא קפדי ולא מרעי נפשיהו. ועי' מה שהאריך צזה הגר"י סילמן שליט"א (קוצן מצי דינא תשס"ו עמוד קיח).

כתב צמ"צ (סי' תל"צ סק"ח צסוגרייס) דא"א לסמוך על שפחה נכרית שלנו. והוצא צשם הגר"ש אלישיב ז"ל (צהגדה של פסח) שאין לסמוך על עוזרת נכרי שניקתה הארונות לפסח, ואף אם הזכירוה שאם ימלאו שם פירורים יפטרוה, כיון שאין לה נאמנות צדין.

מי שנוסע מביתו קודם ליל ר"ד

בדיקה שלא בזמנו

א. היוצא מביתו תוך ל' יום לפסח ולא יהי' בביתו בליל י"ד האם עדיף ע"י שליח

בדיקה לפני ליל י"ד, והיינו שאין המלוא במקורה
 וכאשר, וא"כ פשיטא דיבדוק ע"י שליח, וזה בתנאי
 שהשליח לא יזלזל בעלם הבדיקה, עכ"ל.

וכתב עוד (חי"א סי' ק"ז אות א') וז"ל, הרב פעמים לבי
 נוקפי דמה שמצקשים מן השכן הוא גריעותא,
 דאינו בודק כל כך טוב כמו הבעה"ב, וזהו יבדוק לפני
 הזמן אם לריח ללחא, והכל כפי הראות, עכ"ל.

דעות ד"ר דצ"ל ש'הבדוק בהצא

הגר"ש קמנלקי שליט"א פסק דעדיף לבדוק בעלמו קודם
 ליל י"ד מלמנות שליח לבדוק בזמן, שיש ללרף
 לזה דעת הראשונים שהוצאו צביאור הלכה (רי"ש סי'
 תל"ו) שגם ל' יום קודם הבדיקה יכול לברך על הבדיקה,
 דמבואר מזה שיש בזה ל' בדיקה מעלי, ולכן עדיף
 לעשותו בעלמו משום מלואו בו יותר מצלוחו. וגם אינו
 דומה בעה"ב שבדוק לשליח שבדוק בשביל חצירו, דברור
 שבעה"ב יבדוק בדיקה מעולה יותר מבדיקת השליח,
 עכ"ל.

וכן פסק הגר"ש אלישיב ז"ל (אשרי האיש ח"ג עמוד
 שנט) דמי שיוצא מביתו תוך ל' יום אפי' שיש לו
 אפשרות למנות שליח שיבדוק עבורו ביום י"ד, עדיף
 שיבדוק בעלמו אפי' שבדיקתו קודם י"ד.

דעות ד"ר דצ"ל ש'הבדוק בהצא

כתב בשו"ע (סי' תל"ו סעיף א') וז"ל, המפרש מיבשה
 לים או יולא צשיירא ואינו מניח צביתו מי שיבדוק
 תוך ל' יום זקוק לבדוק, קודם ל' יום אין לריך לבדוק,
 ואם דעתו לחזור קודם הפסח לריך לבדוק ואח"כ ילא,
 דחיישינן שמא יחזור ערב פסח בין השמשות ולא יהי לו
 פנאי לבער וכו', עכ"ל. וכתב במ"ב (סק"א) וז"ל, ואינו
 מניח צביתו וכו', ר"ל שלא לראו לאחד קודם נסיעתו
 שיבדוק כשיגיע זמנו, דאם מינה לאחד ע"ז שוב אין לריך
 בעלמו לבדוק, דשלוחו של אדם כמותו וכו', עכ"ל.
 ומשמע דעדיף למנות שליח שיהא בזמנו. וכן פסק
 הגר"ח קניבסקי שליט"א (הליכות חיים ח"א אות של"ה).

וכן פסק בשו"ת שצט הלוי (ח"ט סי' קי"ח אות ב') וז"ל,
 ומה שנסתפק לענין מי שנוסע מביתו לפני ע"פ אם
 עדיף שהוא יבדוק בלי ברכה, או עדיף למנות שליח
 שיבדוק ליל י"ד ויברך כהלכה. עי' בשו"ת שצט הלוי
 (ח"ד סוס"י ס"ו), דמלואו בו יותר מצלוחו לענ"ד עדיף
 מעל ידי שליח, אע"ג דשליח עושה מן המוצחר יותר,
 אבל כתבתי שם לענין נ"ח דזה דוקא אם הבעה"ב יכול
 עכ"פ לברך על המלוא, אבל כל שלא יכול עוד לברך מדין
 הפוסקים לא זו דחסר לו ברכה אלא ה"ז סימן דזה לא
 גוף המלוא כתקנתם ז"ל, אע"פ שנתקיים המלוא, עכ"פ
 מזה דהכא נמי אם נקוט כדעת הסוברים דאין לברך על

ב. אם יש לברך בשבדוק קודם ליל י"ד

פלאות הרשונים והפוסקים בזה

כתב בשו"ע (סי' תל"ו סעיף א') וז"ל, המפרש מיבשה
 לים או יולא צשיירא ואינו מניח צביתו מי שיבדוק
 תוך ל' יום זקוק לבדוק, עכ"ל. וכתב הרמ"א וז"ל, ולא
 יברך אז על ציעור חמץ, עכ"ל. ובמ"ב (סק"ד) ציאר
 הטעם אמאי לא יברך וז"ל, דכשבדוק בליל י"ד תיקנו
 לברך על ציעור חמץ, לפי שמה שהוא מולא בבדיקתו

הוא מלניעו כדי לצערו למחר, נמלא דהבדיקה הוא
 התחלת הציעור, משא"כ כאן שלא יעצרו מן העולם
 וישתמש בו כשאר הימים אלא שהוא מפנהו מבית זה,
 עכ"ל.

וכתב צביאור הלכה (ד"ה ולא יברך) וז"ל, עי' מ"ב
 הטעם, וכן הוא דעת הלבוש וע"ש. אמנם דעת
 הב"ח דבתוך ל' יום לריך לברך, ורק היכי שלריך לבדוק
 קודם ל' יום א"ל לברך, ודעת הפרי חדש (סי' תל"ו)

שומעין להקל, עכ"ל. וכ"כ בשיעורי מצשר טו"ב (סי' כ"א). וכן נקטו רוב הפוסקים.

אך בשו"ת אבן ישראל (ח"ט בשו"ע סי' תל"ג בשער הליון אות ה') כתב וז"ל, בשער הליון הביא דברי הפרי חדש והגר"א דלכתחילה יכול לדדוק לאור הנר כליל י"ג, אלא בספר חק יוסף פקפק ע"ז מלד חסרון זרכה, והוי כערס לכתחילה לא יתרום משום חסרון זרכה. וזה תמוה, הרי הביאור הלכה לקמן צסי' תל"ו זד"ה ולא יצרך הביא דעת הרא"ה והריטב"א דתוך ל' תרווייבו ס"ל דמצרך, ופשיטא דהלכה כראשונים, וגם שם לין הביאור הלכה וז"ע למעשה, ונראה כונתו בלפני ל' דפליגי הרא"ה והריטב"א, אצל בתוך ל' זודאי הלכה דמצרך, דהרי תרווייבו ס"ל דתוך ל' מצרך, וז"ע, עכ"ל. הרי דס"ל דזודאי מצרך תוך ל', ושלח כדברי הרמ"א ודעימי'.

סק"א ד"ה ומ"ש ולא) דלעולם לריך לצרך כיון דחייבוהו חכמים לדדוק. ומסתימת המג"א והט"ז וש"א משמע דתפסו כדעת הג"ה דלעולם א"ל לצרך. אכן מלאתי בחידושי הריטב"א וז"ל שם, ודעת הרא"ה ז"ל דכל שזקוק לצער מצרך על הביעור, ונראה דדברים תוך ל' יום דוקא, הרי דדעת הרא"ה כהפרי"ח ודעת הריטב"א להכריע כהצ"ח, וז"ע למעשה, עכ"ל.

ובביאור פלוגתתם, עיי' מש"כ בגרמ"פ צרמן שליט"א (צקובן מורי' ניסן תשע"ב עמוד קעח).

הלכה למעשה

כתב הביאור הלכה שהוא ז"ע למעשה אם לצרך או לא. ובפשטות יש להכריע לדינא שאין לצרך, והוא מנמנה טעמים, א- המאירי ג"כ מביא ב' שיעות, וכתב בפירוש שאין לצרך אלא אור ל"ד. ב- החק יעקב (סק"ג) הביא ב' דעות בזה, ומסיק וז"ל, ובספק זרכה

ג. אם יש להניח י' פתיתים

אי לא מלא חמץ במה יזכור, אצל השתא זכור הוא בשעה שמלניע החמץ במקום שרגילין לאכול כל ימות השנה עכ"ל, הרי דייק וכתב דעי"ז יזכור כיון שמלניע החמץ במקום שרגילין לאכול כל ימות השנה, וא"כ התינה אם מלניע החמץ בציתו שרגילין לאכול שם כל ימות השנה. אצל בנוסע מציתו ויקח עמו החמץ ויניחנו במקום שאין רגיל בו לאכול כל ימות השנה, שייך שוב החשש של הט"ז דיניחנו במקום שלא ימלאנו, ע"כ ל"ש אז דין של הנחת פתיתי חמץ, וזה נוסף על הטעם שכתבו בהפתיתין משום הזרכה, ולפי הלכה אין מצרכין רק כליל י"ד כמצואר (צסי' תל"ו), עכ"ל. וכן פסק הגר"ח קניבסקי שליט"א (הוצא צס' שמחת המועדים עמוד שלו).

והגר"ש פעלדער שליט"א כתב דמנהג העולם הוא שהצודק קודם י"ד אינו מניח פתיתים.

דעות ד"ש להניח

דעות ד"ש ד"א להניח

כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' ל"ה) וז"ל, אחד שנוסע מציתו עם כל צ"צ איזה ימים קודם פסח, ולריך לדדוק ציתו מחמץ כלילה קודם נסיעתו, אם קודם דדיקה זו לריכים ג"כ להניח פתיתי חמץ וכו', ובהדג"ק זיכר להלכה דא"ל להניח פתיתי חמץ, ואף א"ל ליקח עמו מה שמלא בצדיקתו. והנה כי כן נראה ג"כ לענ"ד, דהנה כל הטעמים לשבח דנאמר צענינים הג"ל, אינו עומדים לכאוי כנגד טענת הט"ז (או"ח סי' תל"ב סק"ד) דכתב דאף כליל י"ד לא יניח פתיתי חמץ דחיישינן שמא יניחנו במקום שלא ימלאנו הצודק ע"ש. אצל צאמת שלל זה החשש צת' מהר"י ווייל (סי' קצ"ג), דכתב שם בטעם הנחת חמץ קודם הצדיקה דצלתי זה אי לא מלא מידי חיישינן שמא ישכח הביטול, כדאמי' וניבטל צד' וניבטל צה' כיון דלאו זמן ציעורא הוא דלמא אחי למיפשע, ה"כ

הצדל זין י"ג לי"ד. גם לטעם החק יעקב שעיי"ז שימלא חמץ יתן אל לבו לצדוק היעב, אולי ימלא עוד, דאם לא ימלא כלום יתיאש מן הצדיקה, וזה שייך גם זיי"ג, עכ"ל.

ולכאוי גם לפי דעת הגרי"י פישר ז"ל דס"ל דיש לצרך גם צליל י"ג, ה"ה דיש להניח י' פתיים.

כתב הגרי"ש אלישיב ז"ל (קובץ תשובות ח"ג סי' ע"ג) וז"ל, לפי הטעם הכתוב ברמ"א שם, אזי טעם המנהג להניח פתיחי חמץ כדי שלא יהא צרכו לצטלה, והואיל ולמעשה לפימ"ש הרמ"א צסי' תל"ו דלא מצרכין אלא בצדוק אור ליום י"ד, אין לורך להניח [צדוק י"ג]. אך לפי מה שמציאים בשם האר"י ז"ל דהנחת הי' פתיים הוא ע"פ סוד גדול, יתכן שאין

ד. שכח לבדוק לפני יציאתו לדרך ויש טורח בחזרתו

לכריך לחזור לביתו או לשלוח שליח שיצדוק. ועיי' צצית מאיר שדעתו דאם שכח מלצדוק והלך תוך שלשים, מיד שנזכר דלאו שפיר עזד מצטל חמנו ודי, וכן מוכיח החק יוסף (סק"י) מלשון השו"ע (סוף סעיף ז') דאם שכח ולא צדק, יצטל כשיגיע הפסח, ולא הזכיר שיחזור לביתו או שישלח שליח. ואף דשם מייירי קודם שלשים, דעתו דה"ה תוך שלשים, ע"ש. אכן כל זה בצפק חמץ, אבל אם יודע שיש שם חמץ ידוע כצילה ויותר, משמע מהבית מאיר דמסכים עם המג"א. אכן אם נוגע לו דבר זה להפסד מרובה כשיחזור לביתו או שישלח שליח, כתב צס' מגן האלף (סק"ה) דאין מחויב ודי צצטול, דדמי להולך לדברי מל"ה צסי' תמ"ד (סעיף ו') ע"ש, עכ"ל.

כתב צמג"א (סי' תל"ו סק"ה) וז"ל, ואפשר דה"ה להיולא צשיירא תוך שלשים ולא צדק, לריך לחזור לביתו או לשלוח שליח לצדוק, עכ"ל.

וכתב צשו"ע הרב (סי' תל"ו סעיף ז') וז"ל, אם שכח וילא מציתו תוך ל' יום ולא ציער החמץ שצו, ונזכר כשהפליג בדרך מהלך כמה ימים שיש טורח גדול והפסד מרובה לחזור לביתו, אעפ"כ אם ידוע לו צצירור שיש כצילה חמץ צציתו חייב הוא לחזור לביתו, או לשלוח שליח לביתו שיצער החמץ ממנו, אלא"כ הולך לדבר מל"ה, עכ"ל.

וכתב צציאור הלכה (ריש סי' תל"ו ד"ה זקוק) וז"ל, ואם שכח ולא צדק, עיי' מג"א (סק"ה) שכתב דאפשר

ה. בדיק קודם ליל י"ד האם אסור להתחיל שום מלאכה או לאכול קודם הבדיקה

אך צס' שער המועדים (פ"ז הערה ל"ט) כתב דאפ"ל דדוקא צליל י"ד החמירו צזה, שאז קצעו חכמים שהמל"ה לצדוק בתחילת הלילה, אבל ציוולא לדרך שצדוק צלילה קודם שיוולא אין צזה תקנה לצדוק בתחילת הלילה דוקא, אלא הוי כשאר מלות שזמנם כל היום או כל הלילה, דקיי"ל שאם התחיל צהיתר אין מפסיקין. והניח צצ"ע.

כתב צשו"ע (סי' תל"א סעיף ז') וז"ל, יזהר כל אדם שלא יתחיל צשום מלאכה ולא יאכל עד שיצדוק, עכ"ל. ויש להסתפק אם צדוק קודם י"ד, האם אסור צכל זה.

והנה כתב צפמ"ג (סי' תל"ו א"א סק"א) דגם הצדוק קודם י"ד אסור קודם הצדיקה צכל הדברים. והו"ד גם צכף החיים (שם סק"ז). וכן פסק הגר"ש וואזנר ז"ל (קובץ מצית לוי ניסן תשס"ו עמוד ח').

וצם' שער המועדים (שם) נסתפק אולי יש ענה להחליט
 בדעתו זליל ר"ח ניסן שאס לא יספיק לצדוק זלילה
 הזכ אז יצדוק זלילה הצא, ואז יהא מותר לו ללמוד
 ולאכול כרזנו, דהא דאסרו לאכול הוא מחשש שמה
 ישכח מלצדוק, וכאן עד כמה שישכח הרי לא יסע למחר
 אלא יצדוק זלילה הצא, ונמצא דממני"פ לא עשה איסור,
 אא"כ נאמר שהוא דין זענא שאסור לאכול קודם
 שמקיימים המצוה, אף אס לא יוכל לצוא לידי מכשול,
 דלא פלוג. והגר"ח קניזסקי שליט"א השיז דמסתבר
 דלא מהני ענה זו כיון שרזנו זאמת לחזור למחר זיום.

וכן פסק הגר"ש פעלדער שליט"א דכשצדוק קודם י"ד
 אין איסור זכל זה, דהרי אף אס ישכח ולא יצדוק,
 מ"מ יוכל לצדוק זלילה שלאחריו, ואף אס כבר נסע
 מציתו למקום אחר, יוכל לחזור לזיתו ולצדוק או למנות
 שליח לצדוק זמקומו. ולא דמי להפמ"ג, די"ל דהתם
 איירי זמפרש ויונא זשיירא שאס ישכח לא יוכל לצדוק
 עוד, משא"כ צזמנינו דזקל יוכל לחזור למקומו לצדוק
 אא"כ, ואף אס הלך למרחקים יוכל לללל ע"י טלפון
 ולבקש מחזירו שיצדוק זשליחותו.

המתארח עם בני ביתו אצל הוריו

א. אם מהני לשכור חדר אחד במקום שמתארח שם

דצות דס"ל דמהנ'

כתז זבהליכות שלמה (פ"ב סעיף י"ח) וז"ל, המתארח
 עם משפחתו זצית הוריו לקראת ימי החג, ויחדו לו
 חדר שהוא דר זו עם משפחתו ואין שאר זני הצית
 נכנסים לשם, צודקו אור לי"ד זצרכה, עכ"ל. והוסיף
 דאף זלא קבלת קנין על חדר זה חייב צצדיקתו, הואיל
 ומיוחד הוא לו.

אך הגרי"ש אלישיז זל"ל כתז שיעשה קנין שכירות או
 שאלה מצעה"ז, ואז יוכל לצדוק ולצרך.

דצות דס"ל דמהנ' אהנ'

כתז זשו"ת שזט הלוי (ח"ד סי' מ"ד) דמכמה טעמים
 לא מהני לשכור חדר אחד זמקום שמתארח שם,
 א- דאין כל ההשתמשות של השוכר, וצדיקת חמץ תלוי
 בהשתמשות ולא צזעלות ודין ממון. ז- המג"א (סי'
 תל"ז סק"ג) כתז דזעלמא הא דשוכר לריך לצדוק הוא
 משום שהמשכיר הפקיר חמלו כשינא והשוכר זוכה זו,
 ואין זה שייך כאן. ג- הרי לא השכיר לו זעה"ז רק
 לקיים מנות צדיקה ולא מכאן ואילך, ואס יאמר
 שמשכירו גם מכאן ואילך אולי הוי כשחוק והערמה
 זעלמא, ע"ש.